

SM/R-224

BUTLLETÍ OFICIAL DEL BISBAT DE MENORCA

MAIG-JUNY-JULIOL-AGOST 1998

Núm. 3

1. **CONCEPTO**

2. **DEFINICIÓN**

3. **OBJETIVO**

Butlletí Oficial del Bisbat de Menorca

BIBLIOTECA
PÚBLICA
DIPUTACIÓ

Maig-Juny-Juliol-Agost 1998
Imprimeix: Editorial Menorca, S.A.

Núm. 3
Dipòsit Legal: MH-283/1992

SUMARI

SECCIÓ OFICIAL.....223

PRELAT

- Decret d'aprovació definitiva dels Estatuts de l'Institut Diocesà d'Economia del Clergat (I.D.E.C.) del Bisbat de Menorca
- Decret de nomenament d'un nou Postulador del Procés de Beatificació del Rvnd. Joan Huguet Cardona
- Decret de renovació del càrrec de Vicari Judicial
- Decret sobre la determinació de l'estipendi de la Missa Homilia en la trobada dels Capítols Catedralicis de la Tarraconense i de Barcelona en el IV Centenari de la Dedicació de la Catedral de Tortosa (7-V-1998)
- Homilia del funeral de les religioses Antonia Cots, Isabel Olaiz i Antonia Pieras mortes en accident (25-V-1998)
- Exhortació per la Jornada de Pregària per les Vocacions
- Exhortació per la Jornada "Menorca Missionera"
- Exhortació per al Dia dels Malalts
- Exhortació per la Jornada de Vida Contemplativa
- Exhortació per al Dia Nacional de Caritat
- Exhortació per al Dia del Papa
- Exhortació amb ocasió de la visita "ad limina"
- Exhortació davant un nou curs pastoral
- Record de la Peregrinació Diocesana a Terra Santa
- Benvinguda als nostres visitants
- Amb ocasió de la Visita Pastoral a la Parròquia del Carme, de Maó

VICARIA GENERAL

- Jornades de formació permanent del clergat
- Reunió de Delegats Diocesans

SECRETARIA GENERAL

- Nomenaments
- Confirmacions
- Festa de Sant Pere
- In pace Christi:
 - Sor Antonia Cots Ortiz
 - Gna. Isabel Olaiz Lizaso
 - Sor Antonia Pieras Juan

ORGANISMES DIOCESANS

- Consell del Presbiteri
 - Convocatòria de reunió ordinària (19-VI-1998)
 - Formació Permanent dels Preveres
 - Full Informatiu de la sessió ordinària (25-III) i de les sessions extraordinàries (31-III, 2 i 7-IV-1998)
- Consell Pastoral Diocesà
 - Convocatòria de reunió (13-VI-1998)
- Seminari Diocesà
 - Inauguració de les obres de consolidació i remodelació del Seminari
 - I. Invitació del Sr. Rector
 - II. Crònica de l'acte
 - III. Paraules del Sr. Vicari General i Rector del Seminari
 - IV. Paraules del arquitecte, Sr. Jordi Pons Mercadal
 - V. Paraules del Conseller de Treball i Formació del Govern Balear, Sr. Guillem Camps
 - VI. Paraules del Sr. Bisbe
- Delegació de Catequesi
 - Revisió de curs
 - Escola d'estiu
- Delegació d'Ecumenisme
 - Pregària ecumènica de Pentecosta

SECCIÓ INFORMATIVA266

- Activitats del Sr. Bisbe
- Actes del Sr. Bisbe en la visita "ad limina"
- Crònica Diocesana
 - Vetla de Santa Maria al Santuari del Toro
 - Mort de tres religioses
 - Aplec de l'Esperit
 - Inauguració de les obres de Sant Joan de Missa
 - Peregrinació Diocesana a Terra Santa

SECCIÓ DOCUMENTAL275

- Discurs de Juan Pablo II a los Obispos de las Provincias Eclesiásticas de Santiago, Burgos, Zaragoza y Pamplona en su visita "ad limina" (29-IX-97)

- Discurso de Juan Pablo II a los Obispos de las Provincias Eclesiásticas de Madrid, Mérida-Badajoz, Toledo, Valladolid y Arzobispo Castrense en su visita "ad limina" (15-XI-97)
- Discurs del Sant Pare amb motiu de la visita "ad limina" de l'Arquebisbat de i Barcelona i de les Províncies Eclesiàstiques de Tarragona i d'Oviedo
- Discurso del Santo Padre a los Obispos de las Provincias Eclesiásticas de Granada, Sevilla y Valencia en su visita "ad limina" (7-VII-98)
- Comissió per les Relacions Religioses amb el Judaisme. Recordem: Una reflexió sobre la Xoà
- Congregació per l'Educació Catòlica. L'Escola Catòlica en el llindar del Tercer Mil·lenni
- Consell Pontifici per la Família. La disminució de la fecunditat en el món
- Comisión Permanente de la Conferencia Episcopal Española. El aborto con píldora también es un crimen

VICARIA GENERAL

SECRETARIA GENERAL

SECCIÓ OFICIAL

PRELAT

DECRET D'APROVACIÓ DEFINITIVA DELS ESTATUTS DE L'INSTITUT DIOCESÀ D'ECONOMIA DEL CLERGAT (I.D.E.C.) DEL BISBAT DE MENORCA

Decret 2/1998.- Ciutadella de Menorca, 12 de juliol de 1998

Amb data 12 de juliol de 1997 es va publicar el Decret 3/1997 (BOBM 1997, pàg. 201), pel qual s'aproven "ad experimentum" per un any els "Estatuts de l'Institut Diocesà d'Economia del Clergat" (I.D.E.C.).

Considerant que aquests Estatuts s'han demostrat, al llarg d'aquest any, com un bon instrument per assegurar el bon funcionament del referit Institut,

PEL PRESENT dono l'aprovació definitiva a aquests "Estatuts de l'Institut Diocesà d'Economia del Clergat" (I.D.E.C.) de la Diòcesi de Menorca, segons el text publicat en el BOBM 1997, pàgs. 202-203.

Ho decreta i firma el Rvdm. Sr. Bisbe de Menorca.

Francesc Xavier Ciuraneta Aymí

Bisbe de Menorca

Per manament del Sr. Bisbe

Mn. Modest Camps Mascaró

Canceller-Secretari

DECRET DE NOMENAMENT D'UN NOU POSTULADOR DEL PROCÉS DE BEATIFICACIÓ DEL RVND. JOAN HUGUET CARDONA

Decreto 3/1998. Ciutadella de Menorca, 15 de julio de 1998.

Nos, el Dr. Francesc Xavier Ciuraneta Aymí, por la gracia de Dios y de la Santa Sede, Obispo de Menorca (España), habiéndome presentado el Rvdm. D. Juan Sánchez Sánchez la renuncia, por razones de salud, del cargo de Postulador del proceso de beatificación del Siervo de Dios Juan Huguet Cardona, Pbro. Por el presente:

Primero: Aceptamos la renuncia del Rvdm. D. Juan Sánchez Sánchez como Postulador de la causa de beatificación del Venerable Juan Huguet Cardona.

Segundo: Nombramos Postulador de la antedicha causa de beatificación a la Dra. SILVIA CORREALE para que pueda actuar, en nombre de la Diócesis (can. 393), en la Curia de Menorca, en todas las Curias Diocesanas y ante la Congregación para las Causas de los Santos, en todo lo referente a dicha causa.

Tercero: Concedemos a la Dra. SILVIA CORREALE todas aquellas facultades necesarias para el desempeño del mismo, especialmente la de administrar los bienes temporales pertenecientes a la causa y la de hacer los gastos convenientes en favor de la misma, a tenor de las normas de la Santa Sede.

Lo decreta y firma el Excmo. y Rvdmo. Sr. Obispo.

Francesc Xavier Ciuraneta Aymí

Bisbe de Menorca

Por mandato de S.E.R.

Mn. Modest Camps Mascaró

Canciller-Secretario

DECRET DE RENOVACIÓ DEL CÀRREC DE VICARI JUDICIAL

Decret 4/1998.- Ciutadella de Menorca, 21 de juliol de 1998

Per millor atendre les necessitats pastorals de la Diòcesi,

PEL PRESENT renovo, per cinc anys, el nomenament de Vicari Judicial de la Diòcesi, realitzat el 21 de juliol de 1993, en favor del Rvnd. Gerard Villalonga Hellín amb totes les facultats que el càrrec comporta.

Ho decreta i firma el Rvdm. Sr. Bisbe de Menorca.

Francesc Xavier Ciuraneta Aymí

Bisbe de Menorca

Per manament del Sr. Bisbe

Mn. Modest Camps Mascaró

Canceller-Secretari

DECRET SOBRE LA DETERMINACIÓ DE L'ESTIPENDI DE LA MISSA

Decret 5/1998.- Ciutadella de Menorca, 22 de juliol de 1998

En virtut del cànon 952,1 del Codi de Dret Canònic, pel que correspon als Bisbes de la Província Eclesiàstica fixar per decret, per a tota la província, l'estipendi que ha d'oferir-se per la celebració i aplicació de la Missa, i de l'acord adoptat pels Bisbes de la Província Eclesiàstica en la reunió del 3 de març de 1998,

PEL PRESENT l'estipendi de les Misses es fixa en mil pessetes a partir del dia

l de setembre. En aquesta matèria es tindrà present la legislació vigent de l'Església, recordada en el Decret de la Congregació per al Clergat (22 de febrer de 1991), publicat en el Butlletí Oficial del Bisbat de Menorca. Gener-febrer 1993, pàg. 69-72.

Ho decreta i firma el Rvdm. Sr. Bisbe de Menorca.

Francesc Xavier Ciuraneta Aymí

Bisbe de Menorca

Per manament del Sr. Bisbe

Modest Camps Mascaró

Canceller-Secretari

HOMILIA EN LA TROBADA DE CAPÍTOLS CATEDRALICIS DE LA TARRACONENSE I DE BARCELONA EN EL IV CENTENARI DE LA DEDICACIÓ DE LA CATEDRAL DE TORTOSA (7-V-1998)

Amb gran goig presideixo avui aquesta Eucaristia, concelebrada amb els representants dels Capítols Catedrals de la Tarraconense i de Barcelona, havent acceptat la invitació fraternal del Bisbe Javier i del Capítol Catedral de Tortosa. Així m'associo feliçment a l'alegria i a l'acció de gràcies de la meva família eclesial tortosina en aquesta celebració del IV Centenari de la dedicació d'aquesta Catedral, on jo mateix he viscut esdeveniments importants de la vida diocesana i del meu ministeri sacerdotal.

L'existència d'aquesta Catedral ha ajudat decisivament a configurar no sols el paisatge urbà i la monumentalitat del casc antic de la ciutat de Tortosa sinó que ha influït també en la vida i en l'estil de la religiositat dels tortosins, profundament arrelada en la devoció filial a la Verge de la Cinta, que té en aquest recinte catedralici la seva esplèndida capella.

Al llarg d'aquests quatre cents anys s'ha anat forjant una etapa important de la història de la Diòcesi de Tortosa. En aquests moments podria rememorar capítols capdals de la vida diocesana, vinculats directament a aquesta Catedral, que demanarien la nostra atenció: des del conjunt de bisbes, que han donat esplendor a aquesta seu, fins a esdeveniments eclesials que han estat fites importants en la vida diocesana, com, per exemple, els diferents sínodes diocesans.

Avui, tanmateix, voldria fer un homenatge als preveres de l'Església de Tortosa, sobretot als qui han estat membres del Capítol d'aquesta Catedral que, dia rera dia, han estat fidels a la seva missió de fer, amb la seva pietat sacerdotal i amb la seva ciència, que aquesta Catedral fos sempre un fogar, des d'on s'irradiés a tota la Diòcesi el gust per una litúrgia solemne i senzilla alhora, sempre ben feta i,

sobretot, sempre fidel a la tradició eclesial. Al llarg de la meua vida seminarística i sacerdotal vaig poder rebre el mestratge humà, cristià i sacerdotal d'alguns d'aquests capitulars, professors i superiors del Seminari; alguns dels quals encara estan aquí mantenint amb fidelitat a la torxa rebuda. Gràcies pel vostre exemple!

La vostra tasca, potser no prou valorada, és un servei eclesial important. La Catedral, com a temple del Bisbe, ha de ser l'“alma mater” de totes les esglésies de la Diòcesi, tan per la dignitat de la litúrgia que s'hi celebra, com per la diligència per mantenir l'herència cultural i artística rebuda de la fe dels avantpassats. Aquí, en els murs d'aquesta Catedral, hi ha pedres boniques, artísticament treballades que ens criden l'atenció. Però la Catedral, està formada també per pedres amagades, enterrades en els seus fonaments i en els seus murs, que mantenen la cohesió i solidesa del conjunt al llarg dels segles. La fidelitat al vostre servei possibilita també la continuïtat de la funció de la Catedral en el conjunt de la Diòcesi: ser-ne la seva representació més genuïna.

Sota les agitacions i remolins de l'opinió, sota els corrents d'idees i de controvèrsies, escapant a les auscultacions i indagacions sociològiques, hi ha una vida que es manté, es transmet i es renova sense que gairebé sigui possible veure-la des de fora. El Regne de Déu creix insensiblement, sense que ens n'adonem. Enmig de tantes discussions sobre l'eficàcia de molts mètodes pastorals i de tantes lamentacions sobre l'“adaptació” o “inadaptació” de l'Església als moments actuals, crec que ens cal tornar amb freqüència a consideracions senzilles. La millor tasca apostòlica, la que produeix una vida més ufanosa no es troba necessàriament, ni fins i tot ordinàriament, entre les nostres idees i iniciatives, amb les què, amb un messianisme estúpid, pretenem salvar l'Església. Més bé està en la fidelitat senzilla als deures de cada dia, una fidelitat amagada als ulls del món i que no es pregunta sobre l'eficàcia de la fe teològica. Es viu humilment aquesta fe com un do de Déu; i els fruits que se'n desprenen, gairebé sempre amagats, no per això deixen de ser meravellosos als ulls de Déu. No caiguem en la ceguesa de no voler veure la fecunditat real de la nostra Mare l'Església, somniant en una eficàcia possiblement quimèrica i deixant de banda, amb una opció suïcida, aquells mitjans, que tenen la promesa de la màxima eficàcia, com són l'oració litúrgica i personal, la celebració dels sagraments; és a dir, tot allò que ens porta a un encontre viu amb el Crist, el Senyor Ressuscitat, present en l'Església.

Hem plaer recordar-vos aquestes coses senzilles als membres dels Capítols Catedralicis, que heu de vetllar, sobretot, per donar vida al culte de la Catedral i conservar i donar a conèixer, no sols com una iniciativa cultural sinó sobretot com un instrument evangelitzador i catequètic, el patrimoni artístic que la fe de generacions cristianes ha anat acumulant en el curs dels segles en les Catedrals. Aparentment una activitat amb un rendiment apostòlic poc important perquè sabem que avui es valora l'activisme, el compromís sociopolític, quan de fet l'Església, com a comunitat santa i santificadora, té en la litúrgia el cim al qual ha de tendir la seva activitat i la font d'on ha de brollar tota la seva força apostòlica

(cf SC 10). Tota acció profètica no s'entén, ni és veritable i autèntica, si no parteix d'un trobament real i amorós amb el Déu de Jesucrist, realitzat sobretot en l'acció litúrgica.

Ja el Concili Vaticà II havia invitat a "apreciar en molt la vida litúrgica de la diòcesi entorn del Bisbe, sobretot en l'Església Catedral" (SC 41). I el Ceremonial dels Bisbes senyala, en efecte, que "la Catedral ha de ser considerada amb raó el centre de la vida litúrgica de la Diòcesi" (CE 44).

La centralitat de la litúrgia, en el conjunt de les vostres preocupacions, hauria de ser, precisament pel seu caràcter modèlic, una invitació feta a tota la Diòcesi a unir-se a la glorificació i a la lloança constants de Jesucrist, com a Rei i Salvador nostre exaltat a la glòria del cel, on rep lloances per sempre. Una invitació a sumar-se a la litúrgia celestial, aquella que ens descriu pobrement el llibre de l'Apocalipsi. Sempre la nostra participació en les celebracions litúrgiques ha de ser, com ens recorda el Concili Vaticà II, "com un tast d'aquella litúrgia celestial que se celebra a la ciutat santa de Jerusalem, vers on ens dirigim com a pelegrins i on Crist s'asseu a la dreta de Déu com a ministre del santuari i del veritable tabernacle; cantem al Senyor amb tot l'exèrcit celestial l'himne de la seva glòria; tot venerant la memòria dels sants, esperem compartir llur societat..." (SC 8). Crec que massa sovint s'oblida aquesta dimensió de glorificació i de lloança al Pare per Jesucrist en l'Esperit, que ha de tenir tot el culte litúrgic, sobretot la celebració de l'Eucaristia –"sacrificium laudis"–, i es centra més en la dimensió d'ensenyança, sobrevalorant la litúrgia de la Paraula o en les exigències de la comunió fraterna, insistint preferentment en el compromís pels germans. Això porta de vegades a desdibuixar i a empobrir la celebració litúrgica, que ha de ser, sobretot, memòria agraïda dels prodigis del Senyor. "La glòria de Déu és l'home que viu". L'adagi és conegut. "Però la vida de l'home continua Sant Ireneu, és veure Déu". La capacitat que té Crist de transformar la nostra Església corre el risc de ser reduïda a l'eficàcia dels nostres projectes.

Precisament, amb ocasió de la celebració del Jubileu de l'any 2000, el Papa ens ha confiat la tasca de revisar quina ha estat la recepció del Concili Vaticà II. A vosaltres us pertoca especialment tenir en compte la vostra responsabilitat en ajudar, amb l'exemplaritat del culte litúrgic catedralici, a que tota la diòcesi hagi pogut anar descobrint que la litúrgia és la font i el cim de la vida eclesial, segons els ensenyaments de la Sacrosantum Concilium (cf TM 36). Ningú negarà la importància de la renovació litúrgica posconciliar. Però ens cal reconèixer que s'han produït inèrcies i excessos. Per això ens cal retornar a la lectura atenta dels textos conciliaris i posteriors sobre la litúrgia i fer-ne l'examen acurat sobre el seu compliment, per tal d'ajudar a una recepció més plena de tota la doctrina conciliar sobre la litúrgia.

La Catedral ha d'aparèixer en tota ocasió com la llar venerable de la família diocesana, on tots poden trobar-se a gust perquè és com la casa pairal de tots, fent realitat l'ideal expressat per Sant Ignasi d'Antioquia: "Procureu participar en

l'única Eucaristia, perquè una sola és la carn de nostre Senyor Jesucrist i un sol el calze que ens uneix en la seva sang; un sol altar i un sol bisbe amb el presbiteri i els diaques" (Carta als Filadelfis, 3). Per això, tingueu cura, estimats membres dels Capítols Catedrals, de que cada Catedral sigui un temple per a tothom, un lloc on tot membre de l'Església pugui retrobar-se en la intimitat per expressar la seva fe i la joia de sentir-se en la casa del Pare. Retrobar-se sobretot per pregar, perquè, com ha dit el Senyor, "la meva casa és casa d'oració" (Mc 11, 17).

Avui ens unim a la pregària perquè aquesta Catedral de Tortosa sigui essent, a més d'un conjunt monumental artístic singular, un lloc privilegiat d'encontre amb Déu, on ressoni amb força la paraula del Crist, on se celebri exemplarment la seva "memòria", que és l'Eucaristia i on les pedres vives, tenint a Crist com a pedra angular, anem edificant dia a dia, per la caritat, el temple invisible, on hi habiti el Senyor per mitjà de l'Esperit (cf 1 Pe 2, 4-9; Ef 2, 21 ss).

HOMILIA DEL FUNERAL DE LAS RELIGIOSAS ANTONIA COTS, ISABEL OLAIZ Y ANTONIA PIERAS MUERTAS EN ACCIDENTE (25-V-1998)

Desde que me comunicaron la muerte inesperada e inexplicable de las hermanas religiosas Sor Antonia Cots, Hermana Isabel Olaiz i Sor Antonia Pieras, mi corazón, conducido por la mano de la fe, busca refugiarse en el silencio de la oración y me lleva a repetir, una y otra vez, las palabras del autor de las Lamentaciones: "El amor del Señor no se ha acabado, ni se ha agotado su ternura; cada mañana se renuevan: ¡Grande es tu fidelidad!... Bueno es esperar en silencio la salvación del Señor" (Lam 3, 22-26). El dolor, sin que dejemos de sentirlo en lo más vivo de nuestro ser, no debe ahogar nuestra esperanza. Tenemos que lograr que nuestra esperanza sea grande y firme, volviéndonos al Señor, buscándole con todas nuestras fuerzas. Y esto lo logramos con la oración. Ella vuelve nuestro corazón dolorido al Señor. Sus palabras nos consuelan: "Venid a mí todos los que estáis cansados y agobiados" (Mt 11, 28). No cansemos nuestra mente buscando un porqué tranquilizador. No dejemos que la tristeza del corazón nos envuelva y nos bloquee en su niebla. No nos contentemos con que este duro golpe provoque en nosotros, al pasar el tiempo, un fatalismo resignado. No permitamos que, con ocasión de estas muertes, se abra camino en nosotros la tentación de una cierta incredulidad. Si no venís a mí, nos dice el Señor, podéis perderos por estos caminos. "Venid a mí y yo os aliviaré". No llenaré vuestro vacío, pero os ayudaré a soportarlo. No disiparé del todo vuestra tristeza, pero haré nacer en medio de ella el consuelo y la paz. No les devolveré la vida pero os ayudaré a leer desde la fe el acontecimiento de su muerte.

Oremos, hermanos y hermanas, conjuntamente como gran familia diocesana y, desde la fe, desde la confianza renovada en el amor del Padre Dios, hagamos solemne profesión de fe en la vida; en la vida que es Dios; y en el amor salvador, que es la definición más adecuada de Dios.

La muerte es para el seguidor de Jesucristo como un sacramento; y como sacramento, es también un misterio, un profundo e inmenso misterio.

Todo sacramento contiene elementos sensibles: algo que se ve, se oye, se palpa. En el sacramento del bautismo se utiliza el agua; pero en este sacramento, como en los demás, bajo la corteza exterior y sensible, se encierra una realidad oculta y misteriosa que es la gracia. En el bautismo la gracia es la purificación de los pecados y la recepción del don de la filiación divina.

El que se acerca sin fe a los sacramentos se queda en la materialidad de los mismos, sin penetrar en el misterio; y no recibe la verdad del sacramento. Para el que se acerca sin fe al sacramento de la muerte, ésta no es más que una desgracia humana, un castigo de Dios o el fin de una vida sin sentido, que no merecía la pena ser vivida.

La muerte de estas tres hermanas religiosas, que saltó inesperada y violentamente en medio de una jornada de fraterna convivencia, debemos verla también como un sacramento, un misterio. Quedarnos solamente en la materialidad del triste suceso es quedarnos a la mitad de camino; no es ver más que la desgracia, la mala suerte, unas vidas religiosas generosas, cortadas inesperadamente, absurdamente ya que nos parece que aún podían dar mucha gloria a Dios en el servicio a los hermanos.

Nosotros, desde la fe, debemos profundizar en el hecho de estas muertes, debemos adentrarnos, a través de la corteza exterior del sacramento en la realidad misteriosa de la gracia que significan, en el meollo cristiano que sin duda llevan dentro. Y nuestra fe nos dice que toda muerte lleva dentro de sí misma, bajo el velo triste, la gracia profunda del misterio pascual de Jesucristo. Morir es para nosotros participar en la muerte de Cristo y también en su resurrección gloriosa. Las hermanas Antonia, Isabel y Antonia han muerto en Cristo para resucitar en Él. Esto nos dice la fe.

Acabamos de escuchar la narración de la muerte de Jesús en la cruz. Una muerte trágica en su marco exterior; como es siempre la muerte; como lo ha sido la muerte de nuestras hermanas. En el Calvario, a eso del mediodía, el sol se oscureció, la tierra tembló, Jesús dio un gran grito y murió, como morían los condenados en el suplicio ignominioso y terrible de la cruz.

Sin embargo la muerte de Cristo no es eso sólo que se ve y se oye; ni la muerte de las hermanas es sólo lo que hemos experimentado, observado y sentido; no, es algo más. Dentro de todo está la muerte del Hijo de Dios y de unas hijas de Dios que, habiéndole entregado ya su vida de forma exclusiva para un seguimiento total de Jesucristo en la vida consagrada, entregan su alma definitivamente en las manos del Padre; dentro de todo esto está la mano del Padre que escoge la hora y el

momento mejor para la muerte de su Hijo Jesucristo y de estas hijas suyas, cuyo sacrificio acepta para la salvación del mundo; dentro de todo esto está la participación en los bienes inconmensurables del reino sin fin del Padre, que la Resurrección de Jesucristo inaugura y del cual estas hermanas ya gozan.

Hermanos y hermanas, consolémonos mutuamente con estas palabras! Demos gracias por el don de la fe cristiana, de la vida bautismal, de la vida religiosa que Dios Padre concedió a nuestras hermanas y a los que ellas respondieron con un amor filial generoso y con un amor esponsal fiel; supliquemos con humildad y confianza que las acoja en el seno de su misericordia; que restablezca pronto a las hermanas heridas y que nos consuele en nuestra tristeza muy humana.

Y aprendamos la lección soberana de la muerte; de la muerte que sorprende, de la muerte que nos despoja de todo y nos muestra el rostro auténtico de la vida terrena; de la muerte que fija nuestra suerte para toda la eternidad; de la muerte que es la cosecha del amor, que hemos sembrado a lo largo de nuestra existencia.

El Evangelio, que es maestro de vida, nos enseña a prepararnos para la muerte viviendo glorificando al Padre en actitud de servicio para con los demás; como si todos y cada uno de nosotros fuéramos servidores del prójimo. A quien así vive y sirve, en la hora de la muerte, el Señor se le mostrará como su servidor y criado, lo hará sentarse a su mesa y le servirá el pan del gozo de la vida eterna. Así sea.

EXHORTACIÓ PER LA JORNADA DE PREGÀRIA PER LES VOCACIONS

Avui és la Jornada Mundial d'Oració per les Vocacions. El Papa ens invita a pregar avui especialment per les vocacions d'especial consagració: al ministeri sacerdotal i a la vida religiosa. A la nostra Diòcesi, per iniciativa de la Delegació Diocesana de Pastoral Vocacional, s'han organitzat les "24 hores de pregària a l'Església de Menorca". Aquesta iniciativa va començar l'any passat amb una participació tan gran que la resposta dels grups de Parròquies, Comunitats Religioses, moviments i associacions eclesials va sorprendre agradablement. Es va crear una consciència viva de la prioritat de la pregària en la pastoral vocacional. No hem d'oblidar mai que tota vocació és sempre un do de Déu.

Si altres jornades eclesials tenen un contingut més directament conscienciador respecte de necessitats de l'Església i del món (anunci de la fe, pobreses, seminari, apostolat dels laics...), aquesta s'ha de caracteritzar pel mateix fet de la pregària. No sols parlar de la necessitat de la pregària sinó pregar realment. El Papa ens ho recorda en el seu missatge: "El meu desig és que la celebració anual de la Jornada Mundial d'Oració per les Vocacions susciti en el cor dels fidels una oració més insistent per obtenir noves vocacions al sacerdoci i a la vida consagrada".

I aquest any, en què recordem l'Esperit Sant, hem d'actualitzar la nostra consciència en la necessària presència de l'Esperit Sant en tota pregària. Ell desvetlla en el nostre cor l'esperit confiat de fills i ens mou a invocar el Pare Déu. Com diu Sant Pau, "l'Esperit ve a ajudar la nostra flaqueza: nosaltres no sabem com hem de pregar, però el mateix Esperit intercedeix per nosaltres amb gemecs que no es poden expressar" (Rom 8, 26). A Ell, per tant, hem d'acudir perquè ens ajudi a demanar per l'Església d'avui i de demà el do de nombroses i santes vocacions.

Però l'acció de l'Esperit no es redueix a moure el nostre cor a la pregària. Ell desvetlla també en cada batejat la consciència del projecte d'amor i de gràcia que el Pare Déu ha preparat, per cadascun de nosaltres, des de l'eternitat. Ell ens ajuda sempre a situar-nos amb sinceritat davant dels grans interrogants de l'existència (d'on vinc, qui sóc, quin és el fi de la vida, com servir millor el projecte de Déu...) i ens dóna també la força necessària per donar-los-hi una resposta generosa i valenta.

Per açò ens cal tenir molt present que tota la pastoral vocacional és una cooperació a l'acció de l'Esperit en els cors. Quan nosaltres truquem a la porta d'un cor, l'Esperit ja se'ns ha anticipat, per tal que la nostra crida pugui ressonar amb una novetat plena i mai pugui semblar quelcom estrany. Per açò, sentint-nos instruments dòcils de l'Esperit, ens cal prioritzar sempre la pregària, convençuts que sols Ell és capaç de convertir els cors i de donar la fe i la gràcia.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ PER LA JORNADA "MENORCA MISSIONERA"

L'any passat vam començar la celebració de la Jornada "Menorca missionera". D'entre totes les jornades missioneres, que ja celebrem al llarg de l'any, aquesta ha de tenir un sentit ben nostre. Hem d'estimar la indubtable importància que té la cooperació de Menorca a les missions amb les seves aportacions econòmiques, sempre molt generoses, a través del Domund i de les Obres Missionals Pontifícies; incalculablement més valuoses són les oracions i sacrificis i les vocacions missioneres de laics, preveres, religiosos i religioses, que ofereix Menorca a través d'Associacions, Instituts Missioners i Congregacions religioses; per a tots, el nostre record i gratitud en nom de Menorca.

Amb tot vull destacar avui el valor específic de l'expressió "Menorca missionera". Aquesta expressió indica aquella activitat missional, en què tota la diòcesi, amb el seu bisbe al cap, es responsabilitza del personal enviat a les missions. El Concili Vaticà II demana als bisbes que es preocupin d'aquelles regions de la terra

en les quals encara no s'ha anunciat la paraula de Déu o hi ha una gran manca de sacerdots (cf CD 6). Però el bisbe només pot complir adequadament aquest deure missioner si fa missionera la seva diòcesi (Cf AG 38). Aquest és l'objectiu de "Menorca missionera": responsabilitzar tota la diòcesi de Menorca en la tasca missionera pròpia de tot el poble de Déu.

I en el moment present la nostra consciència comunitària missionera es fa realitat en la generositat de dos germans preveres –Berto i Llorenç– que treballen pastoralment en la Parròquia de Sant Joan Mª Vianney, de la diòcesi de Lima, a Bolívia, i del laic Tomeu Garriga, que desenvolupa la seva tasca missionera a la República Dominicana. Ells, juntament amb els altres missioners i missioneres de Menorca, compleixen joiosament el deure missioner que pesa damunt tota la nostra comunitat diocesana. La seva tasca missionera és de tots nosaltres. Hem de considerar-la nostra. Per açò hem de recolzar-la generosament.

Aquest compromís missioner de la diòcesi, donada la seva complexitat, l'estem realitzant conjuntament amb les altres diòcesis de les Balears i també de les de Catalunya. Nosaltres sols no podríem assumir i donar continuïtat a aquesta responsabilitat.

Amb l'assumpció d'aquest compromís missioner pot semblar que empobrim la diòcesi de Menorca. Açò certament suposa sempre un cert sacrifici. Però el Senyor no es deixa guanyar en generositat. Sempre serà veritat el que proclama el lema d'aquesta jornada: "Creixem quan compartim". Ens empobrim quan ens tanquem en nosaltres mateixos.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ PER AL DIA DELS MALALTS

Des de sempre, l'obra de misericòrdia de visitar els malalts ha tingut un gran ressò entre els fidels catòlics. Són molts els qui dediquen temps a visitar malalts. Majoritàriament són persones anònimes que, amb una periodicitat regular, els visiten, acompanyen i ajuden. Es l'exercici d'un servei senzill. Per realitzar-lo no cal, en principi, ni qualitats ni estudis especials. Només cal voler assumir la "compassió" de Jesús respecte dels malalts i sofrents i compartir amb ells part del nostre temps. Açò és el que es vol expressar amb el lema de la Jornada del Malalt: "Gratis has rebut, dóna gratis". Utilitzem profitosament el temps que sovint malgastem davant d'un televisor o amb converses banals.

La Delegació de Pastoral de la Salut vol crear consciència que aquest és un camí molt important per a expressar el nostre amor envers un sector de la nostra socie-

tat, que necessita el caliu humà d'un bon l'acompanyament. I voldria ajudar a motivar evangèlicament i a capacitar adequadament les persones vocacionades per aquest servei. Potser no n'hi ha prou en tenir bona voluntat per acompanyar adientment els malalts. A més, seria bo sentir-se enviat també per la comunitat cristiana a exercir aquest servei en nom seu. Avui, en la celebració de la Jornada del Malalt, se'ns demana pensar en aquesta possibilitat: fer-nos visitadors i acompanyants de persones malaltes o de persones majors que viuen soles i fer-ho en nom de la comunitat parroquial.

De vegades pensem que les persones necessitades viuen molt lluny del nostre entorn quan, de fet, potser són veïnes nostres. Perquè les necessitats de les persones no es mesuren només amb criteris materials, de més o manco béns, sinó també amb una visió integral de la persona. I aquesta, de vegades, pot estar molt mancada d'aquell caliu humà, fruit d'un acompanyament afectuós. La gran pobresa de moltes persones és la seva soletat. També hem de ser sensibles a aquesta pobresa del cor: no sentir-se estimat, veure's abandonat, creure's marginat.

Acompanyem les persones malaltes per tal d'alleugerir la seva situació, compartint amb elles la creu del sofriment i donant-los-hi a entendre, amb el nostre interès, que la seva vida és valuosa. Amb un gest, amb una mirada d'afecte, amb les nostres actituds, podem reafirmar al malalt la seva dignitat o podem transmetre-li la impressió que és un objecte inútil. Recordo la frase del psiquiatra vienès, recentment mort, Victor Frankl: "L'home no es destrueix pel fet de sofrir; es destrueix pel fet de sofrir sense cap sentit". Ajudem els malalts, amb el nostre afecte, a trobar un sentit al seu sofriment!

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ PER LA JORNADA DE LA VIDA CONTEMPLATIVA

Novament en aquesta festa de la Santíssima Trinitat, el nostre record s'adreça, d'una manera especial, a vosaltres, estimades religioses contemplatives de la nostra Diòcesi de Menorca. Aquest record vol ser prova de l'afecte que us té tota la Diòcesi. Vol ser també un testimoniatge d'agraïment per la vostra dedicació generosa al servei de l'Església, a través d'una vida totalment lliurada a la pregària.

Nosaltres creiem que, en l'estreta fraternitat que la comunió dels sants crea entre tots els cristians i totes les comunitats cristianes, la vostra vida és fecunda i molt enriquidora per a l'Església, i volem que aquesta fe nostra en l'eficàcia sobrenatural de les vostres vides us animi també a totes a ser fidels a l'originalitat de la vostra vocació eclesial. Sou l'expressió més sensible d'una dimensió essencial de la comunitat cristiana: la seva actitud orant.

Les vostres vides valen pel que són i no pel que apareixen. Per tant no us ha de preocupar primerament si les vostres vides són un testimoniatge de Déu per als altres. Més bé us ha de preocupar si les vostres vides estan joiosament plenes amb la presència de Déu al qual cerqueu, trobeu i estimeu. Açò és el que esperem sobretot de vosaltres. Ens interessa primer el que sou i el que viviu. Que sigui entesa o no la vostra manera de viure, que la vostra vida sigui o no testimonial, vindrà després. A més, només aquell o aquella qui és el que vol ser, pot aspirar a donar, en veritat, testimoniatge d'allò per què viu.

Estimades religioses contemplatives: en el dia d'avui us volem recordar. Ens agrada dir-vos que us necessitem com una forma particular de ser cristians en l'Església. Avui, en la nostra Església de Menorca, pregarem per vosaltres i amb totes vosaltres. No desconeixem els vostres problemes i, en particular les perspectives de futur per la manca de vocacions i l'elevació d'edat de les vostres comunitats. Precisament per açò us volem animar a ser fidels en la vostra vocació i en l'esperit propi de la vostra família religiosa. Ens interesseu per vosaltres mateixes i pel bé de la nostra Església, on teniu un lloc i una vocació privilegiats. L'Assemblea Diocesana, reconeixent la importància del vostre carisma, us ha encomanat la tasca d'ajudar-nos a créixer en la dimensió orant i contemplativa. Segui essent per nosaltres un raig de llum, una esperança, una pregunta. I sobretot, una presència viva de l'Esperit.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ PER AL DIA NACIONAL DE LA CARITAT

En la festa del Corpus, dia de l'Eucaristia, celebrem també el dia de la Caritat. Així podem unir una realitat tan essencial al cristianisme com és la presència real de Jesucrist enmig dels homes sacramentalment i la vivència de l'amor de Jesús a la humanitat, que té la seva expressió fonamental en l'exercici de la caritat cristiana.

I per aquesta jornada, Caritas ens ofereix una paraula humil i poderosa; solidaritat. És l'única que, entesa en el seu vertader sentit, pot ajudar a canviar el nostre món injust. Si els cristians seguíssim l'exemple de Jesús, el món seria molt més solidari. Ell va deixar la casa del Pare per a solidaritzar-se amb nosaltres, per estar entre els pobres i els necessitats, per ajudar i consolar els pecadors, per a ser "pa de vida" (Jn 6, 32ss).

Es important recordar aquest text del "pa de la vida" en el dia de l'Eucaristia. Jesús Sacramentat, amb la seva presència real entre nosaltres, ens reafirma en

aquesta solidaritat de Déu amb tots els homes. Així canta amb realisme la litúrgia del Corpus: “El Senyor es dona com aliment al pobre, al servent i a l’humil”, en una solidaritat impressionant. És la mateixa que s’experimenta quan es veu que gent de tota classe i condició s’atansa a l’altar per rebre la Comunió. Allí tots som iguals, fills del mateix Pare i germans en el mateix Crist. En aquest moment ens sentim solidaris els uns dels altres. I el que ens uneix de veritat és la mateixa solidaritat de Jesús Eucaristia.

Càritas, en el dia del Corpus, ens vol donar un missatge d’esperança. Ens diu que és possible canviar el món injust si cadascun de nosaltres ens convertim a la solidaritat. Així, en una societat, organitzada sobre l’afany de posseir, es pot crear una actitud de compartir. En una societat, que sembla incapaç de resoldre els problemes de l’atur, de la droga, de l’alcoholisme, dels marginats de tota mena, Càritas creu que no es pot perdre l’esperança perquè tenim en la solidaritat la gran força per transformar el món. I, en recordar-nos açò, ens està invitant a viure aquesta solidaritat. ¿Com? Aportant idees, entusiasme i col·laboració personal per a solucionar els problemes. Creant, en definitiva, un esperit solidari, que ens porti a la convicció que la vertadera raó del nostre ser personal, humà i cristià, és compartir, comunicar, solidaritzar-nos amb els més necessitats. Això és anar a l’arrel. Això és el que va fer Jesús amb nosaltres, com se’ns recorda avui. I això és, en definitiva, el que espera Jesús de cadascun de nosaltres.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ SOBRE EL DIA DEL PAPA

La festa dels Apòstols Sant Pere i Sant Pau ens recorda el carisma específic del Bisbe de Roma en el govern pastoral de l’Església Catòlica. L’actual Bisbe de Roma, Joan Pau II, expressa la seva sollicitud per totes les Esglésies en les constants visites a tots els països del món amb una clara intenció evangelitzadora. També manifesta aquesta sollicitud acollint fraternalment els Bisbes, successors dels Apòstols, en la seva visita “ad limina”. Si Déu vol els Bisbes de la nostra Província eclesiàstica realitzarem aquesta visita els dies 1 al 10 d’aquest pròxim mes. Serà un moment joiós per expressar-li al Papa, en nom de l’Església de Menorca, l’agraïment pel servei que realitza en favor de tota l’Església de Menorca, l’agraïment pel servei que realitza en favor de tota l’Església de Menorca, l’agraïment pel servei que realitza en favor de tota l’Església des de la Càtedra de Pere, confirmant-nos en la fe i enfortint la nostra esperança amb el seu testimoni de pastor incansable.

Hem d'agrair-li molt sincerament que, en aquest món secularitzat, testimonii una intensa vida teologal, acompanyada d'una fortalesa profètica. En el seu ministeri evangelitzador, realitzat en qualsevol part del món, no cerca afalagar les masses, que van a escoltar-lo en quantitats sempre sorprenents, ni amb promeses utilitàries o curioses; sempre predica el missatge evangèlic pur, aplicat a cada circumstància. Se li nota la preocupació bàsica per defensar la persona humana dels perills deshumanitzadors. Avisa, crida, anuncia la seva vocació, la seva missió i el seu destí perquè, superant qualsevol temptació, guanyi el mal amb el bé i sigui coherent amb la seva dignitat personal. En aquest moment històric, no hi ha un defensor de la persona humana i dels pobles indigents i marginats amb més autoritat moral per exercir aquest servei que el Papa, com ho reconeixen fins i tot els no catòlics. Promotor indiscutible de la vida i de la família, dels valors morals de la persona i de la convivència humana, de la justícia i de la solidaritat, de la pau i de l'ecologia, de la llibertat de les persones i dels pobles. Aquest magisteri l'exerceix amb documents i predicacions, i també amb fets de vida, anunciant Crist i el seu Evangeli a joves i majors de totes les races i cultures.

Avui hem d'agrair a Déu el ministeri del Papa, que ens presideix en la comunió i també demanar-li al Senyor que el conforti i segueixi fecundant la seva tasca apostòlica per al bé de totes les Esglésies.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ AMB OCASIÓ DE LA VISITA AD LIMINA

Cada cinc anys els Bisbes tenim l'obligació de visitar el Papa. Aquesta visita s'anomena "visita ad limina Apostolorum", és a dir, visita "als sepulcres dels Apòstols" per a venerar la seva gloriosa memòria. Aquesta serà la meva segona visita, com a Bisbe, al Sant Pare per tal d'expressar la meva plena comunió al Successor de l'Apòstol Sant Pere, que "ens presideix en la caritat". Així ho expressava el Bisbe Sant Ignasi d'Antioquia, en afirmar, en l'antigüetat cristiana, el primat del Bisbe de Roma. Aquesta Església, després del martiri dels Apòstols Sant Pere i Sant Pau, sacrificats en aquella capital imperial, prengué consciència de ser l'Església hereva del testimoni de la fe apostòlica dels primers d'entre els Apòstols, i en la mesura en què el Bisbe fou vist com el ministre per excel·lència i successor dels Apòstols, el Bisbe de Roma fou reconegut com a "Successor de Pere" i com el "Primer dels Bisbes". També és Sant Ignasi d'Antioquia qui molt aviat personifica la comunitat local de l'Església en el seu Bisbe, i diu amb claredat impressio-

nant: “On està el Bisbe, allí ha d’estar el poble; igual que on està Jesucrist allí està l’Església” (Carta als Esmirniotas VIII, 2).

He recordat aquestes dades de l’antiguitat cristiana per situar la meua vista al Sant Pare en el seu lloc precís i donar-li el significat que ha de tenir. Amb el vostre Bisbe va l’Església de Menorca a expressar la seva comunió al Successor de Sant Pere. El ministeri del Papa no és una realitat externa a la nostra mateixa Església de Menorca, perquè ell és Pastor suprem de l’Església i la seva postestat sobre pastors i fidels és directa. Certament el Papa no és el Bisbe de cadascuna de les Esglésies; ell és el Cap del Col·legi dels Bisbes i el centre de la comunió eclesial.

La importància de la Visita “ad limina” té la seva primera motivació en ser un signe de comunió eclesial, que expressa la unitat essencial de l’Església. Unitat que els Bisbes hem de procurar com una responsabilitat indeclinable, professant la unitat del Col·legi Episcopal amb el Papa i sota el Papa; és a dir, units al Papa i acceptant l’autoritat que Sant Pere va rebre de Jesucrist i que al Papa té com a cap visible de l’Església.

Aquesta visita va acompanyada sempre d’una relació al Sant Pare sobre la situació de la Diòcesi. Aquest informe, enormement enriquit en el nostre cas per les aportacions de l’Assemblea Diocesana, ajuda a la col·laboració fraterna entre el Papa i els Bisbes en l’exercici del seu respectiu ministeri. Entre el Papa i els Bisbes ha d’haver-hi una comunicació confiada perquè la realitat en les diferents Esglésies particulars sigui coneguda pel Papa i cadascun dels Bisbes porti a la seva Diòcesi el testimoni de la sol·licitud universal del Sant Pare i les orientacions que ell cregui oportú oferir als seus germans Bisbes per al govern pastoral de les seves comunitats.

Us demano que la vostra pregària m’acompanyi especialment durant els dies de visita al Papa i als sepulcres dels Sants Apòstols Pere i Pau. Que sàpiga transmetre al Papa les nostres il·lusions i esperances com també les nostres preocupacions. I que sigui ben receptiu als consells que ell tingui a bé donar-me per al bé de la nostra Església.

Francesc Xavier
Bisbe de Menorca

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ DAVANT UN NOU CURS PASTORAL

Tenim ja ben a prop un nou curs. Aquests dies es reemprendran moltes activitats pastorals que durant l’estiu han estat paralitzades. Aquest nou curs ha d’estar caracteritzat evidentment per la posada en pràctica d’algunes de les propostes de l’Assemblea Diocesana.

Les “Propostes d’actuació de l’Assemblea Diocesana” no és una opció més que podem assumir entre moltes altres possibles. Es el nostre camí eclesial, marcat per l’Esperit. Des de la seva llum, que es manifesta en la Paraula de Déu, en el Magisteri eclesial i en la lectura evangèlica dels esdeveniments de la nostra realitat, estem cridats a canviar actituds de la nostra vida personal i molts aspectes de l’actuació pastoral, perquè creiem que Déu ho vol i ens ho demana i perquè Església ha de fer front, des de la fe, a uns nous reptes per tal d’anunciar l’Evangeli salvador de Jesucrist.

La presència de l’Esperit Sant en el cor de l’Església ens guiarà per no errar i ens defensarà d’interpretacions equivocades, a les quals estem més exposats quan actuem insolidàriament, al marge de la comunió eclesial. Cap prevere, religiós, religiosa, laic o laica pot restar tranquil si es margina de l’esperit de les “Propostes d’actuació de l’Assemblea Diocesana”, pensant que ell o ella ja compleix amb el seu deure quan fa el que bonament estima que és convenient. Molt més preocupant seria si pensés que únicament ell o ella està en la veritat i que tots els demés s’equivoquen. L’Esperit promou entre nosaltres la diversitat de dons i carismes, però al mateix temps promou la comunió eclesial, la unitat profunda, que neix de la fe i s’expressa en un sincer amor de donació i de servei a la comunitat.

Per a créixer en la fe, en l’amor i en la conversió hem de beure de la saba de la nostra unió amb Crist. Estem empeltats a Ell i sense aquesta transformació constant de la gràcia de Crist, la nostra vida degenera en esterilitat. “Sense mi no podeu fer res” (Jn 15, 5). L’Esperit Sant ens mou interiorment a aquesta plena adhesió a Crist i realitza aquesta unió íntima de cada batejat amb Crist des d’una actitud interior d’humilitat i de servei, comunicant-nos l’alegria interior, que és criteri d’autenticitat pels qui desitgen ser fidels a Crist i a l’Església.

Amb aquest esperit i amb el desig de treballar perquè les “Propostes d’actuació de l’Assemblea Diocesana” no esdevinguin lletra morta, comencem aquest curs pastoral que, en l’itinerari trinitari de preparació per al Jubileu del 2000, estarà dedicat a Déu Pare.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

RECORD DE LA PEREGRINACIÓ A TERRA SANTA

El Consell Pastoral Diocesà va proposar la realització d’una Peregrinació Diocesana de Terra Santa, un cop finalitzada l’Assemblea Diocesana. Es va encarregar al Delegat de Pastoral del Turisme i Santuaris la preparació d’aquesta Peregrinació. I del 3 al 10 de juny un bon grups de diocesans vam poder recórrer diferents

indrets, que van ser l'escenari terrenal de la presència del Fill de Déu fet home.

És una gràcia de Déu poder conèixer de primera mà aquests llocs sagrats. La lectura del text bíblic mai pot donar la plena comprensió dels fets. Cal que la fantasia recreï els escenaris i, de vegades, no ho fa de la manera més adequada. Només el coneixement dels llocs dóna la visió real dels fets bíblics. Per açò sempre havia desitjat fer aquesta peregrinació a la terra de Jesús. Ara ha estat possible. I ho he fet acompanyat per un bon grup de germans en la fe de Menorca i com a Bisbe d'aquesta Església.

Penso que açò ha donat a la meua peregrinació un caire especial. No he estat jo sol el qui he peregrinat. Amb mi ho ha fet tota l'Església de Menorca. Per açò, en els diferents escenaris bíblics que hem visitat, no he pogut sostreure'm a aquesta realitat. Quan en el Jordà, recordant el nostre baptisme, renovavem les promeres baptismals, el meu record i pregària s'estenia a tots els batejats de Menorca, preguntant per la nostra fidelitat als compromisos baptismals. I quan a Canà els matrimonis peregrins renovaven el seu sí d'amor fidel pensava en tots els matrimonis de la nostra Església. I quan en el Cenacle recordavem la institució del Sacerdocí ministerial pregava per tots els germans preveres de la Diòcesi. I quan davant del sepulcre del Senyor recordavem la seva Pasqua, pregava perquè la nostra Església mantingui sempre un tarannà pasqual, joiós, esperançat, testimonial, ja que només així tindrà força evangelitzadora.

Vam peregrinar en família. Al llarg d'aquests dies insensiblement es van establir entre nosaltres vincles de proximitat i familiaritat. Van ser dies de profunda reflexió religiosa; una mena de recés espiritual, en el que, sota la guia de Jesús, els pelegrins vam fer l'itinerari de la conversió cristiana. L'Eucaristia venia a ser el centre del dia. Cadascun de nosaltres és testimoni de l'experiència de la proximitat de Déu, de la unió amb l'Església i amb la humanitat, que sentíem en aquests moments. Els pelegrins vam coincidir en afirmar la profunda i joiosa petjada que la peregrinació va deixar en nosaltres. Una experiència religiosa inobidable que tot cristià hauria de poder realitzar algun cop al llarg de la seva vida.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

BENVINGUDA ALS NOSTRES VISITANTS

Amics, que heu escollit aquesta illa meravellosa per al vostre repòs estiuec, permeteu-me unes paraules de benvinguda i d'amistosa salutació. Com a bisbe de l'Església Catòlica de Menorca ho faig en nom de la nostra comunitat. Benvinguts! Que tingueu una feliç estada entre nosaltres!

Esperem que trobareu aquí la pau per al vostre esperit i el descans per al vostre cos, que tant desitgeu. Segurament, per a molts de vosaltres, aquest ha estat el motiu de triar aquesta illa per al vostre estiueg: la seva tranquil·litat. Ens permetem demanar-vos que ens ajudeu a mantenir aquest ambient de pau i de serenor, afavorint els valors que ajuden a una bona convivència entre les persones.

Ens preocupa mantenir el nostre entorn natural. Ens agrada tal com Déu ens l'ha donat i maldem per conservar-lo. Mereix ser estimat perquè ha sortit de l'amor del Déu de la vida. Açò ens porta a cercar un equilibri entre el respecte a la natura i el seu ús solidari. Ajudeu-nos, per tant, amb el vostre ús respectuós de la natura, a conservar aquest patrimoni natural!

També trobareu, en aquesta illa, un patrimoni cultural ric i variat: monuments artístics, que van des d'èpoques prehistòriques fins al temps actual i que són l'herència dels diferents pobles que, al llarg de la història, han deixat les seves petjades en aquesta terra; manifestacions culturals, que inclouen exposicions d'art, concerts de música i altres expressions d'una cultura popular molt variada i rica.

Amb tot, la gran riquesa de Menorca són les seves persones. Sempre amables, servicials i obertes, com a bona gent de la mar mediterrània. Els colors de l'illa, amb una terra verda la major part de l'any, amb unes cases blanques i amb un cel blau lluminós, configuren el seu tarannà festiu i treballador, auster i expansiu alhora. La seva llengua pròpia no serà cap obstacle per la vostra relació i entesa, perquè aquí els cors són ben grans i el llenguatge del cor facilita sempre el tracte amistós.

Desitgem que rebeu sempre una atenció molt cordial dels qui us han de servir. Que vegin en vosaltres unes persones amb uns desitjos i unes necessitats i no només uns objectes per guanyar diners. Vosaltres sigueu també comprensius amb ells, sobretot amb els treballadors, que us atenen.

L'Església Catòlica us ofereix la seva ajuda. Els nostres temples estan a la vostra disposició, si cerqueu un lloc per al recés silenciós i la pregària. Les nostres comunitats us rebran amb el cor a la mà en les seves celebracions de la fe. Que trobeu entre nosaltres aquell clima religiós i humà que tots necessitem també durant el temps de vacances!

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

AMB OCASIÓ DE LA VISITA PASTORAL A LA PARRÒQUIA DEL CARME, DE MAÓ

Fa aproximadament un mes vaig començar la Visita Pastoral a aquesta Parròquia. La Visita Pastoral serveix per conèixer més bé la realitat de les comunitats per tal d'estimar-les i servir-les millor.

Moltes altres vegades havia fet visites a la comunitat del Carme però aquesta ha estat programada per tal de conèixer-la de forma ordenada i completa, amb les seves persones, els seus ambients concrets i les condicions de vida, en què és anunciada i celebrada la fe cristiana.

Al llarg d'aquests dies he rebut la visita de moltes persones, que m'han presentat la seva visió de la realitat pastoral de la Parròquia; he dialogat amb els dirigents de l'Agrupament Escolta; he participat en la reunió de revisió de curs del Consell Pastoral Parroquial; he visitat molts malalts, que m'han edificat per la seva fortalesa i pau d'esperit; he tingut un intercanvi personal d'impressions amb els sacerdots de la Parròquia; he saludat els grups d'enremellar i neteja i de les voluntàries de l'escola de repassos. L'intercanvi d'opinions ha estat molt ric. Després de l'estiu, seguirem amb altres realitats de la Parròquia: la catequesi, vida creixent, confraria... També, amb el Consell Pastoral Parroquial, revisarem a fons la marxa de la comunitat parroquial i, si cal, fixarem els objectius de futur, tenint en compte les indicacions de l'Assemblea Diocesana.

De moment hem plau manifestar-vos que la meva estada entre vosaltres ha estat per mi molt gratificant i consoladora. Tenim molt per agrair Déu. Sou molts els laics qui heu assumit responsabilitat apostòliques d'acollida i d'animació pastoral. Com en tota comunitat vida, també teniu alguna realitat que ha de millorar. Amb realisme humà i cristià adult hem d'acceptar la nostra condició pecadora i la voluntat d'ajudar-nos mútuament i de deixar-nos ajudar. Missió del Bisbe és promoure i enfortir la comunió eclesial. En aquest sentit permeteu-me que us recordi que hem de proclamar sempre la veritat de l'Evangelí però amb molta caritat. "Feu-ho tot amb caritat" (1 Cor 16, 14). I la caritat és pacient, bondadosa, gens orgullosa, no s'irrita ni es venja, tot ho suporta... (cf. 1 Cor 13, 4 ss). Només quan la veritat és amorosa col·labora a l'edificació del Cos de Crist, l'Església (cf. Ef 4, 15). Sant Pau ens adverteix que "la ciència infla, la caritat edifica".

Esperem que, amb l'ajuda de Déu, aquesta Visita Pastoral, començada en el nom del Senyor amb goig i esperança, es veurà beneïda amb fruits de conversió a l'Evangelí, d'amor a l'Església i d'un renovat esforç missioner. Així ho demanem a la Verge Maria del Carme, Mare de l'Església i titular d'aquesta Parròquia.

† **Francesc Xavier, Bisbe de Menorca**

VICARIA GENERAL

JORNADES DE FORMACIÓ PERMANENT

Benvolgut en el Senyor:

* *Jornades de Formació Permanent (21 i 22 de maig-98)*

Com hem anat anunciat des d'abans de Nadal, tindrem al Toro, si Déu ho vol, les Jornades de Formació Permanent, els propers dijous i divendres, dies 21 i 22 de maig-98 sobre L'ACOMPANYAMENT ESPIRITUAL DINS L'ACOMPANYAMENT PASTORAL, dirigides pel jesuïta P. Josep Mª Rambla, ja conegut entre nosaltres i que l'any passat va dirigir la nostra tanda d'Exercicis Espirituals. Esperam de part de tots l'esforç de fer-nos-hi presents per tractar-se d'una temàtica de primer ordre en el nostre ministeri sacerdotal.

Tinguem present com l'Assemblea Diocesana ha subratllat molt aquest servei d'acollida i acompanyament espiritual de les persones i ens ha demanat als preveres que sigui una de les tasques prioritàries en el nostre servei pastoral.

En relació a l'organització, les jornades començaran el dijous, a les 10.30 del matí i acabaran el divendres amb el dinar. Convé, com sempre deim, avisar a les monges (tel. 971375060) i especificar els detalls de l'estança (dormir, menjar...). A més de les ponències, hi haurà moments de pregària i l'Eucaristia formant part de la convivència, a la que hem de donar tota la importància per l'oportunitat d'estar junts com a presbiteri que valora i aprofundeix la pròpia formació en bé d'un millor servei als germans i a les comunitats respectives. Per això, és important fer aquesta aturada de formació, pregària i convivència, que és un dret i un deure alhora.

Serà interessant, ja dins el proper curs, que aquesta mateixa experiència la fem extensiva a tots els educadors cristians: iniciadors de grups, mestres, catequistes caps, monitors, etc. i dedicar-hi un cap de setmana intens. Una trobada de formació que l'hauem d'empènyer conjuntament entre diverses delegacions i que haurà de ser preparada també amb l'esperit que ha marcat l'Assemblea Diocesana.

* *Exercicis Espirituals (29 de juny-3 de juliol-98)*

També, som convidats a participar en la tanda d'Exercicis Espirituals que dirigirà el P. Estanislau Balanzó, jesuïta. Començarà el dilluns matí, dia 29 de juny i acabarà el divendres capvespre, dia 3 de juliol. Convé, tot i que ja ha estat programat des del calendari diocesà, anotar bé les dates per a participar-hi.

Amb aquestes dues trobades –jornades de formació permanent i exercicis– donarem per acabat el pla trienal que ens va proposar i haurem de programar el futur. Aquest disseny serà un dels temes del proper Consell del Presbiteri i també haurà de tenir en compte les necessitats actuals dels preveres i les prioritats de formació que ha assenyalat l'Assemblea Diocesana.

Fins ben prest, una abraçada fraternal,

Sebastià Taltavull Anglada
Vicari General

REUNIÓ DELS DELEGATS DIOCESANS

Benvolgut/da en el Senyor:

Em plau convocar-te, com ho feim cada any en aquestes dates, a la reunió de Delegats Diocesans que tindrà lloc el dissabte, dia 27 de juny, a les 10.30 del matí, a Ca'l Bisbe, amb la finalitat d'avaluar entre tots la feina feta durant aquest curs i fer la previsió per al pròxim, tant a nivell de dates com de col·laboració entre Delegacions.

Cal tenir present, especialment de cara al futur, tot el que les propostes d'actuació de l'Assemblea Diocesana assenyalen a les Delegacions, com també la provisionalitat organitzativa mentre no quedi fet l'organigrama diocesà dins l'elaboració del Pla Pastoral que s'ha de fer al llarg del proper curs. Amb tot, hem de planificar igual i preparar el Calendari Diocesà, a partir de les aportacions de tot el que s'organitzi a nivell diocesà i aporteui a aquesta reunió. Entre tots ens haurem de posar d'acord per les accions que hem de dur a terme de conjunt.

L'ordre del dia serà el següent:

1. Pregària
2. Revisió del curs que hem acabat
3. Propostes de calendari per al curs 98-99
4. Accions de conjunt (allò que s'ha d'empènyer des de totes les Delegacions)
5. Suggeriments.

Una abraçacada,

Sebastià Taltavull Anglada
Vicari General

SECRETARIA GENERAL

NOMENAMENTS

El Sr. Bisbe ha firmat el següent nomenament:

Amb data 15 de juny de 1998, Mn. Antoni Fullana Marqués, Consiliari de l'Associació Diocesana d'Escoltisme, Escoltes de Menorca - MSC.

VICARIA GENERAL CONFIRMACIONS

El Sr. Bisbe ha celebrat el Sagrament de la Confirmació en els llocs i dates següents:

- 1 de maig - Estació Naval - 5 joves
- 3 de maig - Maria Auxiliadora - 71 joves
- 10 de maig - Es Castell - 11 joves
- 16 de maig - Mercadal - 17 joves
- 17 de maig - Alaior - 29 joves
- 27 de maig - Sant Esteve - 1 adult
- 14 de juny - Sant Antoni Mª Claret - 14 joves
- 19 de juny - Sant Esteve - 2 adults
- 20 de juny - Sant Francesc, de Maó - 13 joves
- 20 de juny - Sant Lluís - 11 joves
- 21 de juny - Santa Maria, de Maó - 4 joves
- 12 de juliol - sant Climent - 11 joves
- 28 de juliol - Sant Antoni Mª Claret - 1 jove.

FESTA DE SANT PERE

Seguint les normes de la Conferència Episcopal Espanyola respecte a la celebració del “Dia del Papa” el Sr. Bisbe ha disposat el següent:

1. El “Dia del Papa” se celebrarà en tota la Diòcesi de Menorca el diumenge, dia 28 de juny, immediat anterior a la Solemnitat dels Sants Apòstols, Pere i Pau.
2. En aquest dia, en totes les misses que es celebrin amb assistència de fidels –incloses les vespertines del dissabte– s'utilitzaran els textos propis de la missa de la Solemnitat dels Sants Apòstols i en l'homilia es cridarà principalment l'atenció sobre el “Dia del Papa”.
3. Es recorda que la col·lecta que està manada per aquest dia, l'obol de Sant Pere, queda inclosa en la col·lecta general que té lloc durant l'estiu.

Fins ben prest, una abraçada fraternal,

Sebastià Tistavull Anglada
Vicari General

IN PACE CHRISTI

El Sr. Bisbe encomana a la pregària de la comunitat diocesana aquestes tres religiosos que van ser cridades a la Casa del Pare el dia 23 de maig:

SOR ANTONIA COTS ORTIZ

Sor Antonia Cots Ortiz nació en la localidad de Bellpuig (Barcelona) el 23 de enero de 1929. A temprana edad realizó el noviciado en Barbastro y tras completar esta etapa ingresó en la Compañía de las Hijas de la Caridad de San Vicente de Paúl el 10 de mayo de 1941.

Antonia completó su formación en el Seminario de Madrid y tuvo Maó como el primero de sus destinos. A él se incorporaría el 29 de mayo de 1942.

Con una marcada vocación para la docencia, en Maó desempeñó su función como maestra titulada durante su estancia, que se prolongó hasta final de agosto de 1976.

En ese tramo de tiempo, sor Antonia ocupó la dirección del colegio San José de Maó y fue una de las promotoras y artífices de la construcción del nuevo edificio, inaugurado en 1975, que se corresponde con el actual centro docente.

En 1976, cuando deja la isla, pasó al instituto de Santa Madrona, de Lleida, y tuvo más adelante destinos sucesivos en Arenys de Mar, en la escuela de Gracia y en el centro de María Reina, de Barcelona. Ya jubilada, hace sólo tres años regresó a su actual comunidad de las Hijas de la Caridad de Maó.

GNA. ISABEL OLAIZ LIZASO

La hermana Isabel Olaiz Lizaso nació en el municipio de Erice, enclavado en el valle de Atez (Navarra) el 17 de junio de 1928, en el seno de una familia bien conocida en aquella comarca.

Tras cursar los primeros estudios realizó el postulanteo y el noviciado en la Congregación de las Carmelitas Misioneras, emitiendo los votos el primer día de septiembre de 1952 en Pamplona.

Se formó en las enseñanzas como Asistente Técnico Sanitario que tan útiles habrían de serle en su dedicación de marcada vertiente social. Los conocimientos adquiridos, de hecho, le sirvieron para practicar la enfermería en la Clínica Alianza de Barcelona.

En 1974 se desplazó a Menorca donde concretamente trabajó como ATS y se volcó en las atenciones a los internos del Hospital Geriátrico de Ciutadella, durante once años.

En 1985, año en que se fundó la actual comunidad de Es Castell, Isabel fue destinada a esta población como superiora responsable. Quienes la han conocido exponen el aprecio y reconocimiento por su entrega y bondad así como también por su incondicional generosidad a todo el ámbito del servicio.

SOR ANTONIA PIERAS JUAN

Sor Antonia Pieras Juan nació en Palma de Mallorca el día de Nochebuena del año 1933. Ya de joven empezó a sentir su vocación que la condujo al postulantado y al noviciado después de cuya etapa accedió a la vida religiosa el 8 de septiembre de 1957, como miembro de la Congregación Misionera de los Sagrados Corazones.

En la actualidad, Antonia Pieras estaba destinada a la comunidad de Es Migjorn donde tenía en especial asignado el mantenimiento de la Iglesia, las visitas a los enfermos y la atención a un grupo de catequesis infantil.

Con anterioridad, en este mismo destino se encargó de atender la guardería infantil que para entonces estaba al cargo de la comunidad.

Durante dos años, trabajó como cocinera de la Casa Sacerdotal de Maó, como continuidad del cometido que también ejerciera en la Casa General de la Congregación en Barcelona y en otras comunidades.

La vida de sor Antonia es un testimonio de humildad y sencillez, rasgos principales de su talante, a los que hay que añadir además su cercanía. Fue su carácter lo que le devolvió el respeto y cariño de las gentes.

ORGANISMES DIOCESANS

CONSELL DEL PRESBITERI

CONVOCATÒRIA DE REUNIÓ (19-VI-98)

Benvolgut en el Senyor:

Em plau convocar-te a la sessió ordinària del Consell del Presbiteri que tindrà lloc, si Déu ho vol, el divendres, dia 19 de juny de 1998, a Cal Bisbe, a les 10.30 del matí. Després anirem a dinar al Seminari.

L'orde del dia serà el següent:

1. Pregària.
2. Lectura i aprovació de les actes de les sessions anteriors.
3. A partir de les propostes d'actuació de l'Assemblea Diocesana referents als preveres, assenyalar les prioritats a dur a terme a partir del pròxim curs.
4. A partir de les propostes d'actuació de l'Assemblea Diocesana referents als preveres i tenint en compte:
 - a) les prioritats assenyalades;
 - b) l'avaluació respecte a temes i continguts del darrer pla trienal de formació permanent;
 - c) els suggeriments rebuts;delimitar el marc del nou pla trienal de formació permanent del clergat.
5. Informacions.

6. Torn obert de paraula.

Ciutadella, 29 de maig de 1998,

Una abraçada,

Gerard Villalonga,
Secretari

FORMACIÓ PERMANENT DELS PREVERES

El pla triennal 1995-1998 va ser preparat a partir de l'esperit del document "Pastores dabo vobis" de Joan Pau II, concretament els aspectes que es refereixen a la formació humana, espiritual, intel·lectual i pastoral dels preveres i al compàs de l'Assemblea Diocesana, des del seu començament fins la seva clausura. Aquest pla inclou Jornades de formació, els Recessos de pregària i les jornades de convivència festiva.

Jornades de Formació Permanent 1995

- Presentació del document de la CEE "L'Església i els pobres" per Mons. Ramón Echarren, Bisbe de Las Palmas de Gran Canaria i President de Càritas (10-II-95).
- Trobada informativa sobre el Sínode sobre la Vida Religiosa, per Mª Luz Galván, Secretaria nacional de CONFER (24/25-II-95).
- Jornades de Formació Permanent sobre "La teologia de l'Església local" per Mn. Josep Mª Rovira Belloso, de la Facultat de Teologia de Catalunya (22/24-III-95).

PLA TRIENAL. OBJECTIU:

"CRÉIXER COM A PERSONES PER SERVIR COM A PASTORS"

1995-1996

Jornades de Formació Permanent

- Presentació de l'Assemblea Diocesana als preveres (25-X-95).
- Jornada sobre "Els preveres i les comunitats del Nou Testament", per Mn. Armand Puig, de la Facultat de Teologia de Catalunya (22-XI i 27-XII-95).
- Jornades sobre "La vida i ministeri del prevere diocesà al servei de l'evangelització", per Mn. Pedro Jaramillo, Vicari General de Ciudad Real (10/11-IV-96).
- Jornada sobre "Relacions humanes i pastoral", per Mn. Ramón Prat, Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya (22-V-96).

Recessos de Pregària

- Recés d'Advent, dirigit per dos missioners (13-XII-95)
- Recés de Quaresma, per Mn. José Ángel Ubieta, de Bilbao (6-III-96)
- Recés de Setmana Santa (Arxiprestat de Maó, 3-IV-96)
- Exercicis Espirituals al Toro, dirigits pel P. Josep Mª Rambla, S.I. (25/30-VI-96).

Jornades festives

- a Sant Llorenç de Binixems (4-I-96)
- al Seminari Diocesà, en ocasió de Sant Ildefons (23-I-96)
- a Sant Joan de Missa (12-IV-96)
- al Toro amb els religiosos i religioses (4-V-96).

1996-97

Jornades de Formació Permanent

- Jornada sobre "La identitat, complementarietat i relació entre Església local, parròquies i moviments per a la nova evangelització", per Mn. Antonio Cartagena, Director de la Comissió Episcopal d'Apostolat Seglar de la CEE (19-X-96).
- Jornades sobre "El ministeri de presidir l'Eucaristia" pel P. José Aldazábal, salesià. (2/3-I-97).
- Jornada sobre "La pastoral de les vocacions en les Esglésies particulars" en ocasió de Sant Ildefons al Seminari Diocesà (22-I-97).
- Jornada sobre "El ministeri de l'homilia", pel P. José Aldazábal, salesià. (21-V-97).

Recessos de Pregària

- Recés d'Advent al Toro, pel P. Cebrià Pifarré, monjo de Montserrat (11-XII-96)
- Recés de Quaresma al Toro, pel P. Evangelista Vilanova, monjo de Montserrat (26-II-97).
- Recés de Setmana Santa a Alaior, pel P. Isidre Serdà, salesià (26-III-97).
- Exercicis Espirituals al Toro, dirigits pel P. Cebrià Pifarré, monjo de Montserrat (30-VI/5-VII-97).

Jornades festives

- a Sant Joan de Missa (4-I-97)
- a Son Putxet (4-IV-97)
- al Toro amb els religiosos i religioses (3-V-97)

Jornades de Formació Permanent

- Jornada sobre “Relacions d’ajuda. Per ajudar els altres cal estar bé amb un mateix”, pel Dr. Carles Pérez i Testor, metge-psiquiatre, Director del Centre Mèdic Psicològic de la Fundació Vidal i Barraquer de Barcelona (11-II-98).
- Jornades sobre “L’acompanyament espiritual dins l’acompanyament pastoral”, pel P. Josep Mª Rambla, S.I. (21/22-V-98).

Recessos de Pregària

- Recés de preparació a l’etapa diocesana de l’Assemblea al Toro dirigit pel Dr. Joan Estruch, professor de la UAB (17-IX-97).
- Recés d’Advent al Toro, dirigit pel Bisbe Mons. Francesc Xavier Ciuraneta
- Recés de Quaresma al Toro, dirigit per Mn. Jaume Fontbona, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya i consiliari de la JOC i del MIJAC (11-III-98).
- Recés de Setmana Santa al Seminari, per Mn. Joan Bauzá, Rector del Seminari de Mallorca (8-IV-98).
- Exercicis espirituals al Toro, dirigits pel P. Estanislau Balanzó, S.I. (29-VI/3-VII-98).

Jornades festives

- a Son Putxet (30-12-97)
- a Es Castell (15-IV-98)
- al Toro, amb els religiosos i religioses. Fa la presentació del nou Directori de Catequesi, Mons. Xavier Salinas, bisbe de Tortosa.

REVISIÓ I PROPOSTES DE FUTUR

Durant tot aquest temps s’han enviat a tot el clergat les diferents publicacions de la Conferència Episcopal referents a la Formació Permanent, altres d’interès com els llibres publicats en ocasió de la preparació del Jubileu de l’any 2000 (any dedicat a Jesucrist –1997– i any dedicat a l’Esperit Sant –1998–) i el llibre amb tot el material del Congrés de Pastoral evangelitzadora celebrat a Madrid el setembre de 1997. De tot això i dels materials de les trobades de formació d’aquests tres anys n’estam preparant un dossier que serà repartit just estigui enllestit.

Recordar que del primer any (1995-96), a les reunions arxiprestals i després en el Consell del Presbiteri ja en vam fer una revisió. Podriem tenir com a pauta de revisió global les següents preguntes indicatives:

1. Creus que s’ha duit a terme l’objectiu proposat “Créixer com a persones per a servir com a pastors? aplicat a tot el que hem fet a nivell de preveres aquests tres darrers anys?

2. Valoració de l'organització i mètode de treball.
3. Valoració de l'assistència, interès i participació.
4. Valoració del temps que dedicam a la formació permanent. És suficient?
5. Valoració del temps que dedicam a la pregària i del clima que cream.
6. Valoració que feim de les trobades festives.
7. Què podem millorar: a) a nivell personal i b) a nivell organitzatiu.
8. Tenint en compte el que l'Assemblea ens demana als preveres, quins suggeriments feim?

FULL INFORMATIU SESSIÓ DEL 25 DE MARÇ DE 1998

A les 10.30 del matí del dia 25 de març de 1998, a Cal Bisbe, presidit pel Sr. Bisbe, Mons. Francesc Xavier Ciuraneta i Aymí, es va reunir el Consell del Presbiteri en sessió ordinària. Mn. Bosco Martí Marqués va excusar l'assistència.

Després de la pregària i de la lectura i aprovació de l'acta de la sessió anterior es va començar l'estudi de la problemàtica entorn al sagrament de la Confirmació, a partir de la situació actual a les nostres parròquies i comunitats.

El Sr. Bisbe va introduir el diàleg remarcant la importància que l'Assemblea Diocesana ha donat a aquest tema; deixant per més endavant la determinació de l'edat de recepció d'aquest sagrament, el que s'ha d'atendre no és només la preparació i maduresa psicològica dels subjectes, sinó també l'accessibilitat de tots els batejats a un sagrament d'iniciació cristiana i els processos catequètics de preparació.

A continuació es van presentar les reflexions que els capellans havien fet en les reunions arxiprestals, ajudats per un article del P. Aldazábal, on es descriu i s'analitza la situació actual i les dues possibles sortides, tenint en compte alhora els principis de la teologia sacramental i de la teologia pastoral i la disciplina vigent en l'àmbit de la Conferència Episcopal Espanyola.

Des de l'Arxiprestat de Maó es va dir que aquest tema va molt més enllà d'un canvi d'edat. S'ha d'inserir en una reflexió sobre la pastoral de conjunt. Per tant, no cal precipitar-se en baratar l'edat de recepció del sagrament.

Des de l'Arxiprestat del Centre, encara que no s'han reunit expresament per tractar d'aquest tema, no es veu convenient adelantar l'edat de la Confirmació, però en el procés de preparació no s'hauria de descuidar l'aspecte mistagògic, ressaltant el lligam d'aquest sagrament amb el baptisme i l'eucaristia.

Des del Arxiprestat de Ciutadella es va dir que, per una part, seria bo reempendre el pla de catequesi que es va presentar fa tres anys com a conseqüència del Congrés de Catequesi i, per altra part, de cara a una possible reestructuració de la pastoral infantil i juvenil, s'hauria de trobar el moment catequètic dins dels moviments especialitzats.

L'aportació dels Pares Salesians posà de manifest que no es veu clar el tema de l'edat. Per una part, hi ha el perill de convertir un sagrament d'iniciació en un sagrament de selectes i, per altre part, hi ha el perill de rebaixar el nivell de preparació que s'ha aconseguit durant els darrers anys. Seria important que tots els batiats rebessin el do de l'Esperit en aquest sagrament i la nostra feina consistiria en fer créixer aquest do.

El Vicari General va exposar el procés dels darrers anys, que ens ha duit a la situació present. La determinació de l'edat per rebre aquest sagrament entorn als catorze anys va venir determinada dins d'un context històric determinat: la crisi de l'Acció Catòlica i la necessitat de donar una adequada formació a la joventut. Com a punt de confluència entre totes les experiències, es veu la necessitat d'un procés catequètic catecumenal, per tal de desenvolupar el do que s'ha rebut en els sagraments de la iniciació cristiana.

A partir d'aquest moment es va encetar un diàleg que va posar de manifest la dificultat general del moment present, deguda a les característiques de la nostra societat. No hem de començar amb un complex de culpabilitat davant un aparent fracàs, sinó amb una anàlisi objectiva i serena de la nostra realitat. La nostra Església ha d'esser acollidora i ha d'acompanyar els qui han rebut els sagraments de l'iniciació. Per això, s'han d'assegurar un mínim en quant al coneixement de Jesucrist i de l'Església i després, sigui per mitjà de les parròquies o dels moviments, s'han d'agombolar aquests fillets i joves. Adelantar un poc l'edat sembla que facilitaria seguir el procés amb més llibertat per part dels subjectes, sempre que els moviments i parròquies assegurin el moment catequètic dins de les seves programacions.

Després d'un breu temps de recès i com a síntesi a totes les aportacions es van posar de relleu els següents elements que hauran de tenir-se en compte com a punts de partida:

- * La Confirmació és un Sagrament d'iniciació que haurien de rebre tots els batiats.

- * Aquesta problemàtica s'ha d'inserir dins d'un pla de pastoral global, implicant especialment a les delegacions de catequesi, litúrgia i joventut.

- * El Catecisme ha lligat la maduresa cristiana amb la Confirmació.

- * S'hauria d'arribar a un equilibri entre la gratuïtat del do de Déu i el compromís del subjecte (qüestions teològiques, eclesiològiques i pastorals).

- * S'ha de cuidar molt la formació dels agents d'acompanyament de postconfirmació.

Finalment, el Consell del Presbiteri encarregà al Vicari General la redacció d'una ponència a partir de tot el que s'ha dit en aquesta sessió per tal d'anar madurant una decisió en quan l'edat més adequada per rebre aquest sagrament, garantint els continguts de la fe que s'han de transmetre i la convicció en quant a la gratuïtat del do de l'Esperit.

Dins de l'apartat d'informacions, es va comunicar que En Toni Olives ha fet el programa informàtic per la Cúria i les Parròquies. Quan estigui a punt es convocarà als rectors per tal d'explicar-lo.

Abans d'aixecar la sessió, a la 1.30 del migdia, el Sr. Bisbe va convocar de nou al Consell del Presbiteri per una sessió extraordinària per tal d'assessorar-lo de cara al discerniment de les propostes aprovades per l'Assemblea Diocesana.

Gerard Villalonga,
Secretari

SESSIONS EXTRAORDINÀRIES DEL 31 DE MARÇ, 2 I 7 D'ABRIL 1998

A les 10.00 del matí dels dies 25 de març, 2 i 7 d'abril de 1998, a Cal Bisbe, presidit pel Sr. Bisbe, Mons. Francesc Xavier Ciuraneta i Aymí, es va reunir el Consell del Presbiteri en sessió extraordinària. A la sessió del dia 2 d'abril, el P. Isidre Serdà va excusar la seva assistència.

Després de la pregària es va començar l'estudi de les propostes de l'Assemblea Diocesana, per tal d'assessorar al Sr. Bisbe en la seva missió de discerniment (Article 5.5 del Decret 1/97, d'aprovació de les normes sobre l'Assemblea Diocesana de Menorca –etapa diocesana–, Butlletí Oficial del Bisbat, 1, 1997). Al llarg de les tres sessions es van estudiar totes les propostes de les Ponències.

El resultat d'aquestes reflexions és el document "Propostes d'actuació de l'Assemblea Diocesana de Menorca, 1996-1998".

Totes les sessions van acabar a les 1.30 del migdia dels dies respectius.

Gerard Villalonga,
Secretari

CONSELL PASTORAL DIOCESÀ

CONVOCATÒRIA DE REUNIÓ (13-VI-98)

Benvolgut/da:

Em plau convocar-te, en nom del Sr. Bisbe, a la reunió plenària del Consell Pastoral Diocesà que tindrà lloc el dissabte, dia 13 de juny, a les 11 del matí al Toro

i a continuació, a la reunió de la Comissió Organitzadora de l'Assemblea Diocesana, a les 12.30, també del matí.

Ordre del dia del Consell Pastoral Diocesà (11 h.).

1. A partir dels onze punts que figuren a l'annex i que fan referència a les propostes d'actuació de l'Assemblea Diocesana, assenyalar les prioritats a dur a terme el pròxim curs de 1998-99 i marcar així l'objectiu diocesà.
2. Establir el mètode de treball a seguir per a dur-ho a terme.
3. Calendari del curs 1998-99.

Orde del dia de la Comissió Organitzadora de l'Assemblea Diocesana (12.30 h.).

Experiència i impressions de tot el treball duit a terme a l'Assemblea. Compartir com s'ha viscut.

Informacions.

Acabarem ambdues reunions amb el dinar. Esperam que hi pugueu assistir. Per això, us agraïrem que comuniquem l'assistència telefonant a les monges del Toro (tel. 971375060) abans del dia 10 de juny.

Una abraçada.

Joan Mercadal Victory,
Secretari

TASQUES ASSIGNADES PER L'ASSEMBLEA AL CONSELL PASTORAL DIOCESÀ

Revisar i posar al dia el Director Sacramental (nº 65P). Conjuntament amb el Consell del Presbiteri.

Estudiar i revisar la pràctica del sagrament de la penitència (nº 66). Conjuntament amb el Consell del Presbiteri i la Delegació de Litúrgia.

Estudiar quina és l'edat més adequada per a rebre el sagrament de la confirmació (nº 67). Conjuntament amb el Consell del Presbiteri i les delegacions de Catequesi i Joventut.

Establir pautes comunes sobre la preparació i celebració dels sagraments (nº 68). Conjuntament amb el Consell del Presbiteri.

Redactar uns criteris amples per tal de fer efectiu l'ús dels locals i béns de l'Església (nº 76P). Havent escoltat els Consells Arxiprestals i/o Parroquials.

Estudiar la posada en marxa de diverses fórmules per tal de fer realitat la comunicació cristiana de béns (nº 79).

Elaborar un Pla Pastoral Diocesà durant el curs 1998-99 (nº 105 P i 24). Conjuntament amb el Consell del Presbiteri.

Elaborar l'estatut-marc dels Consells Pastorals Parroquials i dels d'Economia (nº 116 P). Conjuntament amb el Consell del Presbiteri.

Concretar dins el curs 1998-99 l'organigrama pastoral on s'agrupin els organismes diocesans en tres àrees pastorals: evangelitzar, santificar i servir, i redactar un directori regulador de la nova estructura organitzativa (nº 134 i 135). Conjuntament amb el Consell del Presbiteri.

Un cop aprovat el Pla Pastoral Diocesà, fixar, al final de cada curs, uns objectius prioritaris a tenir en compte tots els organismes diocesans (nº 136).

Cooperar amb el Bisbe pel compliment de les "propostes d'actuació de l'Assemblea Diocesana" (nº 139).

SEMINARI DIOCESÀ

INAUGURACIÓ DE LES OBRES DE CONSOLIDACIÓ I REMODELACIÓ DEL SEMINARI.

I.- INVITACIÓ DEL RECTOR

16 de maig de 1998

Em plau convidar-vos a l'Acte d'inauguració de les obres de consolidació i de remodelació del Seminari Diocesà, que tindrà lloc, si Déu ho vol, el proper dissabte, dia 23 de maig de 1998, a les 12 h. del migdia.

Comptarem, junt amb el nostre Bisbe, amb la presència de Mns. Ricard Maria Carles, Cardenal-Arquebisbe de Barcelona i també dels representants de la Comunitat Autònoma i de les institucions de la nostra illa.

Esperant trobar-nos-hi el proper dissabte, rebeu la nostra atenta salutació.

Sebastià Taltavull Anglada

Vicari General i Rector del Seminari

II.- CRÒNICA DE L'ACTE

El cardenal-arzobispo de Barcelona, Ricard Maria Carles, assistí el día 23 de mayo a la inauguración de las obras de consoliación y remodelación del Seminario Diocesano, invitado por el obispo de Menorca, Francesc Xavier Ciuraneta, en un acto que contó también con la presencia del vicario general de la diócesis, Sebastià Taltavull, así como del conseller de Trabajo y Formación del Govern balear,

Guillem Camps, el vicepresidente del Consell insular, Antoni Juaneda y los representantes de los ocho municipios menorquines. Los miembros de las comunidades religiosas, sacerdotes, y representantes del Consell Pastoral Diocesà, Consell Diocesà d'Economia y Comissió Diocesana del Patrimoni acompañaron al acto y recorrieron a continuación las diferentes instalaciones.

Antes de iniciarse la ceremonia de bendición del Seminario, el vicario general, Sebastià Taltavull, explicó que la Iglesia menorquina tiene la esperanza de ver aumentar en un futuro próximo el número de seminaristas. Hasta hace tres años, el antiguo convento de los agustinos sirvió como lugar para la formación de los futuros presbíteros y como espacio de profundización vocacional. Desde el curso 95-96, los seminaristas menorquines estudian en el Seminario Interdiocesano de Cataluña debido al reducido número de alumnos con que ha contado el centro menorquín. Sin embargo, Taltavull anunció que para el próximo curso está previsto el ingreso de un joven universitario, que comenzará estudios de Teología.

El vicario general de Menorca realizó algunos apuntes sobre la historia del Seminario. El antiguo convento, construido a principios del siglo XVII, fue abandonado por los agustinos el 12 de agosto de 1835 a consecuencia de la desamortización de Mendizábal. La historia del Seminario comenzó en 1858, cuando el obispo Mateu Jaume Garau obtuvo el uso del edificio, entonces propiedad del Ayuntamiento. Aproximadamente cien años después, pasó a ser propiedad del Obispado.

Sebastià Taltavull recordó que las recientes obras se emprendieron, obligadas por el progresivo y grave deterioro y con la finalidad de que el edificio fuera utilizado al cien por cien.

Las obras del Seminario han costado finalmente 207 millones de pesetas, según explicó el arquitecto Jordi Pons, que junto a Agustín Petschen ha redactado el proyecto. Pons realizó una breve intervención, recordando que hasta el año 1980 no se realizó un levantamiento de planos del edificio. El arquitecto explicó que los tres objetivos que han guiado las obras de remodelación han sido la consolidación de las estructuras y tejados, el respeto del edificio histórico y la mejora de las condiciones de accesibilidad.

A continuación, se inició una breve plegaria en la que el cardenal-arzobispo de Barcelona, Ricard Maria Carles, bendijo el restaurado Seminario.

El consell de Trabajo y Formación del Govern, Guillem Camps, recordó, por su parte, que en el Seminario Diocesano transcurrieron algunos de los mejores momentos de su infancia, expresando un sentimiento personal de gratitud y estima hacia este centro de formación “donde crecí como persona con valores evangélicos y aprendí a afrontar esperanzadamente la existencia”.

Por su parte, el obispo de Menorca, Francesc Xavier Ciuraneta, quiso dirigir unas palabras de agradecimiento a Dios. “Él nos inspiró un sentimiento de confianza ante una empresa que sobrepasaba las posibilidades económicas de nuestra diócesis”, manifestó. El obispo agradeció el esfuerzo de la Conselleria de

Fomento del Govern y de la diócesis menorquina, “que ha sabido valorar la importancia esencial de esta obra”. Francesc Xavier Ciuraneta añadió, al respecto, que “hubiera sido un cargo de conciencia para nosotros dejar que se derrumbara el edificio”. El prelado hizo extensivo el agradecimiento al Ayuntamiento de Ciutadella y a los arquitectos, empresarios, trabajadores y hermanas franciscanas, así como a Marc Seguí, autor de un cuadro de la Virgen que preside una de las paredes del Seminario, y, por supuesto, al cardenal-arzobispo de Barcelona, Ricard María Carles.

Carles agradeció la invitación de Francesc Xavier Ciuraneta, a quien conoció como vicario de una pequeña villa al norte de Tortosa y con quien compartió tareas pastorales y amistad. El cardenal-arzobispo de Barcelona se confesó “maravillado por la grandiosidad y la belleza del edificio y por el acierto demostrado en su restauración”.

III.- PARAULES DEL SR. RECTOR DEL SEMINARI I VICARI GENERAL

El Seminari Diocesà és, sens dubte, una de les institucions més importants de la nostra Església menorquina. Un Seminari, com a lloc on s'imparteix la formació dels futurs preveres, és molt més que un edifici, és un espai de cultiu vocacional, punt de referència d'aquells qui aspiren al ministeri sacerdotal. És, per tant i sobretot, una comunitat de persones en la qual es fa l'acompanyament dels qui hauran d'exercir dins la diòcesi i dins les parròquies aquest servei pastoral.

El nostre Seminari té ja una llarga història, la història de tantes i tantes persones que hi han passat i que s'hi han format. Durant molts anys, un dels llocs amb més categoria acadèmica i focus d'espiritualitat. Situat, com a Seminari Diocesà, des de fa 139 anys, a l'antic Convent agustí del Socós i adosat a l'església que dur aquest mateix nom, ha acollit moltes generacions que han rebut la formació humanista, filosòfica i teològica. Així, ha servit fins fa tres anys, als qui com a seminaristes hi han residit. Des del curs 1995-96 són a Barcelona junt amb els seminaristes d'altres 6 diòcesis compartint estudis i formació. La raó no és altra que el nombre reduït de seminaristes que hi ha en aquest moment, la qual cosa dificulta que es donin els mínims necessaris per als estudis i vida en comunitat, avui tan bàsica per a la formació humana, intel·lectual, espiritual i pastoral dels futurs preveres. Tanmateix, tenim l'esperança que prest serà possible comptar amb un nombre suficient d'alumnes perquè el nostre Seminari torni a ser el lloc habitual de formació sacerdotal i punt de referència per la nostra Església diocesana com a espai d'acollida vocacional. Per al pròxim curs hi ha l'ingrés d'un jove universitari que començarà els seus estudis teològics.

Tot això, però no fa que restem importància a la realitat d'un edifici que és emblemàtic pels motius esmentats, sinó també pel que significa dins el conjunt de la nostra illa i també d'aquesta ciutat de la qual en forma part. La seva qualitat artística, les seves possibilitats culturals i les òptimes condicions per a trobades d'estudi i d'espiritualitat, ens obliguen a subratllar la densitat de treball que s'hi pot fer i que des de fa molt temps ja s'hi fa. Fins i tot s'ha de dir, per accentuar-ho, que el període de tres anys que han durat les obres de rehabilitació i consolidació no han anul·lat ni tampoc disminuït en excés les normals activitats tant d'ordre pastoral com cultural. Reunions de preveres i grups, estudis de teologia per a seglars, reunions arxiprestals d'una part, i activitats culturals –com els ja tradicionals i famosos concerts de Juventuts Musicals– no ha perdut el seu ritme... L'edifici del Seminari ha volgut respondre sempre a aquesta demanda amb aquella acollida que l'ha caracteritzat i que ha fet que tothom se l'estimàs com a seu i s'hi trobàs com a casa. Cal només recordar les jornades de portes obertes que es van fer durant les festes de Nadal i Cap d'Any. El nostre Seminari sempre s'ha caracteritzat per la seva obertura i volem que aquesta s'intensifiqui de cada vegada més en bé de tots.

El Convent de l'orde de Sant Agustí, aquest actual edifici del Seminari Diocesà, data de principis del segle XVII i, segons diu el P. Jordán, es construeix en els traços d'unes cases que els havien cedit a la plaça de l'Om de Ciutadella. El mateix historiador el descriu amb termes de sumptuositat i diu: "los claustros son asimismo muy espaciosos, y ricos, todos de piedras con sus columnas de admirable henchura, y en medio ay vna grande cisterna, que se llena de agua del cielo, para servicio de la casa". El qui va dur endavant l'obra de construcció va ser el P. Miquel Subirats, natural de Menorca. Va anar a la Cort per aconseguir l'ajut del Rei Felip III i el viatge li va ser de profit i la seva anomenada li ha volgut estar entre els perdonatges il·lustres que hi ha en el Saló Gòtic de l'Ajuntament de Ciutadella de Menorca.

La vida dels agustins va transcórrer amb pau i estretors econòmiques, malgrat les possessions que tenien. Com diu Mn. Miquel Anglada, els qui hi hem passat bona part de la nostra vida sabem també qualque cosa sobre el fred i els corrents d'aire..., però sobretot hem pogut tastar la serenitat i la pau que s'hi respira i que conviden a la pregària i a l'estudi. Els agustins, que segons alguns haurien estat a Menorca d'una manera ininterrompuda d'ençà de l'any 398, tot just deu anys després que Sant Agustí fundàs el seu primer monestir a Tagaste, ara deixen definitivament el seu convent i la nostra illa en el moment que la llei de desamortització de Mendizábal els fa fora. Era el dia 12 d'agost de l'any 1835.

A partir d'aquesta data l'edifici queda en mans de l'Ajuntament de Ciutadella que li dona múltiples usos. És l'any 1858, quan comença la història del Seminari. El bisbe Mateu Jaume i Garau obté l'ús efectiu de l'antic convent dels agustins com a seu per al Seminari. La cessió havia estat feta cinc anys abans i encara hi van seguir diferents servituds: hospital de malalts, presó i escola.

L'any 1858 s'inaugura el primer curs amb 84 alumnes: 42 de llatinitat, 13 de filosofia, 24 de teologia i 5 de cànons. De cada vegada hi ha més necessitat d'espai i és quan l'Ajuntament, que disposa d'altres llocs, allibera l'edifici de totes les servituds i el cedeix totalment al Bisbat per a Seminari. Però no serà fins quasi 100 anys després que la diòcesi el tindrà com a propietat. Van ser necessàries 300.000 ptes. perquè això arribàs a ser un fet, quantitat corresponent a la taxació i de la qual se'n van pagar 150.000 degut a la permuta que va permetre eixamplar el carrer del Dormidor de les Monges, adosat al Monestir de Santa Clara.

Hi ha un llarg temps de floriment cultural, especialment durant els pontificats dels bisbes Jaume i Mercader. Es comencen la biblioteca, el gabinet de física i el museu d'història natural (les peces dels quals esperam que prest puguin constituir un interessant museu de la ciència) i es van adaptant les dependències de l'antic convent a les noves necessitats d'una casa de formació intel·lectual i espiritual. No sempre aquestes adaptacions de l'edifici han estat prou assenyades, ja que han resultat més febles que les velles parets de pedra i morter. Aquesta realitat i el deteriorament dels anys ens ha duit a haver d'investir una obra d'urgència, que és la que s'ha duit a terme durant aquests tres darrers anys i que ha constituït una de les millores més significatives del nostre patrimoni històric i cultural.

Amb la decisió de les obres, que ens ha resultat costosa –no sols pel cost sinó pel to costerut d'haver-la d'afrontar– s'ha repensat tot de nou, amb la finalitat que aquest edifici del Seminari fos utilitzat en el cent per cent i oferís allò que avui la diòcesi ha d'oferir a la societat i al mateix temps a la pròpia organització eclesial. Ho vull dir, no amb paraules meves, sinó de l'Assemblea Diocesana, clausurada just fa un mes i que ha constituït un moment important de represa: “Es promogui la multifuncionalitat dels immobles, procurant el seu millor aprofitament pastoral, cultural i social... A tal efecte, es tengui en compte el caràcter propi de cada un d'aquests locals i béns, les necessitats pastorals, culturals i socials de l'entorn i les possibilitats de col·laborar amb altres institucions per tal de garantir una major eficàcia i no duplicar serveis” (nº 76 P). Això, junt amb el plantejament econòmic de la diòcesi, volem que “s'orienti cap a una autèntica comunicació de béns, de forma que es faci realitat el principi de solidaritat...” (nº 77) i que ens porti a donar un testimoni d'austeritat i de transparència en la seva gestió administrativa. Per això, l'Assemblea Diocesana demana que “es mantengui un constant equilibri entre les obres de conservació i restauració, entre les despeses d'embelliment i les despeses comunitàries i socials” (nº 75).

Amb aquest esperit ho hem intentat administrar i amb aquest mateix esperit ho volem seguir fent, ja que el principal objectiu d'aquest edifici vol ajudar al creixement integral de les persones fent possible en tot moment allò per lo qual ha estat pensat, que és la formació dels futurs preveres, al servei de la qual hi han estat sempre les religioses franciscanes a qui els devem el màxim agraïment per la seva dedicació incondicional; però també oferint alhora tot un ventall de possibilitats culturals com el Museu Diocesà, la Biblioteca oberta al públic, les sales i aules per

a sessions d'estudi i trobades, el Claustre, la casa sacerdotal i la residència com a lloc d'acollida i convivència.

Esperam que tots ens hi sentim com a casa i que a partir de tot el que s'ha fet amb les obres de consolidació i restauració pugui fer el millor servei a la nostra Església i a tot el poble de Menorca.

IV.- PARAULES DE L'ARQUITECTE SR. JORDI PONS MERCADAL

En nom propi i del meu company Agustín Petschen, he de dir que, per a noltros, ha significat un honor i un motiu de satisfacció poder treballar a un edifici tant important i significatiu del nostre patrimoni arquitectònic.

Al mateix temps, però, hem sentit el pes d'una gran responsabilitat derivada de la magnitud del propi edifici i dels seus mals, que ens ha fet patir de bó en diverses situacions del projecte i del procés d'obres. Puc dir que, tot plegat, ha sigut una experiència professional inoblidable.

Les dades històriques, relatades anteriorment pel Vicari General, permeten tenir una visió ample dels trescents anys de vida del nostre edifici, les seves vicissituds i canvis d'ús.

D'ençà es produeix l'exclaustració dels Agustins, per la Llei Mendizábal de l'any 1835, els diferents canvis d'ús, han quedat reflectits i sobreposats a l'antic Convent amb successives intervencions-ampliacions que responen sempre a necessitats immediates i puntuals, oblidant altres consideracions de millora, restauració o simple manteniment de l'edifici preexistent.

Tota la planta superior es un afegit de la segona meitat del segle passat, producte de les necessitats del nou ús com a Seminari. Aquesta ampliació ja significa un sobreesforç estructural i un canvi del règim de teulades de l'antic edifici. Posteriorment, en el decurs dels anys, es produeixen afegits de tot tipus i amb les finalitats més pelegres, mutilacions d'elements estructurals i altres actuacions sovint temeràries que inclouen forjats de formigó i ferro de llums exagerades, substitució de teulades per terrats plans i altres.

En definitiva, s'havia perdut de vista l'antic edifici i s'havien provocat danys estructurals difícilment recuperables.

L'any 1980 es porta a terme l'aixecament planimètric de tot el conjunt edificat, documentació inexistent fins el moment i primera passa indispensable per a un millor coneixement de l'edifici. La progressiva degradació per manca d'ús de diferents sectors, aconsella iniciar, l'any 1988, obres per a ubicar la Casa Sacerdotal, a les plantes 1^a i 2^a de l'ala que dona al Carrer del Seminari.

En aquell moment es comencen a emetre informes preocupants sobre l'estat de conservació de l'ala est i del conjunt de teulades del sector residència de

seminaristes. Durant els anys posteriors es van anar apuntalant diferents sectors, fins arribar a l'ordre de desallotjament de la planta segona pel perill que significava seguir ocupant-la.

Les necessitats d'una intervenció urgent obliguen a afrontar el Projecte de Consolidació i Reforma que finalment es redacta l'any 1994. Les obres s'inicien a principis del 1995 amb el suport de la Conselleria d'Obres Públiques del Govern Balear.

El Projecte d'obres, d'acord amb la seva memòria, pretén quatre objectius:

- Consolidar estructures i teulades, com a objectiu principal i inevitable.
- Respectar l'edifici històric i recuperar elements perduts de l'antic Convent, com a criteri de feina que ens van imposar els arquitectes.
- Millorar les condicions d'accessibilitat, en compliment de la nova Legislació vigent.
- Reformar i adaptar la planta segona a les necessitats actuals.

En el decurs de les obres es va veure la necessitat d'elaborar un Pla Global d'usos que contemplés la totalitat de l'edifici, arribant a la conclusió que la totalitat de la planta baixa havia d'obrir-se a activitats públiques. Això va provocar dues actuacions no previstes en el projecte inicial: per una banda desplaçar la cuina i residència de religioses a la planta primera, més privada, i per altra, dotar de serveis públics a les plantes baixa i primera.

També es va decidir instal·lar calefacció central, amb la convicció que en millorar el nivell de confort s'asseguran unes bones condicions d'us i habitabilitat i s'afavoreix de rebot un millor manteniment futur del conjunt edificat.

Els usos actuals van quedar definits de la següent manera:

- A la planta baixa: Museu Diocesà, Sales de conferències i concerts, magatzems annexos.
- A la planta primera: Casa Sacerdotal, Aules, Residència de religioses, cuina i menjadors.
- A la planta segona: Casa sacerdotal, Residències seminaristes, Biblioteca i sala de reunions.

El sistema constructiu ha seguit tres criteris bàsics desde el començament:

- L'ús de tècniques modernes, basades amb el formigó i el ferro, queda limitada exclusivament a situacions puntuals de reforç.
- Us sistemàtic de tècniques tradicionals, basades amb el marès, la calç i la fusta.
- Recuperació de tots els materials d'enderroc que podien ser emprats a les obres del propi edifici. S'ha posat especial cura en la recuperació de materials ceràmics, rajoles o teules, bigueria de fusta, carreus de marès, fusteries diverses, etc.

Les obres que avui inauguram han suposat la disminució d'uns 200 m² de la superfície construïda global de l'edifici, per eliminació de cossos afegits a la façana exterior i per la creació d'un pati central de llum i ventilació a la zona de residència. També s'ha reformat una superfície aproximada de 1.500 m², dels quals

uns 900 m², corresponents a la zona de residència de planta segona, es poden considerar pràcticament d'una obra nova previa la demolició total de la construcció preexistent.

El Pressupost de liquidació de les obres, 207 milions de pessetes inclosa una partida de mobiliari i restauració de la Biblioteca antiga, representa una inversió considerable, però tots els que hi hem participat esteim convençuts que s'ha tret el màxim rendiment i profit a cadascuna de les partides invertides. Açò ha estat possible per l'esforç d'administració i supervisió dels responsables del Bisbat de Menorca i per la dedicació i professionalitat demostrada per totes les empreses que han participat a l'execució de les obres.

Aquesta inauguració que celebrem avui, enfora de temptacions triunfalistes, ens ha de servir de punt de reflexió de cara al futur. Aquests vells i venerables edificis que conformen el nostre és estimat patrimoni volen atenció i ajuda constant. Hem de vetllar per la seva bona salut i renovació. En aquest sentit, és preferible disposar mecanismes d'ús i manteniment diari a tenir que invertir costoses i traumàtiques operacions d'urgència.

Per acabar, voldria expressar un desig compartit per molta gent: que es puguin enllestir ben aviat les obres de restauració de la planta baixa del Seminari a la zona annexa al pati de Sant Pau i que aquest mateix pati, avui dia magatzem d'obra, es converteixi en un digne espai ajardinat d'ús públic i obert visualment als estrets carrers que l'envolten.

V. PARAULES DEL SR. CONSELLER DE TREBALL I FORMACIÓ DEL GOVERN BALEAR, SR. GUILLEM CAMPS

En nom del president del Govern Balear, a qui represent en aquest acte, vull agrair al Sr. Bisbe de Menorca l'oportunitat d'assistir a aquesta inauguració de les obres de consolidació i de remodelació del Seminari Diocesà de Menorca. Així mateix, una salutació ben cordial del Conseller de Foment.

Personalment, em sent un poc a ca meva. Aquí, dins aquest recinte que avui contemplem com a vestit de festa, van transcórrer alguns dels millors moments de la meva vida de jove. Aquí vaig créixer i em vaig formar com a persona que es vol comprometre amb la societat, amb uns valors evangèlics i una determinada manera d'afrontar esperançadament l'existència. Tinc moltes coses a agrair als professors i a totes les persones que em van envoltar els anys que vaig ser-hi. Ja ho he fet d'altres vegades, però, avui vull reafirmar un sentiment de gratitud i estima cap a aquesta casa i el que representa.

En uns temps en que no era gens fàcil trobar llocs de pau i d'estudi de qualitat, el seminari de Menorca, va constituir, continuant una tradició mil·lenària de

l'Església –“obra et labora”–, una excepció estimable i una oportunitat de formar-se per a molts dels joves que avui som protagonistes a molts d'àmbits de la vida civil.

És ben cert que les obres que avui inaugurem són importants, que el mateix edifici té un estimable valor històric i artístic que enalteix Ciutadella. Bé és cert, així mateix, que el Govern balear n'ha estat sensible des de l'inici del projecte de la reforma, tot donant-li el seu suport econòmic.

Jo vull, però, recordar aquesta altra visió del contingut, de les persones i de les activitats desenvolupades dins d'aquest espai, les quals han fet de molts de nosaltres el que avui som.

Felicito i la meva enhorabona a tots els que han fet possible aquesta remodelació.

Moltes gràcies.

VI. PARAULES DEL SR. BISBE

Amb gran alegria podem inaugurar avui les obres de consolidació i remodelació, que hem fet en aquest edifici històric. I crec que les meves paraules han de ser d'agraïment.

Agraïment a Déu, donador de tot bé. Ell ens va inspirar sentiments de confiança davant d'una empresa, que semblava sobrepassar en molt les possibilitats econòmiques de la nostra diòcesi. Ell, amb la seva Providència, ens va obrir camins que van possibilitar la col·laboració generosa del Govern balear, sobretot, de la Conselleria de Foment, que sempre va estalonar aquesta obra. Ell ha fet que, al llarg de tota l'obra, malgrat la seva complexitat i durada, tot s'hagi desenvolupat satisfactòriament. Gràcies siguin donades a Déu!

El meu agraïment a tota la Diòcesi, que ha valorat molt positivament la importància capdal d'aquesta obra, malgrat els sacrificis que suposava. Era certament un càrrec de consciència deixar enderrocar aquest magnífic edifici, que està cridat a desenvolupar una gran missió cultural per l'Església i per tot el poble de Menorca.

Agraïment, al Govern balear, a la seva Conselleria de Foment, que va assumir generosament el conveni de col·laboració, amb la consciència que ajudava a la recuperació d'un dels edificis més emblemàtics de Ciutadella i de Menorca. Aquesta mateixa sensibilitat hem trobat en l'Ajuntament de la nostra ciutat, sempre disposat a ajudar-nos. Gràcies, per tant, a l'Ajuntament de Ciutadella. En el futur confiem trobar en el Govern balear i en les institucions de govern de la nostra illa aquesta mateixa col·laboració, sempre necessària per tal de poder conservar el nostre patrimoni cultural i artístic.

I el meu agraïment a tots els qui han fet possible aquesta obra: arquitectes, Agustí i Jordi; empresaris i treballadors de les diferents empreses; a les nostres estimades

germanes franciscanes, que han tret pols dies i dies; al Sr. Marc Seguí, que ha fet donació al Seminari del quadre de la Verge del Toro, que ens presideix i del qual n'és l'autor. A tots, moltes gràcies!

I agrair a tothom la seva presència a aquest acte. Un agraïment especial al Sr. Cardenal de Barcelona. Emm. Sr. Ricard Mª Carles, que va acceptar generosament la invitació d'honorar-nos amb la seva presència.

I acabo desitjant que, recuperat l'edifici Seminari, el Senyor beneeixi la nostra Església amb abundants vocacions al sacerdoci ministerial perquè novament puguem formar aquí els nostres seminaristes i aquest Seminari pugui ser realment el cor de la nostra Diòcesi de Menorca.

DELEGACIÓ DE CATEQUESI

REVISIÓ DE CURS

Benvolgut/Benvolguda catequista:

El curs de catequesi va arribant al seu final de curs... i és hora de retrobar-nos després d'un curs que l'hem dedicat més a analitzar el ser i el fer de la nostra església diocesana però tots hem portat a terme activitats diocesanes i convé veure el curs qui ve cap a on hem d'anar.

Pens que seria bo analitzar en les nostros centres de catequesi el fet de fer la catequesi en procés. És a dir, no estar fent sempre catequesi.

El SIC ofereix fer la catequesi infantil que va de 6 ó 7 anys fins els 12 anys i després tornar a fer un procés de catequesi d'adolescents-joves... El curs passat us vaig entregar un fulletó que ho suggeria.

Te vull recordar algunes coses a tenir present per la pròxima reunió.

1. Treballa l'enquesta amb els catequistes del teu centre catequetic. Ser portador del teu grup.

La reunió serà en El Toro, el dia 22 de maig a les 8.30 del fosquet.

Esper la teva presència i agraeixo la teva entrega a la Delegació.

Una abraçada

TERESA LLANERAS

Delegada de catequesi

ESCOLA D'ESTIU

Molt apreciat amic:

Com cada any us faig arribar el programa de l'escola d'estiu que organitza el SIC, com podeu veure es fa a Barcelona del 20 al 25 de juliol i a Tortosa del 3 al 8 d'agost.

L'Assemblea ha demanat formació per tots els agents de pastoral, per això crec que és necessari que animem els catequistes a formar-se cada vegada millor per fer arribar el missatge de Jesús, des de la seva realitat i ambient concret de grup.

Jo, aniré a l'escola d'estiu de Tortosa, del dia 5 al 8 d'agost (sols la meitat de la setmana). Ja sabeu que la Delegació pagarà la matrícula del Curset de qui hi vagi, i la parròquia hauria d'ajudar a pagar la resta.

Si algú hi vol assistir m'agradaria saber-ho abans del 10 de juny (penseu que hi ha problemes de billets). Podeu telefonar al nº 971370085-971370020.

Avanço perquè ho tingueu present a l'hora de començar el nou curs, que el Curset de formació de principi de curs serà el dia 17 d'octubre, a on es presentaran les noves línies del Directori General de Catequesi i el coneixement d'un procés catequètic, jornada que dirigirà el Sr. Bisbe de Tortosa, Mns. Salinas.

Conto sempre amb la teva col·laboració, ajuda, orientació, per dur millor a terme la tasca catequètica dins la nostra església diocesana.

Una abraçada.

TERESA LLANERAS

Delegada de Catequesi

DELEGACIÓ D'ECUMENISME

PREGÀRIA ECUMÈNICA DE PENTECOSTA

És costum tradicional de l'Església dedicar els dies entre l'Ascensió i Pentecosta a pregar a l'Esperit Sant, "admirable constructor de la unitat", per la unió de tots els qui creiem en Jesucrist Salvador.

En aquest any dedicat especialment a l'Esperit és interessant recordar-ho particularment als consagrats, perquè uneixin les seves pregàries a les de tants germans nostres cristians.

ORACIÓ A L'ESPERIT SANT PER LA UNITAT

O Sant Esperit, Esperit d'amor, do del Pare i del Fill. / Doneu a tots els nostres dies la claror de Jesucrist, el Senyor.

Veniu i afermeu la seva veritat en nosaltres, sempre tan inconstants. / Veniu i oferiu a la seva reialesa la nostra vida, com ell espera. Feu que tingueu set de vós i doneu-nos l'aigua que ens cal per assaciar-la. / Feu-nos coratjosos en la lluita i il·lumineu amb la vostra llum les nostres nits.

Doneu-nos la vostra inspiració quan preguem per tal que veritablement ho fem com necessitem. / Doneu-nos la vostra inspiració quan parlem, la plenitud del vostre amor.

Purifiqueu-nos amb el vostre foc i beneïu-nos amb la vostra mà poderosa. / I feu que enmig de tots els pobles resplendim confiats del tot en Déu, i units en una sola fe i un sol amor.

SECCIÓ INFORMATIVA

ACTIVITATS DEL SR. BISBE

Maig

1. Es reuneix amb els Arxiprestos. Presideix el funeral de la mare del prevere Miquel Anglada Gelabert. Celebra la Confirmació a l'Estació Naval.
2. Participa al Toro en la jornada de convivència dels preveres, religiosos i religioses. Presideix la Vetla de Santa Maria al Toro.
3. Presideix l'Eucaristia en el Santuari del Toro. Celebra la Confirmació en el Santuari de Maria Auxiliadora.
- 4-8 Viatja a Tortosa, on participa en els actes commemoratius del IV Centenari de dedicació de la Catedral d'aquella diòcesi.
9. Despatx.
10. Celebra la Confirmació as Castell. Participa en una reunió al Seminari.
11. Rep visites.
12. Rep, entre altres, la visita de la Mare General de les Carmelites Missioneres.
13. Rep visites a Maó. Participa en la reunió dels grups de Vida Creixent de la Parròquia de Santa Maria, de Maó. Es reuneix amb el Consell Pastoral de Santa Eulàlia, de Maó.
14. Participa en una trobada amb els periodistes de l'illa amb ocasió de la Jornada Mundial dels Mitjans de Comunicació Social. Participa en l'acte de creació de la Parròquia anglicana de Santa Margarita i de la presa de possessió del seu rector. Es reuneix amb la Permanent del Consell Pastoral Diocesà.
15. Presideix l'Eucaristia a la Catedral en la festa de Sant Isidre. Inaugura l'Assemblea Parroquial de Sant Francesc, de Ciutadella.
16. Es reuneix amb els consiliaris de la JARC i JOC. Celebra la Confirmació a Mercadal.
17. Celebra la Confirmació a Alaior.
18. Participa en una reunió, a les instal·lacions de l'Editorial Menorca S.A., amb els Consellers d'Economia i de Treball del Govern balear.
19. Rep visites.
20. Rep visites a Maó.
- 21-22. Participa en els actes de formació permanent del clergat de la Diòcesi. Es reuneix els components de la Delegació de Catequesi. Assisteix, amb el Cardenal de Barcelona, Mons. Ricard Mª Carles, a un concert de la Capella Davídica.
23. Participa, amb el Cardenal de Barcelona, en els actes d'inauguració de les obres de consolidació i remodelació del Seminari Diocesà. Concelebra l'Eucaristia a la Catedral amb el Cardenal de Barcelona.

24. Acudeix, amb el Cardenal de Barcelona, a donar el condol a les comunitats religioses afectades pel greu accident, en el que van morir tres religioses. Presideix la processó i l'Eucaristia amb motiu de la festa de Maria Auxiliadora.
25. Presideix a la Parròquia de Santa Maria de Maó el funeral per les tres religioses mortes en accident.
26. Rep visites. Es reuneix amb els Arxiprestos. Grava uns programes per a COPE.
27. Rep, entre altres, la visita dels grups de Vida Creixent de la Parròquia de Santa Maria, de Maó. Es reuneix amb l'equip de Caritas Diocesana. Celebra la Confirmació en la Parròquia de Sant Esteve, de Ciutadella.
28. Rep la visita dels confirmants de la Parròquia de Sant Antoni Mª Claret, de Ciutadella.
29. Despatx.
30. Viatja a La Palma d'Ebre, on presideix la celebració d'un baptisme.
31. Participa a Vilafranca en els actes de l'Aplec de l'Esperit.

Juny

- 1-2. Estada a La Palma d'Ebre.
- 3-10. Participa en la Peregrinació Diocesana a Terra Santa.
11. Visita uns preveres.
12. Rep visites. Es reuneix amb els catequistes de Catequesi Familiar de Ciutadella.
13. Presideix la reunió del Consell Pastoral Diocesà i de la Comissió Organitzadora de l'Assemblea Diocesana. Presideix l'Eucaristia d'inauguració de les obres de l'ermita de Sant Joan de Missa.
14. Celebra la Confirmació a la Parròquia de Sant Antoni Mª Claret, de Ciutadella. Rep la visita dels confirmants de Sant Francesc, de Maó. Participa en el dinar dels catequistes del Santuari de Maria Auxiliadora. Presideix els actes del Corpus Christi a la Catedral.
15. Rep visites.
16. Participa en l'Assemblea de l'Escultisme de Menorca.
17. Inicia la Visita Pastoral a la Parròquia del Carme de Maó, on rep visites i celebra l'Eucaristia. Participa en un programa de l'emisora de ràdio Onda O.
18. Segueix amb els actes de la Visita Pastoral a la Parròquia del Carme, on visita malalts, rep visites, celebra l'Eucaristia i es reuneix amb el Consell Pastoral Parroquial.
19. Presideix la reunió del Consell Presbiteral. Segueix la Visita Pastoral a la Parròquia del Carme, amb la visita de malalts. Celebra la Confirmació en la Parròquia de Sant Esteve, de Ciutadella.
20. Celebra la Confirmació a les Parròquies de Sant Francesc, de Maó i de Sant Lluís.

21. Participa a Ciutadella dels actes del “Dia des Be”. Celebra la Confirmació en la Parròquia de Santa Maria, de Maó.
22. Es reuneix amb els Arxiprestos. Segueix la Visita Pastoral a la Parròquia de Carme, de Maó.
- 23-24. Participa en els actes de la Festa de Sant Joan a Ciutadella.
25. Visita uns preveres malalts.
26. Rep visites. Grava uns programes per la COPE. Participa en l’Assemblea de la Parròquia de Santa Eulàlia de Maó.
27. Es reuneix amb els Delegats Diocesans. Presideix l’Eucaristia a la Catedral per l’Associació de Gent Gran. Presideix la reunió de la Junta d’Accionistes de l’Editorial Menorca, S.A.
28. Celebra l’Eucaristia a Fornells. Es reuneix amb els components de la Peregrinació Diocesana a Terra Santa.
- 29-30. Participa a Roma dels actes de la Visita ad Limina.

Juliol

- 1-9. Segueixen els actes de la Visita ad Limina.
10. Rep visites. Participa en un programa de COPE.
11. Despatx.
12. Celebra la Confirmació a Sant Climent.
13. Rep visites.
14. Visita uns preveres majors.
15. Despatx.
16. Presideix l’Eucaristia en la Parròquia del Carme, de Maó.
17. Visita una comunitat religiosa. Rep visites.
18. Despatx.
19. Presideix la processó de la Mare de Déu del Carme, a Ciutadella.
- 20-21. Gestions a Barcelona.
22. Rep visites. Gravació d’uns programes per a COPE.
23. Despatx. Trobada festiva amb un grup de formació d’adults.
24. Rep visites.
25. Despatx. Participa en un programa de COPE.
26. Celebra l’Eucaristia en una comunitat religiosa.
27. Rep visites. Es reuneix amb els responsables dels EMD.
28. Celebra la Confirmació a la Parròquia de Sant Antoni Mª Claret.
29. Es reuneix amb els responsables de l’Institut Diocesà de Teologia.
30. Es reuneix amb els Arxiprestos i amb el Col·legi de Consultors. Parteix cap a la Palma d’Ebre, on hi passa el mes d’agost.

Actes del Sr. Bisbe en la “ad limina”

Dia 29 de juny - Festa de Sant Pere. Viatja cap a Roma. Assisteix a les Vespres a la Basílica de Sant Pere.

Dia 30 de juny - Participa en l'Eucaristia amb els altres Bisbes de la Província Eclesiàstica, que es celebra en la Basílica de Sant Pau Extramurs.

Dia 1 de juliol - Visita conjunta dels bisbes de les Províncies Eclesiàstiques de Granada, Sevilla i València als Consells Pontifici per la Família i a la Congregació per al Clergat.

Participa en l'Eucaristia en la Basílicas de Sant Joan de Letran.

Dia 2 de juliol - Visita conjunta a les Congregacions per als Bisbes i per als Instituts de Vida Consagrada.

Participa en l'Eucaristia que es celebra en la Basílica de Santa Maria la Major.

Dia 4 de juliol - Visita conjunta a la Congregació per al Culte Diví.

Dia 5 de juliol - Diumenge. Visita a Assís.

Dia 6 de juliol - Es rebut en audiència privada pel Sant Pare.

Dina amb el Sant Pare conjuntament amb els altres Bisbes de la Província Eclesiàstica de València.

Dia 7 de juliol - Eucaristia i audiència col·lectiva dels Bisbes amb el Sant Pare.

Visita conjunta a les Congregacions per la Doctrina de la Fe i Causes dels Sants.

Visita privada al Prefecte de la Congregació de les Causes dels Sants. Participa en el dinar de l'Ambaixador d'Espanya davant la Santa Seu.

Dia 8 de juliol - Visita privada a la Secretaria d'Estat i a la Congregació per al Culte Diví i Sagraments.

Dia 9 de juliol - Viatge de retorn a Menorca.

CRÒNICA DIOCESANA

VETLA DE SANTA MARIA AL TORO

Dissabte dia 2 de maig a la nit ens reunírem als peus de la Mare de Déu del Toro per donar-li gràcies de la celebració de l'Assemblea Diocesana i iniciar, a la nostra diòcesi, la jornada mundial de pregària per les vocacions.

Després d'un cant pasqual i d'invocar l'Esperit Sant, escoltàrem les paraules de Pau: "la nostra carta sou vosaltres: la duim escrita en els nostres cors... una carta que ve de Crist, no escrita amb tinta, sinó amb l'Esperit del Déu viu, i no en tauletes de pedra sinó en tauletes de carn, en els vostres cors" (2Cor 3,3).

El nostre Bisbe ens dirigí unes paraules sobre l'entrega de Maria, mare de la nostra Església menorquina. Després d'un esmorzar, es presentaren com ofrena a la Mare de Déu, les propostes d'actuació de l'Assemblea Diocesana.

Per acabar, la pregària vocacional, la benedicció i el cant "poble de Déu, poble en marxa", molt viscut per tots els presents. Érem conscients de fer camí en l'Església que avança cap al Regne.

MORT DE TRES RELIGIOSES

Tres religiosas perdieron el día 23 de mayo, la vida y otras dos resultaron heridas de consideración, al ser arrolladas por un coche que perdió el control en la carretera que une Ciutadella con la urbanización de Cala en Bosch.

Las tres fallecidas son Antonia Cots Ortiz, de 78 años de edad y perteneciente a la compañía de las Hijas de la Caridad de Maó; Isabel Olaiz Lizaso, de 69 años, de las Carmelitas Misioneras de Es Castell; y Antonia Pieras Juan, de 65 años, de la congregación de los Sagrados Corazones de Es Migjorn. Las dos religiosas heridas, ingresadas en la Clínica Menorca de Ciutadella, son Lucía Álvarez González, de 49 años, directora del colegio Corazón de María de Maó, y Ana Capellán Velasco, de 47 años, superiora de las Carmelitas Misioneras de Es Castell. La conductora del vehículo Rosa Pavón Pedrosa, de 23 años, resultó ilesa, aunque tuvo que ser atendida al padecer un shock traumático.

El suceso ocurrió minutos antes de las cuatro de la tarde en la peligrosa curva de Son Olivaret, situado en el punto kilométrico 5,400, un punto negro de la red viaria insular y en el que se han registrado numerosos accidentes, algunos de ellos también mortales. A esa hora, un Opel Corsa, matrícula CO-3218-O, conducido por Rosa Pavón, que trabaja en un establecimiento turístico de Son Xoriguer, circulaba en dirección hacia Ciutadella. Al tomar la cerrada curva, el coche quedó sin control y tras invadir la calzada contraria, volvió a su carril, pero finalmente volcó y se salió de la carretera, arrollando al grupo de religiosas. Éstas se encontraban a la salida de la curva, en el arcén, cerca a la parada del transporte escolar, que se sitúa a la entrada del camino de Son Xoriguer. Las religiosas participaban en el encuentro de la Confederación de Religiosos (CONFER) que se organiza anualmente y que en esta ocasión se celebraba en Ciutadella. El grupo había pasado parte de la jornada en la finca de Bini Talaiot y esperaba la llegada del autobús que utilizaban como transporte comunitario.

Tras arrollar espectacularmente al grupo situado en el arcén, el vehículo quedó empotrado en la paret seca. Un joven hermano de La Salle pudo salvarse al saltar con rapidez el muro de piedra. Antonia Cots, Isabel Olaiz y Antonia Pieras murieron en el acto. El resto de religiosos quedó vivamente conmocionado ante el hecho que presenciaron.

Al lugar, se trasladaron ambulancias del 061 y de la Cruz Roja, así como efectivos de la Guardia Civil, Policía Nacional, Policía Local, el médico forense, Diego Amer, y el juez de Primera Instancia de Ciutadella, José María Escribano, quien ordenó el levantamiento de los cadáveres. Las dos heridas fueron evacuadas a la Clínica Menorca, mientras los cuerpos sin vida de Antonia Cots, Isabel Olaz y Antonia Pieras fueron trasladados al depósito del Cementerio de Ciutadella.

La jornada organizada por la CONFER, que tiene un carácter de confraternización, reunió a 35 religiosos y religiosas de las diferentes congregaciones de la isla. El encuentro festivo de oración y convivencia se inició a

las diez de la mañana. Tras visitar la necrópolis de Cala Morell como actividad cultural, se dirigieron a Bini Talaiot, donde a las 13 horas el grupo compartió la Eucaristía, presidida por el director del colegio Salesiano, Isidro Sardá. Posteriormente, se reunieron en torno a una comida preparada por las hermanas de La Consolación. Tras la distendida sobremesa, los asistentes se dirigieron hacia la parada de autobús para esperar el vehículo con el que debían regresar. Fue entonces cuando ocurrió la tragedia.

El hecho, propagado con rapidez, ha conmovido profundamente a las congregaciones religiosas, a la Iglesia Diocesana y a la sociedad entera, puesto que los implicados en el accidente son muy conocidos y apreciados.

APLEC DE L'ESPERIT

Vilafranca del Penedès ha acollit enguany l'Aplec de l'Esperit convocat amb el lema "Deixa'l fer. L'Esperit és amb tu". Entre els 5.500 participants, hi havia 37 menorquins entre els quals, el Bisbe, vicari general i delegada de joventut, i 20 mallorquins: la resta procedien de les diòcesis catalanes. L'Aplec pentecostal ha anat precedit –des de principis d'any– d'una preparació reflexiva per grups amb l'ajut dels materials editats a tal efecte.

Els menorquins van partir puntualment, dissabte de matí, dia 30. A Barcelona s'havien de trobar a les 11.30 h. amb els mallorquins que no van arribar fins a les 14 h., degut a la vaga dels controladors. Des del primer moment de tocar terra a Barcelona, el grup de les Balears va comptar amb la inestimable ajuda de tres guies.

Instal·lats a la Casa de Colònies de Penyafort, el vespre van participar en una pregària d'Acció de gràcies, amb tots els organitzadors i responsables de l'Aplec, al monestir de monges carmelites de Vilafranca.

Diumenge, 31, de bona hora, la multitud de joves es van anar concentrant a la plaça de la Vila, agrupats per diòcesis i identificats amb una pancarta. El grup XIRAT, amb els seus ritmes i cançons, va donar la benvinguda. Presentació, salutacions, benvingudes: la cosa es posava en marxa amb una perfecta organització garantida per uns 200 voluntaris. Tot estava pensat com una festa major de poble: amb coets, música i balls, gegants i grallers, castellers.

Els actes es van celebrar al Pavelló Firal. Primer de tot, una pregària. Ja costava apaivagar tot aquell bulliciós xerbet, però en Xavier Morlans aconseguí crear un clima atent i orant.

Després un grup teatral posà en escena, tot inspirant-se en el Llibre de les Meravelles de Ramon Llull, el tema "L'Esperit fa possible la nostra fe". Llavors, tallers de 15 a 25 persones, que treballaven en col·loqui el tema "Descobrim

l'Esperit en la nostra vida". Mentrestant, n'Antonieta Mateus, de Lleida, feia una xerrada als caps, monitors, educadors juvenils, sobre "L'espiritualitat de l'Evangelitzador avui". Van poder visitar la FIRA D'ENTITATS on es mostrava la identitat de diferents associacions juvenils cristianes i delegacions diocesanes de joventut. La de Menorca era un polit mural fet per na Núria Deyà i membres de la delegació diocesana.

A l'Eucaristia, van concelebrar quasi tots els bisbes de les diòcesis representades, presidits pel Cardenal arquebisbe de Barcelona, juntament amb uns 120 preveres, i algunes diaques. Va ser molt participada. El grup XIRAT va acompanyar les cançons amb els seus instruments musicals. Al final es va donar lectura a un missatge dirigit a tots els joves cristians.

INAUGURACIÓ DE LES OBRES DE SANT JOAN DE MISSA

Tothom sap que l'ermita de Sant Joan de Missa és escenari de festa, perquè és el lloc on els caixers i cavallers van a resar les vespres el Dissabte de Sant Joan. Tanmateix, aquesta petita església rural ha tingut enguany un altre motiu per estar de celebració. I és que el dia 13 de juny es van inaugurar i beneir les obres de reforma d'aquesta entranyable església rural de Ciutadella.

La feina de rehabilitació de l'ermita ha valgut la pena, no només perquè s'han eliminat les greu patologies que patia l'edifici, sinó perquè el recinte ha guanyat en bellesa, harmonia i també en senzillesa. Així ho demostra el fet que la primera reacció de gairebé tots aquells que assistiren a la festa de benedicció de l'altar fos fer una ullada a les parets, al sostre, al presbiteri, a les capelles. Després, s'acostaven a qui tenien al voltant i fluixet comentaven: "Sí que ha quedat polida".

El bisbe de Menorca, Francesc Xavier Ciuraneta, va presidir la festa de benedicció i l'Eucaristia, que va ser concelebrada pel rector de Sant Rafel i responsable de l'ermita, Antoni Fullana; el vicari general, Sebastià Taltavull; el rector de la Catedral, Miquel Anglada; i Florenci Sastre.

Abans de la cerimònia de la dedicació de l'altar, el bisbe va pronunciar l'homilia, en la qual va remarcar, en primer lloc, la coincidència de fer la dedicació de l'altar de l'ermita restaurada en el dissabte de la festivitat del Corpus Christi, festa de l'Eucaristia. Digué que tota celebració de l'Eucaristia és a la vegada i inseparablement, perpetuació incruenta del sacrifici de Crist en la creu i banquet sagrat on es rep el Cos i la Sang de Crist. L'altar representa aquests dos aspectes: és l'ara del sacrifici i la taula del convit fratern. Referent a aquest darrer aspecte, recordà la necessitat que tot cristià, que participa en aquesta taula, visqui la germanor, sobretot amb els necessitats. "L'Eucaristia exigeix compartir i és compromís de solidaritat. Anar a missa per viure la fraternitat i sortir de la missa per oblidar-la no és cristià".

Acabada l'homilia, el bisbe procedí al ritus de la dedicació de l'altar, que va començar amb la invocació dels sants, demanant la seva intercessió i amb la pregària de dedicació, on es recordava el significat de l'altar per al culte cristià: "Ara dedicada per sempre al sacrifici de Crist i la taula del Senyor, on el poble s'alimenta en el convit sagrat". Finalment, va ungir l'altar amb el sant Crisma, se'ls va incensar i se'l va adornar i preparar per a la celebració de l'Eucaristia, que va continuar de forma acostumada.

Després va arribar el torn dels balls. El grup folklòric Tramuntana va actuar al pati de l'ermita, posant punt i final a una festa singular.

Si l'acte de benedicció va ser molt sentit pels fidels; els balls posteriors van resultar d'allò més animats. En qualsevol cas, la festa va ser molt participada.

Ara, l'ermita de Sant Joan de Missa disposa d'uns quants dies per esdevenir escenari d'una altra festa: la de Sant Joan.

PEREGRINACIÓ DIOCESANA A TERRA SANTA

El passat dia 3 de juny, dimecres, sortírem cap a Tel-Aviv, un grup de menorquins i uns quants familiars residents a Catalunya i Madrid. Érem 49 persones components de la Peregrinació Diocesana a Terra Santa, encapçalada pel Sr. Bisbe.

Arribàrem al Aeroport de Ben-Gurion a les 16.30, hora d'allà, però fins a les 21.30 no vam estar instal·lats al primer Hotel (kibbutz Hagoshrim) situat a l'alta Galilea.

Els tres primers dies vam visitar els llocs de l'evangeli situats a la Galilea, celebrant l'Eucaristia al Mont Tabor, Natzaret i la Muntanya de les Benaurances. Entre les visites realitzades podem destacar Cafarnaüm, el lloc de multiplicació de pans i peixos (Tabgha), el lloc del Primat de Pere, des d'on ens vam traslladar en barca pel llac de Galilea fins a Tiberias, i Canà, on els matrimonis vam renovar les promeses matrimonials i brindar amb un poquet de vi dolç.

Aprofitant el trasllat de Galilea a Jerusalem vàrem passar per Jericó, la ciutat més antiga del món, el Qumram (restes del monestir esseni) i a la tarda bany en el Mar Mort. Abans d'arribar a Jerusalem vam veure la posada del Bon Samarità.

Des de l'Hotel Ariel de Jerusalem vam recórrer el Mont de les Oliveres, començant per l'Ascensió i baixant pel "Dominus Flevit", mirador on ens vam fer una fotografia del grup. Acabàrem el recorregut a l'hort de les oliveres, la Basílica de l'Agonia i la Tomba de Maria. Abans de dinar encara van tenir temps de veure el Mont Sion, amb el Cenacle (lloc del Darrer Sopar), la basílica de la Dormició de Maria, i la tomba del Rei David. Per dinar ens traslladàrem a Betlem, on vam visitar la Basílica i Cova del Naixement, les coves de Sant

Jeroni, per després de fer unes compres anar a celebrar l'Eucaristia al Camp dels Pastors.

Alguns encara vam tenir humor d'anar a descobrir Jerusalem de nit: els barris nous, amb l'anomenat "barri dels atrevits", la ciutat administrativa amb els Ministeris i Casa Presidencial, Parlament... i la ciutat vella, dins les murades, passant pel Barri Jueu, fins al Mur dels Planys.

L'endemà, i ja era dilluns, vam celebrar l'eucaristia a la capella franciscana que hi ha just al costat del Cenacle, on els preveres van renovar el compromís sacerdotal. Seguidament, travessant altra vegada del Barri Jueu de la ciutat Vella, vam visitar el Mur dels Planys, on s'hi celebraven festes d'adolescents que llegeixen per primera vegada la Tohrà, per passar després a l'esplanada de les Mesquites, descobrint el contrast entre el món jueu i el món musulmà. Acabarem el passeig sortint pel lloc on estava ubicada la Torre Antònia, residència de Ponç Pilat, de la que queden restes dels paviments del Segle I. Després de dinar vam retre visita a l'Església de Santa Anna, a la Pisciona Probàtica, per acabar el dia a Betània, visitant l'església de Marta i Maria i la tomba de Llätzer.

L'últim dia, dimarts, el vam començar ben prest, a les 4.45 per tal poder fer el "Via Crucis" pels carrers de Jerusalem abans que obrissin el mercat. Arribarem a la Basílica del Sant Sepulcre, cap a les 7.00, per celebrar-hi l'Eucaristia. Després de berenar, visita "comercial" a una indústria de diamants, el Museu de l'Holocaust i una maqueta del Jerusalem del temps de Jesús. Per acabar el dia, vam completar la visita al Sant Sepulcre, i vam tenir temps lliure per a tafanejar pel mercat, comprant i regatejant.

Vam arribar així al final de la Peregrinació, ja que el dimecres va ser tot el dia de viatge.

Hem de destacar la gran familiaritat que s'ha creat entre tot el grup, malgrat que alguns ens coneixíem ben poc, o gens, abans de partir. Hem de remarcar que el fet de llegir a cada lloc on hem estat aquella cita de la Bíblia que li correspon ajuda, tant a l'acompliment de l'objectiu de la peregrinació, d'atrarnos als Llocs Sants, com, des de Menorca, a identificar millor els paisatges que va veure Jesús.

Ens vam despedir de Jerusalem i de Terra Santa, i ja es parlava, "en broma i en sèrio" de les dates més apropiades per a tornar-hi, ja que tots n'hem quedat amb ganes.

Bel Marquès i Joan Mercadal

(Maó)

SECCIÓ DOCUMENTAL

DISCURSO DE JUAN PABLO II A LOS OBISPOS DE LAS PROVINCIAS ECLESIAÍSTICAS DE SANTIAGO, BURGOS, ZARAGOZA Y PAMPLONA

Queridos hermanos en el episcopado:

1. Con gusto os recibo hoy, Pastores de la Iglesia de Dios en España, venidos desde las sedes metropolitanas de Santiago, Burgos, Zaragoza y Pamplona, y de las diócesis sufragáneas. Son Iglesias de antigua y rica tradición espiritual y misionera, santificadas por la sangre de muchos mártires y enriquecidas con las sólidas virtudes de numerosas familias cristianas, y que han dado abundantes vocaciones sacerdotales y religiosas. Venís a Roma para realizar esta visita “Ad limina”, venerable institución que contribuye a mantener vivos los estrechos vínculos de comunión que unen a cada obispo con el Sucesor de Pedro. Vuestra presencia aquí me hace sentir también cercanos a los sacerdotes, religiosos, religiosas y fieles de las Iglesias particulares que presidís, algunas de las cuales he tenido la dicha de visitar en mis viajes pastorales a vuestro país.

Doy las gracias a monseñor Elías Yanes Álvarez, arzobispo de Zaragoza y presidente de la Conferencia Episcopal Española, por las amables palabras que, en nombre de todos vosotros, me ha dirigido para renovar las expresiones de afecto y estima, haciéndome al mismo tiempo partícipe de vuestras inquietudes y proyectos pastorales. A todo ello correspondo pidiendo al Señor que en vuestras diócesis y en España entera progresen siempre la fe, la esperanza, la caridad y el valiente testimonio de todos los cristianos, en conformidad con la herencia recibida desde los tiempos de los Apóstoles.

2. Alentados por las promesas del Señor y la fuerza que nos proporciona su Espíritu, como Sucesores de los Apóstoles estáis llamados a ser los primeros en llevar a cabo la misión que Él ha confiado a su iglesia, aunque para ello haya que afrontar y aceptar el peso de la cruz que, en una sociedad como la contemporánea, puede manifestarse de múltiples formas.

Tanto individual como colegialmente, por medio de la Conferencia episcopal o de otras instituciones eclesiales, vosotros participáis en el análisis de las expectativas y logros de la sociedad española actual, tratando de interpretarlos a la luz del Evangelio y orientar a la misma sociedad desde la fe. De este modo, ante la transformación social y cultural que se está dando; ante la paradoja de un mundo que siente la urgencia de la solidaridad, pero al mismo tiempo sufre presiones y divisiones de orden político, económico, racial e ideológico (cf. *Gaudium et spes*, 4), vosotros, en vuestro ministerio pastoral tratáis de promover un nuevo orden social, fundado cada vez más sobre los valores éticos y vivificado por el mensaje cristiano.

Escuchando lo que “el Espíritu dice a las Iglesias” (Ap 2,7), sentís también el deber de hacer un sereno discernimiento, abierto y comprensivo, de las diversas

circunstancias y acontecimientos, iniciativas y proyectos, sin descuidar tampoco los graves problemas y las aspiraciones más profundas de la sociedad entera.

Vuestro ministerio pastoral se dirige a los hombres de nuestro tiempo, tanto los fieles que participan activamente en la vida de la comunidad diocesana como quienes se dicen no practicantes o indiferentes, así como cuantos, aún llamándose católicos, no son coherentes en su comportamiento moral. Por eso os aliento a proseguir incansablemente y sin desaliento en el oficio de enseñar y anunciar a los hombres el Evangelio de Cristo (cf. *Christus Dominus*, 11). Al proponer las enseñanzas cristianas para iluminar la conciencia de los fieles, el obispo ha de hacerlo con el lenguaje y los medios adecuados (cf. *Ibíd*, 13) para que se comprenda el sentido de las Escrituras, como hizo el Señor con los discípulos de Emaús, y así el Magisterio no quede estéril o sea una voz desatendida ante la sociedad actual, que da muestras tan visibles de secularismo. Por lo cual no se debe caer en el desánimo ni dejar elaborar y llevar a la práctica los oportunos proyectos pastorales. Aunque vuestras responsabilidades son muy grandes, tened presente que el Espíritu del Señor os da las fuerzas necesarias.

Puestos como guías de las Iglesias particulares sois padres y pastores para cada uno de los fieles, procurando estar especialmente al lado de los más necesitados y marginados. La visita pastoral, prescrita en la disciplina eclesial (cf. Can. 396-398 CIC), os ayudará a estar presentes, cercanos y misericordiosos entre vuestros fieles, para proclamar constantemente y en todas partes la verdad que hace libres (Jn 8, 32), y fomentar el incremento de la vida cristiana. Esa cercanía a todos debe manifestarse de una forma visible y concreta, estando asequibles a quienes con confianza y amor os buscan porque sienten necesidad de orientación, ayuda y consuelo, siguiendo en ello la indicación de San Pablo a Tito, de que el obispo sea “hospitalario, amigo de bien, sensato, justo, piadoso, dueño de sí” (Tit 1.8).

3. Los presbíteros y los diáconos son respectivamente colaboradores estrechos en vuestra misión para que la Palabra sea anunciada en cada lugar de la propia diócesis, la divina liturgia se celebre en sus templos y capillas, la unión entre todos los miembros del Pueblo de Dios sea manifiesta y la caridad sea operante y vigilante. Ellos participan de vuestra importantísima misión y además en la celebración de todos los sacramentos, están unidos jerárquicamente con vosotros de diversas maneras. Así os hacen presente, en cierto sentido, en cada una de las comunidades de los fieles (cf. *Presbyterorum Ordinis*, 5).

El Concilio Vaticano II, siguiendo la tradición de la Iglesia, ha profundizado de modo particular en las relaciones de los obispos con su presbiterio. A los sacerdotes tenéis que dedicar vuestros mejores desvelos y energías. Por eso os aliento a estar siempre cerca de cada uno, a mantener con ellos una relación de verdadera amistad sacerdotal, al estilo del Buen Pastor. Ayudadles a ser hombres de oración asidua, a gustar el silencio contemplativo frente al ruido y a la dispersión de las múltiples actividades, a la celebración devota y diaria de la Eucaristía y de la Liturgia de las Horas, que la Iglesia les ha encomendado para

bien de todo el Cuerpo de Cristo. La oración del sacerdote es una exigencia de su ministerio pastoral, de modo que las comunidades cristianas se enriquecen con el testimonio del sacerdote orante, que con su palabra y su vida anuncia el misterio de Dios.

Preocupados por la situación particular de cada sacerdote, para ayudarlos a proseguir con ilusión y esperanza por el camino de la santidad sacerdotal y ofrecerles los medios oportunos en las situaciones difíciles en que se pudieran encontrar. ¡Que a ninguno de ellos le falte lo necesario para vivir dignamente su sublime vocación y ministerio!

Como tuve ocasión de recordar en la exhortación apostólica *Pastores dabo vobis*, la formación permanente del clero es de capital importancia. Me complace constatar cómo mi llamada al respecto ha sido acogida y se van programando y organizando en diferentes diócesis actividades orientadas a que el sacerdote responda con la preparación pastoral que exigen las circunstancias y el momento presente. Esta formación “es una exigencia intrínseca del don y del ministerio recibido” (ibíd., 70) pues con la ordenación “comienza una respuesta que, como opción fundamental, deberá renovarse y realizarse continuamente durante los años de sacerdocio en otras numerosísimas respuestas enraizadas todas ellas y vivificadas por el “sí” de la ordenación” (ibíd.). La exhortación del apóstol Pedro “hermanos, poned el mayor empeño en afianzar vuestra vocación y vuestra elección” (2 Pe 1,10) es una apremiante invitación a no descuidar este aspecto.

En este sentido, el documento “Sacerdotes día a día”, preparado por vuestra Comisión episcopal para el Clero y dedicado a la formación permanente integral, contribuirá sin duda a potenciarla en vuestro país, pues se trata de una actividad que el presbítero debe asumir por coherencia consigo mismo y que está enraizada en la caridad pastoral que ha de acompañar toda su vida. Es responsabilidad de cada sacerdote, de su obispo y de la propia comunidad eclesial a la que sirve, procurar los medios necesarios para poder dedicar parte del tiempo a la formación en los diversos campos durante toda la vida, sin que este importante deber se vea impedido por las diversas y numerosas actividades que comporta la vida pastoral ni por los compromisos que configuran la misión sacerdotal.

4. Por otra parte, el seminario, donde se forman los futuros sacerdotes, ha de ser un centro de atención privilegiada por parte del obispo. La crisis vocacional, que en los años pasados hizo disminuir sensiblemente el número de seminaristas, parece que vaya superándose y hay datos esperanzadores al respecto. Damos gracias a Dios por ello pero hay que seguir rogando con insistencia al Dueño de la mies que mande operarios a su Iglesia. En tiempos recientes, la crisis mencionada provocó también que los seminarios menores desaparecieran o sufrieran transformaciones en algunas diócesis. Donde sea posible habría que replantearse la presencia de los mismos, tan recomendados por el Concilio Vaticano II (cf. *Optatam totius*, 3), pues ayudan al discernimiento vocacional de los adolescentes y jóvenes, proporcionándoles a la vez una formación integral y coherente, basada

en la intimidad con Cristo. De este modo, los que sean llamados se disponen a responder con gozo y generosidad al don de la vocación.

Al obispo le corresponde en última instancia la responsabilidad sobre el seminario, pues un día, por la imposición de las manos, admitirá en el presbiterio diocesano a quienes allí se han formado. Cuando no hay seminario en una diócesis, es importante que el obispo y sus colaboradores mantengan relaciones frecuentes con el centro donde se envía a sus candidatos, así como que se dé a conocer a los fieles, sobre todo a los jóvenes, esa institución tan vital para las diócesis.

En el seminario se ha de favorecer un verdadero espíritu de familia, preámbulo de la fraternidad del presbiterio diocesano, donde cada alumno, con su sensibilidad propia, pueda madurar su vocación, asuma sus compromisos y se forme en la vida comunitaria, espiritual e intelectual peculiar del sacerdote, bajo la guía sabia y prudente de un equipo formador adecuado a esa misión. Es fundamental iniciar a los seminaristas en la intimidad con Cristo, modelo de pastores, mediante la oración y la recepción asidua de los sacramentos. Al mismo tiempo y en un contexto de formación integral, no es menos importante enseñarles a ser progresivamente responsables de los actos de su vida diaria y a adquirir el dominio de sí mismos, aspectos esenciales para la práctica de las virtudes teologales y cardinales que en el futuro habrán de proponer con el propio ejemplo al pueblo fiel.

Si bien la formación en el seminario no debe ser sólo teórica, pues los seminaristas realizan además actividades pastorales en parroquias y movimientos apostólicos, lo cual favorece su arraigo en la comunidad diocesana, la primacía en esa etapa corresponde al estudio en orden a adquirir una sólida preparación intelectual, filosófica y teológica, esencial para ser los misioneros que anuncien a sus hermanos la Buena Nueva del Evangelio. Si esta preparación no se adquiere en los años del seminario, la experiencia muestra que es muy difícil, si no prácticamente imposible, completarla después. Por otro lado, es necesario prever y programar una adecuada formación académica superior a los sacerdotes jóvenes que tengan aptitudes para ello, a fin de que se dediquen a la investigación y así se asegure la continuidad en la docencia en el seminario o en otros centros eclesiales. Igualmente es conveniente preparar a algunos sacerdotes para el discernimiento de las vocaciones y la dirección espiritual, necesaria para completar la tarea formativa del seminario.

5. Muchos factores, entre los que cabe destacar el relativismo imperante y el mito del progreso materialista como valores de primer orden, como habéis señalado en el Plan de Acción pastoral de la Conferencia Episcopal Española para el cuatrienio 1997-2000 (cf. 45), así como el temor de los jóvenes a asumir compromisos definitivos, han influido negativamente en el número de las vocaciones. Ante esta situación se ha de confiar ante todo en el Señor, y al mismo tiempo comprometerse seriamente en fomentar en cada comunidad eclesial un ambiente espiritual pastoral que favorezca positivamente la manifestación de la llamada del Señor para la vida sacerdotal o consagrada en la diversidad de formas como hay en la Iglesia, animando a los jóvenes a la entrega total de sus vidas al servicio del Evangelio.

En ello tiene mucha influencia el ejemplo diario de los propios sacerdotes, así como el ambiente propicio de las familias cristianas, que así pueden contribuir a que abunden las vocaciones de consagradas en vuestras Iglesias particulares, tan ricas y fecundas espiritualmente hasta hace muy pocos años.

6. Algunas de vuestras diócesis padecen desde hace años el sufrimiento de repetidos atentados terroristas contra la vida y la libertad de las personas. Sigo con mucho dolor esos trágicos acontecimientos y con vosotros quiero expresar de nuevo la condena más rotunda y sin paliativos por estas injustificadas e injustificables agresiones. Ante ellas, enseñad la vía del perdón, de la convivencia fraterna y solidaria y de la justicia, que son los verdaderos fundamentos para la paz y la prosperidad de los pueblos. Os animo, junto con vuestros fieles, a colaborar del mejor modo posible en la extirpación total y radical de esta violencia, y a los que la ejercen les pido, en nombre de Dios, que renuncien a ella como pretexto de acción y reivindicación política.

7. “El Año Jubilar Compostelano, pórtico del Año Santo 2000”. Con este lema la Iglesia en España invita a participar en ese acontecimiento eclesial de hondas raíces históricas que tendrá lugar en el año 1999 y que ha de ser una buena preparación para el Gran Jubileo del tercer milenio cristiano. El Año Compostelano tiene primordialmente una finalidad religiosa, que se manifiesta en la peregrinación a lo largo del llamado “Camino de Santiago”. Son conocidos los frutos espirituales de los Años jacobeos en los que tantos peregrinos de España, Europa y otras partes del mundo acuden para alcanzar la “perdonanza”. Os aliento, pues, a preparar bien este acontecimiento para que sea un verdadero “año de gracia” en el que, por medio de la conversión continua y la predicación asidua de la Palabra de Dios, se favorezca la fe y el testimonio de los cristianos; la oración y la caridad promuevan la santidad de los fieles, y la esperanza en los bienes futuros anime la evangelización continua de la sociedad, lo cual pueda ser el gran fruto espiritual y apostólico de ese Año jubilar en consonancia con la rica tradición precedente.

8. Queridos hermanos, una vez más os aseguro mi profunda comunión en la oración, con una firme esperanza en el futuro de nuestras diócesis, en las que se manifiesta una gran vitalidad, a pesar de las pruebas. Que el Señor Jesucristo os conceda la alegría de servirlo, guiando en su nombre a las Iglesias particulares que se os han confiado. Que la Virgen Santísima y los santos patronos de cada lugar os acompañen y protejan siempre.

A vosotros, amados hermanos en el episcopado y a vuestros fieles diocesanos, imparto de corazón la Bendición Apostólica.

Vaticano, 29 de septiembre de 1997

DISCURSO DE JUAN PABLO II A LOS OBISPOS DE LAS PROVINCIAS ECLESIAÍSTICAS DE MADRID, MÉRIDA-BADAJOZ, TOLEDO, VALLADOLID Y ARZOBISPO CASTRENSE EN SU VISITA AD LIMINA (15-11-97)

Queridos hermanos en el episcopado:

1. Es para mí motivo de gozo recibir hoy, arzobispos y obispos de las Provincias Eclesiásticas de Valladolid, Toledo, Mérida-Badajoz, Madrid y del Arzobispado Castrense, que habéis venido a Roma para renovar vuestra fe ante la tumba de los Apóstoles. Esta es la primera vez que la Archidiócesis de Mérida-Badajoz, erigida en el último quinquenio, efectúa la visita ad Limina, con la que todos los Obispos reafirman su vínculo de comunión con el Sucesor de Pedro.

Agradezco de corazón a monseñor José Delicado Baeza, Arzobispo de Valladolid, el saludo que me ha dirigido en nombre de todos, y a cada uno de vosotros, la oportunidad que me ha proporcionado, en las entrevistas particulares, de conocer el sentir de las gentes a quienes servís como Pastores, participando así en el anhelo de que vuestra grey crezca “en todo hasta Aquel que es la Cabeza. Cristo” (Ef 4,15).

Con el fin de alentar vuestra solicitud pastoral, deseo ahora compartir con vosotros algunas reflexiones sugeridas por la situación concreta en que ejercéis el ministerio de dar a conocer y “anunciar el Misterio de Cristo” (Col 4,3).

2. Constato con satisfacción el esfuerzo que estáis realizando, tanto de manera conjunta como en las diversas diócesis, por forjar una comunidad eclesial llena de vitalidad y evangelizadora, que viva una profunda experiencia cristiana alimentada por la Palabra de Dios, la oración y los sacramentos, coherente con los valores evangélicos en su existencia personal, familiar y social, y que sepa manifestar su fe en el mundo, frente a la tentación de relegar a la sola esfera privada la dimensión trascendente, ética y religiosa del ser humano.

A ello habéis dedicado varios documentos de la Conferencia Episcopal y, especialmente, los “Planes de acción Pastoral”, que en los últimos años se han sucedido con regularidad y rigor de método. Vuestra preocupación sigue centrada en el impacto que las profundas y rápidas transformaciones sociales, económicas y políticas han tenido en la concepción global de la vida y, particularmente, en el mundo de los valores éticos y religiosos. Aunque la tarea es ciertamente ingente, pues abarca prácticamente todos los sectores de la vida eclesial, os invito a proseguir en vuestro propósito de fomentar, con fidelidad creativa al Evangelio, un estilo de vida cristiana a la altura de vuestra rica herencia y acorde con las exigencias de los nuevos tiempos. En los momentos de dificultad o incertidumbre, recordad la exclamación de Pedro: “Señor, ¿a quién vamos a acudir? Tú tienes palabras de vida eterna” (Jm 6,68). Sólo la adhesión inquebrantable a Cristo permitirá mantener firme la esperanza en Él, “único Salvador del mundo”. (Tertio millennio adveniente, 40) y anunciarlo con gozo en los umbrales del tercer milenio.

3. En la misión de llevar el Evangelio a los hombres de hoy, contáis con el respaldo de una antiquísima y muy arraigada tradición cristiana. Vuestra tierra ha sido fecunda en modelos de santidad y destacadas figuras del saber teológico, en misioneros audaces y numerosas formas de vida consagrada y de movimientos apostólicos, así como en expresivas manifestaciones de piedad, todo lo cual jalona de gloria vuestra historia.

Contáis también con las muestras de arte que constituyen un espléndido patrimonio religioso y cultural. Me complace comprobar, pues, que la Iglesia en España valora este legado histórico que, con razón, muchos admiran, y que demuestra de manera palpable como la fe en Cristo ennoblece al hombre, inspirando su ingenio y llevándole a plasmar el reflejo de la inagotable belleza de Dios en obras de incomparable valor artístico.

A este respecto, es importante que los bienes culturales y artísticos de la Iglesia, especialmente los lugares y objetos sagrados, no permanezcan únicamente como reliquias del pasado que se contemplan pasivamente. Se ha de recordar y mantener en lo posible su especificidad original, para no mermar su mismo valor cultural. Se trata de templos erigidos como lugar de oración y celebraciones religiosas, de escritos y melodías compuestas para alabar al Señor y acompañar al Pueblo de Dios en su peregrinar, de imágenes de los modelos de santidad propuestos a los creyentes, que representan los misterios de la salvación para que ellos puedan alimentar su fe y su esperanza.

La Iglesia tiene también en este rico patrimonio un precioso instrumento para la catequesis y la evangelización. Hoy, como ayer, es una propuesta válida para toda persona que busca sinceramente a Dios o que desea reencontrarse con Él. Por eso no es suficiente conservar y proteger estos bienes, sino que “es necesario (...) introducirlos en los circuitos vitales de la acción cultural y pastoral de la Iglesia”. (Discurso a la Comisión para los bienes culturales, 12-X-1995). A este propósito es de señalar la gran acogida que ha tenido el ciclo de exposiciones realizadas en los últimos años con el título de “Las edades del hombre”, lo cual ha contribuido sin duda a que el mencionado patrimonio haya favorecido la evangelización de las generaciones actuales.

4. Vuestro patrimonio comprende también las numerosas formas de piedad popular, tan arraigadas especialmente en los pueblos y aldeas españolas. Ante el racionalismo imperante en ciertos momentos de nuestra historia reciente, esta piedad popular refleja una “sed de Dios que solamente los pobres y sencillos pueden conocer” (Pablo VI. Enc. Evangelii nuntiandi, 48) y ha sabido mostrar que Dios habla llanamente al corazón del ser humano, el cual tiene derecho a manifestarle la debida veneración de la manera que le es más congenial.

Así lo ha entendido el Concilio Vaticano II al recomendar “los ejercicios piadosos del pueblo cristiano, siempre que sean conformes a las leyes y normas de la Iglesia” (Sacrosanctum Concilium, 13). Es cierto que en algunos casos las costumbres pueden transmitir elementos ajenos a una auténtica expresión religiosa

cristiana. Pero la Iglesia, fijándose más en las disposiciones profundas del alma que en el formalismo ritual, manifiesta comprensión y paciencia, según aquella advertencia de San Agustín: “una cosa es lo que nosotros enseñamos, y otra lo que podemos admitir” (cf *Contra Faustum*, 20, 21). Por eso “examina con benevolencia y, si puede, conserva íntegro lo que en las costumbres de los pueblos no está indisolublemente vinculado a supersticiones y errores” (*Sacrosanctum Concilium*, 37).

Os animo, pues, a que, con afecto paterno y prudencia pastoral, mantengáis y promováis aquellas formas de piedad en que se hace concreta y entrañable la adoración a la Eucaristía, la devoción a la Virgen María o la veneración debida a los santos, evitando deformaciones espúreas y exageraciones impropias mediante una adecuada catequesis y, sobre todo, integrando la devoción con la participación activa en los sacramentos y en la celebración litúrgica, cuyo centro es el misterio Pascual de Cristo.

5. Quisiera llamar la atención también sobre un aspecto que afecta a muchas de vuestras diócesis y que ciertamente habréis tenido ocasión de comprobar en las visitas pastorales a las villas y aldeas, en las que sólo quedan los padres o abuelos de quienes marcharon a la ciudad. En efecto, en poco tiempo, se ha pasado de una sociedad predominantemente campesina y rural a las grandes concentraciones urbanas.

Esta situación reclama, ante todo, un esfuerzo especial para que cuantos ya se sienten relegados en la nueva sociedad puedan experimentar con más intensidad si cabe, la cercanía de la Iglesia y el amor de Dios que jamás olvida a ninguno de sus hijos. En muchos casos será preciso prestar una ayuda especial a los sacerdotes que, a pesar de las dificultades, permanecen en las pequeñas parroquias rurales, compartiendo la suerte de sus feligreses y sembrando entre ellos la esperanza cristiana. Y allí donde una presencia estable no sea posible los planes de pastoral deben asegurar la necesaria atención religiosa y una digna celebración de los sacramentos. Se ha de poder decir con Jesús: “he velado por ellos y ninguno se ha perdido” (Jn 17,12).

Además, muchos de estos pueblos ahora empobrecidos, poseen en realidad una gran riqueza espiritual, plasmada en el arte, en las costumbres y, sobre todo, en la recia fe de sus habitantes. En modo alguno puede considerarse inútil su existencia, que permite a quienes vuelven, siquiera temporalmente, reencontrarse con la fe de los mayores y las manifestaciones religiosas que tal vez añoran todavía.

6. En vuestra misión de llevar el Evangelio a los hombres de hoy no estáis solos. Colabora estrechamente con vosotros cada uno de los sacerdotes que, en la celebración eucarística y en la de los otros sacramentos, están unidos a su Obispo y “así lo hacen presente, en cierto sentido, en cada una de las comunidades de los fieles” (*Presbyterorum Ordinis*, 5).

Es motivo de particular satisfacción el número notable de seminaristas en varias de vuestras diócesis y el sensible incremento registrado en algunas de ellas. Es un

signo de vitalidad cristiana y de esperanza en el futuro, especialmente en diócesis de reciente creación.

Otra riqueza de las Iglesias que presidís son las numerosas comunidades religiosas, tanto de vida contemplativa como activa. Cada una de ellas es un don para la diócesis, que contribuye a edificar aportando la experiencia del Espíritu propia de su carisma y la actividad evangelizadora característica de su misión. Precisamente por ser un don inestimable para toda la Iglesia, se encomienda al obispo “sustentar y prestar ayuda a las personas consagradas, a fin de que, en comunión con la Iglesia y fieles a la inspiración fundacional, se abran a las perspectivas espirituales y pastorales en armonía con las exigencias de nuestro tiempo” (Vita consecrata, 49). En este importante cometido, el diálogo respetuoso y fraterno será el camino privilegiado para aunar esfuerzos y asegurar la indispensable coherencia de la actividad pastoral en cada diócesis bajo la guía de su Pastor.

7. A todo esto no puede faltar la decisiva contribución de los laicos, a los cuales se debe alentar a que cumplan plenamente su misión específica, animándoles a participar asiduamente en la liturgia y a colaborar en la catequesis, o bien a asumir un compromiso responsable en los movimientos y en las diferentes asociaciones eclesiales, siempre en perfecta comunión con el propio obispo.

En efecto, para que el Evangelio ilumine la vida de los hombres es necesario el testimonio de vida de los creyentes, coherente con la fe profesada, así como la preparación suficiente para llevar un “alma cristiana al mundo de la educación o del trabajo, de la cultura o de la información, de la economía o de la política. Ello requiere una sólida formación, que comprende ante todo una firme espiritualidad, basada en la consagración bautismal y un conocimiento doctrinal sistemático y bien fundado, que permita “dar razón de la esperanza” que hay en ellos, frente al mundo y sus graves y complejos problemas (Christifideles laici, 60).

Una sólida formación se podrá alcanzar sólo por medio de una acción catequética renovada y creativa, incisiva y constante, tanto entre los jóvenes como en los adultos. En estos los Pastores tienen un deber primordial por estar llamados a ejercer con esmero su función de enseñar como “maestros auténticos... al pueblo que tienen confiado la fe que hay que creer y que hay que llevar a la práctica” (Lumen Gentium, 25). A este propósito os será de gran ayuda el Catecismo de la Iglesia Católica, cuyo valor quiero reafirmar recordando que es el “instrumento más idóneo para la nueva evangelización” (Discurso a los Presidentes de las comisiones nacionales para la catequesis, 29-IV-1993, 4). Su riqueza dogmática, litúrgica, moral y espiritual debe llegar a todos, especialmente a los niños y jóvenes, a través de catecismos diversificados para el uso parroquial, familiar, escolar o para la formación en el seno de diversos movimientos o asociaciones de fieles. No os faltan, queridos hermanos, ni a vosotros ni a vuestros sacerdotes, ilustres ejemplos de predicadores que, preparándose con la oración y el estudio asiduo, han sido capaces con su palabra

de mover el corazón de las gentes, manteniéndoles en la pureza de la fe y guiándoles en su compromiso cristiano.

8. Al terminar este encuentro, os ruego encarecidamente que seáis portadores de mi cordial saludo a vuestros diocesanos: sacerdotes, comunidades religiosas y fieles laicos. Tengo especialmente presentes a las comunidades eclesiales de Extremadura que en estos días pasados han sufrido la dura prueba de calamidades naturales con tantas víctimas y cuantiosos daños. Hacedles partícipes de la experiencia que habéis vivido en estos días y animadles a vivir con alegría la fe en Cristo nuestro Salvador.

Encomiendo vuestros anhelos y proyectos pastorales a la maternal intercesión de la Virgen María a la que con tanto fervor se invoca en esas queridas tierras, a la vez que os imparto complacido la Bendición Apostólica, extensiva a cuantos colaboradores en vuestro ministerio episcopal.

Vaticano, 15 de noviembre de 1997

DISCURS DEL SANT PARE AMB MOTIU DE LA VISITA "AD LIMINA" DE L'ARQUEBISBAT DE BARCELONA I DE LES PROVÍNCIES ECLESIASTIQUES DE TARRAGONA I D'OVIEDO

Estimats germans en l'episcopat:

1. Amb goig us rebo, pastors de l'Església de Déu a Espanya, que formeu el tercer grup que ve a Roma, la ciutat que serva la memòria dels sants apòstols Pere i Pau, per tal de realitzar la visita ad limina. Adreço la meva cordial salutació al senyor cardenal arquebisbe de Barcelona, amb el seus bisbes auxiliars; a l'arquebisbe d'Oviedo, amb el seu bisbe auxiliar i amb els bisbes de León, d'Astorga i de Santander, a l'arquebisbe de Tarragona, amb els bisbes d'Urgell, de Lleida, de Vic, de Solsona i de Tortosa, i tinc present d'una manera especial el bisbe de Girona, absent a causa de la seva recent intervenció quirúrgica. A través vostre la meva salutació vol arribar als preveres, diaques, religiosos i fidels de les vostres Esglésies particulars, per tal de renovar-los l'afecte i estima com a pastor de l'Església universal (cf. Lumeu gentium, 22).

Agraeixo les amables paraules que el senyor cardenal Ricard M. Carles i Gordó m'ha adreçat en nom de tots vosaltres, per a fer-me conèixer les vostres esperances i inquietuds, així com també la caritat pastoral que us anima en el ministeri de guiar el poble de Déu, al capdavant del qual heu estat col·locats com a caps (cf. Christus Dominus, 4). Us quedo reconegut per això i us asseguro la meva constant pregària al Senyor per tal que, enmig de les proves a que a vegades es veu sotmesa la vostra missió, no us manqui mai ni la fortalesa (cf Ac 4.3) ni el consol de l'Esperit Sant.

2. A Catalunya i a Asturias, Leon i Cantabria, regions de profundes arrels cristianes, s'han produït i se segueixen produint-se com en altres regions espanyoles, canvis importants en la població i en l'activitat econòmica. En efecte, el pas accelerat d'una societat rural a una altra majoritàriament industrial i de serveis ha originat en aquestes últimes dècades una major mobilitat de persones, els centres d'interès i la cultura de les quals evolucionen modificant les maneres de viure i transformant molt notablement la fisonomia de la societat.

En els informes quinquennals reflectiu aquesta situació davant la qual us sentiu impulsats a renovar l'acció pastoral, determinant les noves condicions en què es pugui anunciar la Bona Nova i guiar i congregar el poble de Déu mitjançant la presència sacramental de Crist. Pel que fa a això, vull encoratjar-vos-hi, per tal que l'Església de Déu present en aquestes nobles terres segueixi essent recinte d'amor i d'acollença on tots els fidels se sentin germans entre ells i ningú no hi estigui exclòs, sense distinció d'orígens ni de cultures, de manera que pugui ser ferment d'unitat, "sal de la terra i llum del món"(Mt 5,13).

3. Acollint la meua crida a preparar adequadament el Gran Jubileu de l'Any 2000, els bisbes d'Espanya aneu portant a terme el Plan de acció pastoral para el cuatrienio 1997-2000, que porta per títol "Proclamar el año de gracia del Señor.

En aquest pla, com a ressó de la meua Carta apostòlica Tertio millennio adveniente, recordeu que "l'objectiu prioritari del Jubileu és l'enfortiment de la fe i del testimoni dels cristians" (n. 42). En efecte, la fe –do de Déu i resposta lliure de la persona– i el seu testimoni es fonen en un sol objectiu general de l'acció pastoral en aquest temps. Pel que fa a aquest tema, em complau recordar que, com heu senyalat, "per tal que no es doni una separació entre fe i vida, o vagin en paral·lel sense trobar-se, cal estimular i impulsar els nostres fidels en la coherència entre la seva fe i la seva existència cristiana viscuda en cada situació personal, en les circumstàncies concretes de la societat actual, en la qual emergeixen les noves qüestions en els diversos camps, molts d'ells també nous" (Plan de acció pastoral, 107).

4. Un d'aquests camps, tan qüestionat en els nostres temps però tan important per al present i el futur de la societat, és el de la família. Sé l'interès que poseu a defensar i a promoure aquesta institució, que té el seu origen en Déu i en el seu pla de salvació (cf. Familiaris consortio, 49). Avui assistim a un corrent, molt difós en alguns llocs, que tendeix a debilitar la seva veritable naturalesa. En efecte, no falten intents d'equiparar la família, en l'opinió pública i fins i tot en la legislació civil, a meres unions mancades de forma jurídica constitucional, o bé es pretén fer reconèixer com a família la unió entre persones del mateix sexe. La crisi del matrimoni i de la família ens impulsa a proclamar, amb fermesa pastoral, com un autèntic servei a la família i a la societat, la veritat sobre el matrimoni i la família tal com Déu ho ha establert. Deixar de fer-ho seria una greu omissió pastoral que inclouria els creients a l'error així com també als qui tenen la important responsabilitat de prendre les decisions sobre el bé comú de la Nació. Aquesta

veritat és vàlida no sols per als catòlics, sinó també per a tots els homes i les dones sense distinció, ja que el matrimoni i la família constitueixen un bé insubstituïble de la societat, que no pot romandre indiferent davant la seva degradació o pèrdua.

No s'ha d'oblidar, a més, que la família ha de donar testimoniatge dels seus propis valors davant d'ella mateixa i davant de la societat: "Els deures que Déu demana a la família per acomplir en la història, tenen la seva font en el seu ésser propi i són expressió del seu desplegament dinàmic i existencial. Tota família descobreix i troba en ella mateixa la crida insistent que a la vegada defineix la seva dignitat i la seva responsabilitat: família "sigues el que ets!". Els laics casats han de ser així mateix els primers a testimoniar la grandesa de la vida conjugal i familiar, fundada en el compromís i en la fidelitat. Gràcies al sagrament, el seu amor humà adquireix un valor infinit, perquè els cònjuges manifesten, de manera particular, l'amor de Crist a la seva Església i assumeixen una responsabilitat important en el món: engendrar fills cridats a convertir-se en fills de Déu i ajudar-los en el seu creixement humà i sobrenatural.

Estimats germans: acompanyen les famílies cristianes, encoratgeu la pastoral familiar a les vostres diòcesis i promoueu els moviments i associacions d'espiritualitat matrimonial, desperteu el seu zel apostòlic, per tal que facin seva la tasca de la nova evangelització, obrin les portes als qui no tenen llar o viuen en situacions difícils i donin testimoniatge de la gran dignitat d'un amor desinteressat i incondicional.

5. Per a la defensa i promoció de la institució familiar és important l'adequada preparació dels qui es disposen a contraure el sagrament del matrimoni (cf. cc. 1063-1064 CIC). D'aquesta manera es promou la formació d'autèntiques famílies que visquin segons el pla de Déu. Per a això, no sols s'han de presentar als futurs esposos els aspectes antropològics de l'amor humà, sinó també les bases per a una autèntica espiritualitat conjugal, entenent el matrimoni com una vocació que permet al batejat encarnar la fe, l'esperança i la caritat dins la seva nova situació social i religiosa.

Es pot aprofitar també aquesta preparació específica com una ocasió de reevangelització per als batejats que s'apropen a l'Església a demanar el sagrament del matrimoni. En efecte, com heu senyalat, "molts adolescents i joves, després d'haver participat en les catequesis o catecumenats de confirmació, abandonen la formació cristiana, que ha de ser permanent" (Plan de acción pastoral, 127). Encara que avui, gràcies a la generalització de l'ensenyament, els joves han adquirit una cultura superior a la dels seus pares, en molts casos aquest nivell no es dona en la vida cristiana, i es constata a vegades no sols una ignorància religiosa, sinó un cert buit moral i religiós en les joves generacions.

En aquest camp tenen un paper important a exercir les comunitats eclesials que, si han experimentat i poden testimoniar l'amor de Déu, podran amb eficàcia manifestar-lo en profunditat als qui necessiten conèixer-lo.

6. Vull referir-me també a la urgència de fomentar la catequesi a tots els nivells, ja que per a enfortir la fe i el seu testimoni cal intensificar l'evangelització, anunciant amb entusiasme Jesucrist com l'únic Salvador del món, en la realitat integral del seu misteri, manifestada per la seva vida i per la seva paraula i confessada per l'Església. La catequesi presenta la persona de Jesús als homes i dones del nostre temps per tal que segueixen enfortint així la vida en l'Esperit, la qual cosa afavoreix la plena realització humana.

Us animo, per tant, a no escatimar esforços a fi que en les vostres diòcesis l'activitat catequètica, aspecte essencial de la missió evangelitzadora que el Senyor ens ha confiat, es porti sempre a terme comptant amb agents rectament formats i amb mitjans adequats per a oferir als fidels un coneixement més viu del misteri de Crist. Per això aprecio i admiro la tasca que amb generositat acompleixen tants catequistes en les parròquies i altres centres pastorals, dedicant el seu temps i energies a una activitat tan essencial per a l'Església.

Us animo, doncs, davant el Gran Jubileu, a promoure una nova etapa de la catequesi, que ajudi l'home contemporani a ser conscient del misteri de Déu i del seu propi, i que afavoreixi una pregària de lloança i d'acció de gràcies pel do de l'Encarnació de Jesucrist i de la seva obra redemptora (cf. *Tertio millennio adveniente*, 32).

7. Per a l'Església és una exigència permanent estar present en l'educació dels nens i dels joves, donant una resposta pastoral a les exigències educatives. Ella ho fa per la seva opció en favor de l'home i pel seu desig de col·laborar amb les famílies i amb la societat en l'àmbit escolar, propugnant una formació integral i defensant el dret dels pares a proporcionar als seus fills una educació religiosa i moral que respongui a les seves pròpies conviccions. En aquesta tasca l'Església hi és present per mitjà dels educadors catòlics que treballen inspirats per la seva fe, així com també a través de les pròpies institucions d'ensenyament, la qual cosa és un servei a la societat que ha de ser reconegut i fomentat.

En una formació que vol ser integral no es pot descuidar l'aspecte religiós, sinó que s'ha d'educar els joves de manera que es contemplin totes les capacitats de l'ésser humà. En aquest sentit, l'Església, respectant altres possibles maneres de pensar, té el dret d'ensenyar els valors que broten de l'Evangelí i les normes morals pròpies del cristianisme.

Això no obstant, com heu indicat, "l'ensenyament de la religió moral catòlica o de l'ètica, dins l'àmbit dels primers ensenyaments i de manera especial en els ensenyaments mitjà o secundari, s'ha vist marginat durant anys pels poders públics (Plan de acción pastoral, 51). Tenint en compte la dimensió principal de servei, que ha de procurar també una contínua millora de la qualitat de l'ensenyament i una acurada selecció i qualificació del professorat que la imparteix us animo a prosseguir en l'esforç per a trobar com més aviat millor, junt amb la competent Administració civil, la solució als problemes pendents pel que fa a l'estatut jurídic de l'àrea de religió i del seu professorat.

8. Estimats germans: he volgut presentar-vos aquestes reflexions i fer-vos partícips d'alguns anhels que sens dubte us seran d'ajut en la vostra tasca pastoral. En concloure aquest encontre voldria expressar-vos novament la meva alegria per haver compartit les preocupacions i les esperances del vostre ministeri episcopal i per haver constatat l'esforç que feu per a reforçar la vitalitat de l'Església en les vostres diòcesis. Espero que aquesta visita al successor de Pere, la pregària davant els sepulcres dels apòstols, així com també les trobades amb els dicasteris de la Cúria romana, siguin per a vosaltres una font de dinamisme i de confiança en el futur, en comunió amb l'Església universal.

Us encoratjo a seguir preparant el Gran Jubileu de l'any 2000, invitant per mitjà vostre els catòlics de tot Espanya a sortir a l'encontre dels seus germans per tal d'anunciar-los la Bona Notícia.

Que la Mare de Déu, tan venerada a les vostres terres, especialment en els seus santuaris de Covadonga i de Montserrat, on he tingut l'oportunitat de prostrar-me per a demanar-li la seva maternal intercessió sobre aquesta porció important del poble de Déu que peregrina en aquelles terres, us ajudi en la missió episcopal. Amb aquests sentiments, en complau impartiu-vos de cor la Benedicció Apostòlica a cada un de vosaltres i a tots els preveres, religiosos, religioses i fidels de les vostres diòcesis.

Vaticà, 19 de febrer de 1998.

DISCURSO DEL SANTO PADRE A LOS OBISPOS DE LAS PROVINCIAS ECLESIASTICAS DE GRANADA, SEVILLA Y VALENCIA EN SU VISITA AD LIMINA (7-VII-1998)

Queridos Hermanos en el Episcopado:

1. Es para mí un motivo de alegría tener este encuentro con ocasión de vuestra visita Ad limina, en la que el Señor nos concede la oportunidad de vivir con renovada intensidad, junto a la tumba de los Apóstoles Pedro y Pablo, la experiencia de comunión eclesial en la caridad y de fidelidad a la fe recibida, fortaleciendo el compromiso evangelizador y avivando el ministerio de continuar la misión encomendada por Cristo a los Apóstoles.

Agradezco cordialmente a Mons. Carlos Amigo Vallejo, Arzobispo de Sevilla, las amables palabras que me ha dirigido, interpretando los sentimientos de afecto y adhesión de todos vosotros, Pastores puestos a la cabeza del Pueblo de Dios que vive en el levante y sur del suelo peninsular español, así como en las islas Baleares y Canarias. Os saludo a todos cordialmente, a los Arzobispos de Sevilla, Valencia y Granada, a los Obispos de las respectivas diócesis sufragáneas y a los Obispos Auxiliares. Como Pastor de toda la Iglesia siento vuestra cercanía y unión "con

lazos de unidad, de amor y de paz” (Lumen gentium, 22), os acompaño en vuestros desvelos pastorales como servidores del Evangelio (cf. Lumen gentium, 24.27) y os aliento a que “no os canséis de hacer el bien” (2 Tes 3, 13).

2. El Evangelio llegó a vuestras tierras ya en los albores del cristianismo, creando comunidades de fe que han compartido la suerte de la Iglesia en las diversas etapas de su itinerario casi bimilenario. Han sentido el calor de la tradición apostólica, acogiendo con gozo su mensaje de salvación; han contribuido con sus concilios particulares a la articulación de la fe y el afianzamiento de un estilo de vida coherente con la verdad profesada; han conocido la persecución y experimentado la zozobra de las desviaciones doctrinales; han sabido vivir calladamente bajo el predominio de otras culturas y creencias y participado al restablecimiento de la fe que originariamente había alentado en su corazón; han asistido de cerca a los grandes movimientos de reforma de la Iglesia y colaborando al gran esfuerzo misionero en la evangelización del Nuevo Mundo; en fin, han vivido y están viviendo el fascinante momento actual, en el que toda la comunidad eclesial, bajo el impulso dado por el Concilio Vaticano II, se siente profundamente comprometida en vivir el Evangelio de Cristo con autenticidad y proclamarlo con todo su esplendor a los hombres de hoy.

Las muchas vicisitudes históricas por las que han pasado vuestros pueblos han forjado la tradición de vuestras gentes y han creado un rico patrimonio, que hoy podéis exhibir ante el mundo en tantas obras de arte, cultura y civilización. Esta herencia tiene hondas raíces cristianas, cuya tradición, antiquísima, ha llegado hasta hoy con obras literarias y monumentos que no han de caer en el olvido y que merecen ser estudiados y venerados como don precioso a vuestras iglesias y a vuestros pueblos.

También habéis heredado abundantes frutos de santidad surgidos en las más dispares circunstancias. De entre ellos no faltan insignes ejemplos de dedicación al ministerio apostólico que pueden inspirar vuestro quehacer de hoy, como Leandro e Isidoro; Pedro Pascual, obispo mártir de Jaén, Juan de Ávila, patrono del clero español y el monje jerónimo Hernando de Talavera; el agustino Tomás de Villanueva y el sevillano Juan de Ribera, arzobispos de Valencia y fundadores de sendos colegios para la formación de sacerdotes. Yo mismo, hace pocos años, durante mi primera visita a España, tuve la dicha en Sevilla para proclamar beata a Sor Ángela de la Cruz, digna continuadora de la tradición de entrega y caridad cristiana hacia los más desvalidos que siglos atrás había distinguido a Juan de Dios y Juan Grande.

3. Quisiera en esta ocasión reflexionar con vosotros sobre algunos de los retos más importantes que en este momento os corresponde afrontar para que vuestras comunidades eclesiales, como hicieron antaño, sean también hoy fieles a su “misión de anunciar el Reino de Cristo y de Dios, de establecerlo en medio de todas las gentes” (Lumen gentium, 5) y de comunicar a todos la gracia y la verdad de Cristo.

Los actos celebrados en las sedes metropolitanas de vuestras Provincias eclesiásticas durante mi citada visita a España tienen, en cierto modo, un

significado emblemático, válido también para hoy, y cuyo interés sobrepasa los límites locales en que tuvieron lugar. En Valencia ordené a un gran número de sacerdotes, en Granada tuve un encuentro con los educadores en la fe y en Sevilla beatifiqué, como he dicho, a Sor Ángela de la Cruz, ejemplo de caridad cristiana. Estos hechos destacan los aspectos esenciales que caracterizan la Iglesia de todos los tiempos como comunidad que se reúne en torno a Cristo vivo y celebra su presencia, que proclama el Evangelio a todas las gentes y lo infunde en lo más íntimo de sus corazones, y que se distingue por su decidido e incondicional amor a los hermanos (cf. Hch 2, 42-45; Jn 13, 35).

4. La reforma litúrgica ha sido uno de los frutos más visibles y que con mayor entusiasmo han sido acogidos por el Pueblo de Dios. En ello hemos de ver no solamente el afán de cambio que parece caracterizar nuestra época o el legítimo deseo de acomodar la celebración de los misterios sagrados a la sensibilidad y cultura de nuestros días. Tras este fenómeno se esconde, en realidad, la aspiración de los creyentes a vivir y expresar su más honda y auténtica identidad de discípulos reunidos en torno a Cristo, presente en medio de ellos de manera inigualable a través de su Palabra y los sacramentos, especialmente la Eucaristía (cf. Sacrosantum Concilium, 7). De esta manera, no solamente se construye sobre base firme y duradera el edificio de la fe (cf. Lc 6, 48), sino que toda comunidad cristiana se hace consciente de que ha de celebrar el misterio de Cristo, Salvador del género humano, y que ha de anunciarlo y darlo a conocer abiertamente a los hombres de hoy, venciendo la tentación, sentida a veces dentro y fuera de su seno, de atribuir a la Iglesia otras identidades e intereses. En efecto, la Iglesia vive más de lo que recibe de su Señor que de aquello que puede hacer solamente con sus fuerzas. También en este aspecto hemos de reconocer con el Apóstol: “con sumo gusto seguiré gloriándome sobre todo en mis flaquezas, para que habite en mí la fuerza de Cristo” (2 Co 12, 9).

Por eso, en un ambiente que a veces tiende a trivializar las convicciones más profundas, es particularmente importante educar a los fieles para que sientan la necesidad interior de acercarse con frecuencia a recibir los sacramentos, de participar activamente en las celebraciones litúrgicas y de reunirse el domingo con los otros hermanos para celebrar la Pascua del Señor en el sacramento de la Nueva Alianza. A nadie le ha de faltar para ello el apoyo de la entera comunidad cristiana. A este respecto, es útil recordar que corresponde a los Obispos de manera particular el preocuparse “para que el domingo sea reconocido por todos los fieles, santificado y celebrado como verdadero ‘día del Señor’, en el que la Iglesia se reúne para renovar el recuerdo de su misterio pascual con la escucha de la Palabra de Dios, la ofrenda del sacrificio del Señor, la santificación del día mediante la oración, las obras de caridad y la abstención del trabajo” (S. Congregación para los Obispos, Ecclesiae imago, Directorio para el ministerio pastoral de los obispos, 29 febrero 1973, 86).

5. Constato con satisfacción cómo vosotros, junto con los otros Obispos de España, tratáis de iluminar desde el Evangelio todos los ámbitos de la vida del

hombre y de la sociedad, sin excluir la dimensión moral y social. Este aspecto de vuestro ministerio que, si bien con gran prudencia y sensibilidad, deberéis ejercer siempre sin temor, ha de llegar al corazón mismo de las gentes, de forma que cada creyente pueda experimentar la fuerza transformadora de la fe en su vida cotidiana, expresarla con autenticidad y dar testimonio de ella con eficacia.

La Iglesia, que ha considerado siempre la formación de los fieles como una de las tareas más esenciales de su quehacer, es también consciente de su importancia decisiva en unos momentos en que las circunstancias cambian con vertiginosa rapidez, poniendo cada día nuevos interrogantes con los cuales ha de confrontarse la fe de los creyentes. Como dije en Granada, “una minoría de edad cristiana y eclesial no puede soportar las embestidas de una sociedad crecientemente secularizada” (Homilía en la celebración de la Palabra con los educadores en la fe, Granada, 5 noviembre 1982, 3).

Vosotros, Pastores en una tierra que ha dado a la Iglesia y a la sociedad eximias figuras en el campo de la educación, sabéis muy bien que, en la vida como en la fe, nunca se termina de aprender, por lo que es preciso fomentar continuamente la formación cristiana no solamente de los niños y los jóvenes, sino también de los mayores y de las familias, de cada persona y de los grupos, según su propio crisma y vocación, sin olvidar a los mismos educadores y sacerdotes, que también peregrinan en este mundo como permanentes discípulos del Señor.

A éstos os debéis muy particularmente, porque son vuestros más inmediatos colaboradores en la misión pastoral. Ellos os necesitarán en muchas ocasiones, especialmente en los primeros años de su ministerio, no sólo como maestros y guías en la atención al Pueblo de Dios, sino también como padres a los que se confían las propias aspiraciones y dificultades, recibiendo de ellos comprensión y aliento para desempeñar el ministerio sacerdotal. Ellos aprenderán de vosotros, a su vez, a sentirse cercanos a las necesidades y preocupaciones de los fieles, a quienes han de entregarse como verdaderos pastores que conocen a cada uno por su nombre (cf. Jn 10, 3).

6. La creatividad, la fina sensibilidad y la rica capacidad expresiva de vuestras gentes es un factor positivo a la hora de encaminarlas al encuentro con Dios, misterio indecible que con frecuencia se hace asequible a través de imágenes, gestos y signos. Sé bien que este aspecto de la religiosidad popular ocupa un lugar importante en vuestra solicitud pastoral y os animo a continuar vuestros esfuerzos con el fin de que, como en la pedagogía divina, las palabras acompañen a los gestos, de modo que se manifieste más claramente la presencia y la voluntad de Dios (cf. Dei Verbum, 2).

Es importante, en efecto, que la expresión religiosa sirva para profundizar en la fe, y ésta ilumine todos los aspectos de la vida de los creyentes, haciéndolos cada día más conscientes de que han de crecer como piedras vivas que construyen el templo de Dios en este mundo (cf. 1 Pe 2, 5). Por ello se ha de procurar que todo grupo eclesial, como las Hermandades y Cofradías, sean ámbitos propicios para la

formación cristiana de sus miembros y cauce de su plena integración en la vida de la comunidad eclesial, participando en la celebración de los sacramentos, principalmente de la Eucaristía, estando unidos a sus Pastores, colaborando con ellos en el marco de la pastoral de conjunto y promoviendo incesantemente el compromiso de caridad y solidaridad que es característico de una comunidad verdaderamente cristiana y fraterna. En efecto, el mismo Concilio Vaticano II ha recordado cuáles son los objetivos de la educación cristiana: hacer que todo bautizado llegue a adorar a Dios Padre en el espíritu y en verdad, ante todo en la acción litúrgica, viva según el hombre nuevo en justicia y en sanidad, contribuya al crecimiento del Cuerpo Místico, dé testimonio de su esperanza y promueva los más preciados valores del hombre y de la sociedad (Cf. Gravissimum educationis, 2). De este modo podemos esperar que los fieles laicos, a quienes se reconoce el valor y plena dignidad en la Iglesia, asuman también un mayor compromiso en las tareas propias de una comunidad cristiana que vive intensamente el Evangelio, lo anuncia con valentía y lleva sus valores a todos los ámbitos de la existencia humana personal y social.

7. En los planes de preparación para el Gran Jubileo del año 2000 los Obispos españoles habéis acogido plenamente el objetivo señalado para los cristianos de todo el mundo, en el que se incluye “la acogida del prójimo, especialmente del más necesitado” (Tertio millennio adveniente, 42). Esta es una de las grandes preocupaciones de la Iglesia en nuestros días y atañe a muchos de vosotros de manera particular, porque habéis comprobado entre vuestras gentes los efectos devastadores de una concepción del hombre “sólo como productor y consumidor de mercancías, o bien como objeto de la administración del Estado” (Centesimus annus, n. 49). A la difícil situación de los hombres del campo o del mar, se han añadido otras más recientes y no menos dramáticas, de modo que, como el buen samaritano (cf. Lc 10, 29ss), la Iglesia encuentra en su camino también al desempleado, al joven de esperanza derruida, mecido en la trivialidad o devastado por la droga, al emigrante que llega de otras tierras, a mujeres despreciadas, niños sin amparo y hombres privados de su dignidad. No dejéis que ninguno de vuestros fieles y comunidades permanezca insensible ante estas realidades que son una llamada constante de atención a tantas proclamaciones como se hacen en una sociedad que parece sentirse satisfecha y pagada de sus logros. Es necesario dar testimonio convincente de Cristo, que ha venido “para dar la Buena Nueva a los pobres y anunciar el año de gracia del Señor” (cf. Lc 4, 18-19), con palabras y con hechos, que no dejen nada por intentar, desde la caridad “de urgencia” en aquellos casos en que sea necesaria, a las reformas de carácter más institucional que vayan creando un entramado social más justo y solidario.

En estos momentos de la historia vuestras Iglesias están llamadas a ser el umbral de una Europa en la que se perfilan nuevos escenarios sociales y políticos, lo que os confiere la gran responsabilidad de ser también puerta de acogida para otros pueblos y de dar ejemplo de generosidad, sabiendo compartir fraternalmente el pan de quienes llegan a vuestras tierras en busca de una nueva esperanza.

8. Quiero concluir este coloquio fraterno pidiéndoos que llevéis mi saludo afectuoso a todos los miembros de vuestras Iglesias particulares: a los sacerdotes y a las comunidades religiosas; a los catequistas y cristianos comprometidos en el apostolado; a los jóvenes y a los padres; a los ancianos, a los enfermos y a los que sufren. Quiera Dios que las raíces cristianas de vuestros pueblos infundan en todos una esperanza viva y un dinamismo nuevo, que les lleve a superar las dificultades del momento presente y asegure un porvenir de creciente progreso espiritual y humano. De manera especial, decid a vuestros sacerdotes, personas consagradas, demás agentes de pastoral y seminaristas, que el Papa les agradece sus trabajos por el Señor y por la causa del Evangelio y que espera y tiene confianza en su fidelidad.

A la Virgen María, nuestra madre celestial, que vuestros pueblos engalanan y a la que con tanto fervor invocan vuestras gentes, encomiendo vuestras personas e intenciones pastorales, para que llevéis a cabo la tarea de una nueva evangelización que prepare los corazones a la venida del Señor.

Con estos deseos os acompaña mi plegaria y con afecto os imparto la Bendición Apostólica.

Vaticano, 6 de julio de 1998.

COMISSIÓ PER LES RELACIONS RELIGIOSES AMB EL JUDAISME RECORDEM: UNA REFLEXIÓ SOBRE LA XOÀ

Carta del Sant Pare

Al Senyor Cardenal Edward Idris Cassidy, President de la Comissió per a les relacions religioses amb el judaisme.

En nombroses ocasions durant el meu pontificat he recordat amb sentit de profund pesar les sofrenes del poble jueu durant la Segona Guerra Mundial.

El crim que ha estat conegut com la Xoà roman una taca inesborrable en la història del segle que acaba.

Preparant-nos per a iniciar el tercer mil·lenni de l'era cristiana, l'Església és conscient que la joia d'un Jubileu és sobretot una joia fonamentada en el perdó dels pecats i en la reconciliació amb Déu i amb el proïsme. Per això l'Església encoratja els seus fills i filles a purificar els cors, a través del penediment pels errors i la infidelitat del passat. Els crida a posar-se humilment davant Déu i a examinar-se sobre la responsabilitat que també ells tenen respecte als mals del nostre temps.

Tinc la ferma esperança que el document Recordem: una reflexió sobre la Xoà, que la Comissió per a les relacions religioses amb el judaisme ha preparat sota la seva direcció, ajudi de debó a guarir les ferides de les incompreensions i de les injustícies del passat. Que pugui habilitar la memòria a exercir el seu necessari paper en el procés de construcció d'un futur en el qual la indecible iniquitat de la

Xoà no sigui mai més possible. Que pugui el Senyor de la història guiar els esforços de catòlics i jueus i de tots els homes i dones de bona voluntat de tal manera que treballin per un món d'autèntic respecte per la vida i la dignitat de cada ésser humà, ja que tots han estat creats a imatge i semblança de Déu.

Des del Vaticà, 12 de març de 1998.

Joan Pau II, papa.

I. La tragèdia de la Xoà i el deure de la memòria

S'està acabant ràpidament el segle XX i ja apunta l'aurora d'un nou mil·lenni cristià. El bimil·lenari del naixement de Jesucrist impulsa tots els cristians i invita en realitat cada home i cada dona a cercar de descobrir en el fluir de la història els signes de la divina Providència que hi actua, i també les maneres amb què la imatge del Creador present en l'home ha estat ofesa i desfigurada.

Aquesta reflexió afecta un dels principals sectors en què els catòlics poden seriosament prendre en consideració l'exhortació que adreçà Joan Pau II en la Carta apostòlica *Tertio millennio adveniente*: "Així és just que, mentre el segon mil·lenni del cristianisme arriba al seu final, l'Església assumeixi amb una consciència més viva el pecat dels seus fills, recordant totes les circumstàncies en les quals, al llarg de la història s'han allunyat de l'esperit del Crist i del seu Evangeli i han ofert al món, en comptes del testimoni d'una vida inspirada en els valors de la fe, l'espectacle de maneres de pensar i d'actuar que eren veritables formes d'antitestimoni i d'escàndol".¹

El segle actual ha estat testimoni d'una tragèdia inexplicable, que mai no podrà ser oblidada: l'intent del règim nazi d'exterminar el poble jueu, amb el consegüent assassinat de milions de jueus. Homes i dones, vells i joves, nadons i infants, només pel seu origen jueu, foren perseguits i deportats. Alguns foren assassinats immediatament, d'altres foren humiliats, maltractats, torturats i privats completament de llur dignitat humana, i finalment assassinats. Poquíssims dels que foren internats en els camps de concentració sobrevisqueren, i els supervivents romangueren esfereïts tota la vida. Aquesta fou la Xoà: un dels principals drames de la història d'aquest segle, un fet que ens afecta encara avui.

Davant aquest horrible genocidi, que els responsables de les nacions i les mateixes comunitats jueves trobaren difícil de creure en el moment en que era cruelment perpetrat, ningú no pot quedar indiferent, i molt menys l'Església, pels seus vincles tan estrets de parentiu espiritual amb el poble jueu és diferent de la que manté amb qualsevol altra religió.² Amb tot, no es tracta només de tornar el passat. El futur comú de jueus i cristians exigeix que recordem, perquè "no hi ha futur sense memòria".³ La història mateixa és memòria futura.

En adreçar aquesta reflexió als nostres germans i germanes de l'Església catòlica escampats pel món, demanem a tots els cristians que s'uneixin a nosaltres per reflexionar sobre la catàstrofe que colpí el poble jueu, i sobre l'imperatiu moral d'assegurar que mai més l'egoisme i l'odi no puguin créixer fins al punt de sembrar aquest sofriment i mort.⁴ Especialment, demanem als nostres amics jueus, "el

terrible destí del qual ha esdevingut símbol de les aberracions on pot arribar l'home quan es torna contra Déu",⁵ que predisposin llur cor a escoltar-nos.

II. Què hem de recordar

En donar el seu singular testimoniatge del Sant d'Israel i de la Torà, el poble jueu ha hagut de sofrir molt en diversos temps i en nombrosos llocs. Però la Xoà fou, certament, el pitjor sofriment de tots. La inhumanitat amb què els jueus foren perseguits i assassinats aquest segle supera la capacitat d'expressió de les paraules. I tot això els fou fet per la sola raó que eren jueus.

La mateixa magnitud del crim suscita moltes preguntes. Historiadors, sociòlegs, filòsofs, polítics, psicòlegs i teòlegs intenten conèixer més de prop la realitat les causes de la Xoà. Encara queden per fer moltes estudis especialitzats. Però aquest esdeveniment no pot valorar-se plenament només amb els criteris ordinaris de la recerca història, ja que exigeix una "memòria moral i religiosa" i, en particular entre els cristians, una reflexió molt seriosa sobre les causes que el provocaren. El fet que la Xoà s'hagués produït a Europa, és a dir, en països de llarga civilització cristiana, planteja la qüestió de la relació entre la persecució nazi i les actituds dels cristians, al llarg dels segles, respecte als jueus.

III. Les relacions entre jueus i cristians

La història de les relacions entre jueus i cristians és una història turmentada. Ho ha reconegut el sant pare Joan Pau II en les seves repetides crides als catòlics a considerar la nostra actitud pel que fa a les nostres relacions amb el poble jueu.⁶ En efecte, el balanç d'aquestes relacions durant dos mil·lennis ha estat, més aviat, negatiu.⁷

A les albors del cristianisme, després de la crucifixió de Jesús, sorgiren disputes entre l'Església primitiva i els jueus, caps i poble, els quals, per llur adhesió a la Llei, a vegades s'oposaren violentament als predicadors de l'Evangelí que era pagà, els jueus estaven legalment protegits pels privilegis atorgats per l'Emperador, i les autoritats al començament no feren distinció entre comunitats jueves i cristianes. Amb tot, aviat els cristians foren perseguits per l'Estat. Quan, més tard, fins i tot els emperadors es convertiren al cristianisme, primer continuaren garantint els privilegis dels jueus. Però grups de cristians exaltats que assaltaven els temples pagans, feren en alguns casos el mateix amb les sinagogues, per influència de certes interpretacions errònies del Nou Testament relatives al poble jueu en el seu conjunt. "En el món cristià –no dic per part de l'Església com a tal–, interpretacions errònies i injustes del Nou Testament relatives al poble jueu i a la seva pretesa culpabilitat han circulat massa temps i han engendrat sentiments d'hostilitat envers aquest poble".⁸ Aquestes interpretacions del Nou Testament foren rebutjades, d'una manera total i definitiva, pel Concili Vaticà II.⁹

Malgrat la predicació cristiana de l'amor envers tothom, inclosos els enemics, la mentalitat dominant al llarg dels segles perjudicà les minories i als qui, d'alguna manera, eren "diferents". Sentiments d'antijudaisme en alguns ambients cristians i

la bretxa existent entre l'Església i el poble jueu portaren a una discriminació generalitzada, que desembocà a vegades en expulsions o en intents de conversions forçades. En gran part del món "cristià", fins a finals del segle XVIII, els no cristians no sempre fruïren d'un estatut jurídic plenament reconegut. Malgrat això, els jueus, escampats per tot el món cristià, conservaren llurs tradicions religioses i llurs costums propis. Per això, foren objecte de sospita i desconfiança. En temps de crisi, com caresties, guerres, epidèmies o tensions socials, la minoria jueva fou a vegades presa com a boc expiatori, i esdevingué així víctima de violència, saqueigs i fins i tot massacres.

Entre el final del segle XVIII i el començament del XIX, els jueus havien assolit, en general, una possibilitat d'igualtat respecte als altres ciutadans a la majoria dels Estats, i un bon nombre d'ells arribà a exercir funcions importants en la societat. Però en aquest mateix context històric, especialment, al segle XIX, es desenvolupà un nacionalisme exasperat i fals. En un clima de ràpid canvi social, els jueus foren sovint acusats d'exercir una influència desproporcionada respecte a llur nombre. Llavors començà a difondre's amb graus diversos, a través de la major part d'Europa, un antijudaisme que era essencialment més sociopolític que religiós.

En el mateix període, començaren a aparèixer teories que negaven la unitat de la raça humana, tot afirmant una originària diferència de les races. Al segle XX, el nacionalsocialisme a Alemanya usà aquestes idees com a base pseudocientífica per a una distinció entre les anomenades races nordicoàries i les suposades races inferiors. A més, una forma extremista de nacionalisme fou estimulada a Alemanya per la desfeta del 1918 i per les condicions humiliants imposades pels vencedors, amb la conseqüència que molts veieren en el nacionalsocialisme una solució als problemes del país i per això cooperaren políticament amb aquest moviment.

L'església a Alemanya respongué condemnant el nazisme. Aquesta condemna aparegué per primera vegada en la predicació d'alguns d'entre el clergat, en l'ensenyament públic dels bisbes catòlics i en els escrits de periodistes catòlics. Ja el febrer i el març de 1931, el cardenal Bertram de Breslau, el cardenal Faulhaber i els bisbes de Baviera, els bisbes de la província de Colònia els de la província de Friburg publicaren cartes pastorals que condemnaven el nacionalsocialisme, amb la seva idolatria de la raça i de l'Estat.¹⁰ L'any mateix en què el nacionalsocialisme arribà al poder, el 1933, els ben coneguts sermons d'Advent del cardenal Faulhaber, als quals assistiren no sols catòlics, sinó també protestants i jueus, tingueren expressions de clar rebuig de la propaganda nazi antisemita.¹¹ Arran de la Kristallnacht, Bernard Lichtenberg, prepòsit de la catedral de Berlin, elevà públiques pregàries pels jueus. Morí després a Dachau i ha estat declarat beat.

També el papa Pius XI condemnà el racisme nazi d'una manera solemne en l'encíclica *Mit brennender Sorge*,¹² que fou llegida a les esglésies d'Alemanya el Diumenge de Passió del 1937, iniciativa que procurà atacs i sancions contra membres del clergat. El 6 de setembre de 1938, adreçant-se a un grup de pelegrins belgues, Pius XI afirmà: "L'antisemitisme és inacceptable. Espiritualment tots som

semites".¹³ Pius XII, des de la seva primera encíclica, *Summi Pontificatus*,¹⁴ del 29 d'octubre de 1939, posà en guàrdia contra les teories que negaven la unitat de la raça humana i contra la deïficació de l'Estat, coses que preveia que haurien portat a una veritable "hora de les tenebres"¹⁵.

IV. Antisemitisme i Xoà

Ningú no pot ignorar la diferència que hi ha entre l'antisemitisme, basat en teories contràries al constant ensenyament de l'Església sobre la unitat del gènere humà i la igual dignitat de totes les races i de tots els pobles, i els sentiments de sospita i d'hostilitat que perduraren durant segles que anomenem antijudaisme dels quals, desgraciadament, també cristians han estat culpables.

La ideologia nacionalsocialista anà encara més enllà, en el sentit que refusà de reconèixer qualsevol realitat transcendent com a fon de la vida i criteri del bé moral. En conseqüència, un grup humà, i l'Estat amb el qual aquest s'havia identificat, s'arrogà un valor absolut i decidí de cancel·lar l'existència mateixa del poble jueu, poble cridat a donar testimoniatge de l'únic Déu i de la Llei de l'Aliança. A nivell teològic no podem ignorar el fet que no pocs dels qui s'adheriren al partit nazi, no sols mostraren aversió a la idea d'una divina Providència, que actua en la història humana, sinó que donaren prova d'un específic odi envers Déu mateix. Lògicament, una actitud com aquesta portà igualment al rebuig del cristianisme i al desig de veure destruïda l'Església o almenys sotmesa als interessos de l'Estat nazi.

Fou aquesta ideologia extrema que esdevingué la base de les mesures adoptades, primer per expulsar els jueus de llurs cases i després per exterminar-los. La Xoà fou l'obra d'un típic règim modern neopagà. El seu antisemitisme tenia les pròpies arrels fora del cristianisme i, per obtenir els propis fins, no dubtà a oposar-se a l'Església, fins i tot perseguint-ne els membres.

Però ens hem de preguntar si la persecució del nazisme respecte als jueus no fou facilitada pels prejudicis antijueus presents en les ments i en el cor d'alguns cristians. ¿El sentiment antijueu féu potser els cristians menys sensibles, o fins i tot indiferents, a les persecucions llançades contra els jueus pel nacionalsocialisme quan assolí el poder?

Qualsevol resposta a aquesta pregunta ha de tenir el compte el fet que estem tractant de la història d'actituds i de modes de pensar de gent subjecta a múltiples influències. Més encara, molts foren totalment ignorats de la "solució final", que estava a punt d'aplicar-se contra tot un poble; altres tingueren por per a ells mateixos i per a llurs éssers estimats; alguns s'aprofitaren de la situació; d'altres, en fi, actuaren per enveja. Una resposta s'ha de donar cas per cas i, per fer-ho, cal conèixer allò que precisament motivà les persones en una específica situació.

Al començament, els caps del Tercer Reich volien expulsar els jueus. Per desgràcia, els governs d'alguns països occidentals de tradició cristiana, inclosos alguns d'Amèrica del Nord i del Sud, dubtaren molt a obrir les fronteres als jueus perseguits. Àdhuc si no podien preveure fins on haurien arribat els líders nazis en

llurs intencions criminals, els caps d'aquelles nacions coneixien les dificultats i els perills a què estaven exposats els jueus que vivien en els territoris del Tercer Reich. En aquelles circumstàncies, el tancament de les fronteres a la immigració jueva, per raó de l'hostilitat antijueva o de la sospita antijueva, o de la covardia o limitació de visió política o egoisme nacional, constitueix un greu pes de consciència per a les autoritats en qüestió.

A les terres on el nazisme emprengué la deportació massiva, la brutalitat que acompanyà aquests moviments forçats de gent inerme hauria d'haver portat a sospitar la cosa pitjor. ¿Els cristians oferiren tota l'assistència possible als perseguits, i en particular als jueus?

Molts ho feren, però altres. Els qui ajudaren a salvar el màxim nombre de jueus, fins al punt de posar les vides en perill moral, no han de ser oblidats. Durant la guerra i després, comunitats i personalitats jueves expressaren llur gratitud pel que els havia estat fet a favor d'ells, inclòs també allò que Pius XII havia fet personalment o a través dels seus representants per salvar centenars de milers de vides de jueus.¹⁶ Molts bisbes, preveres, religiosos i laics, han estat per aquesta raó honorats per l'Estat d'Israel.

Malgrat això, com el papa Joan Pau II ha reconegut, al costat d'aquests coratjosos homes i dones, la resistència espiritual i l'acció concreta d'altres cristians no foren les que ens hauríem pogut esperar d'uns deixebles de Crist. No podem saber quants cristians en països ocupats o governats per les potències nazis o per llurs aliats, constataren amb horror la desaparició de llurs veïns jueus, però no foren tanmateix prou forts per a aixecar llurs veus de protesta. Per als cristians aquest greu pes de consciència de llurs germans i germanes durant l'última guerra mundial ha de ser una crida al penediment.¹⁷

Deplorem profundament els errors i les culpes d'aquests fills i filles de l'Església. Fem nostre allò que digué el Concili Vaticà II amb la declaració *Nostra aetate*, que inequívocament afirma: "L'Església (...) recordant-se del patrimoni comú amb els jueus, impulsada no pas per raons polítiques sinó per una religiosa caritat evangèlica, deplora els odis, les persecucions, les manifestacions d'antisemitisme contra els jueus, en qualsevol temps i per qualsevol persones".¹⁸

Recordem i fem nostre tot el que el Papa Pau II, en adreçar-se als caps de la comunitat jueva d'Estrasburg el 1988 afirmà: "Repeteixo de nou amb vosaltres la més ferma condemna de tot antisemitisme i de tot racisme, oposats als principis del cristianisme".¹⁹ L'Església catòlica, doncs, rebutja tota persecució, en qualsevol lloc i en qualsevol temps, feta contra un poble o un grup humà. Condemna de la manera més ferma totes les formes de genocidi, com també les ideologies racistes que l'han fet possible. Girant l'esguard sobre aquest segle, ens entristeix profundament la violència que ha afectat grups sencers de pobles o de nacions. Recordem d'una manera particular la massacre dels armenis, les víctimes innombrables a la Ucraïna dels anys 30, el genocidi dels gitans, fruit també aquest d'idees racistes, i tragèdies semblants ocorregudes a Amèrica, a Àfrica i als

Balcans. No volem oblidar els milions de víctimes de la ideologia totalitària a la Unió Soviètica, a Xina, a Cambodja i en altres llocs. Ni podem passar per alt el drama de l'Orient Mitjà, els termes del qual són ben coneguts. També mentre fem la present reflexió, “massa homes són encara víctimes de llurs germans”.²⁰

V. Mirant junts vers un futur comú

Mirant el futur de les relacions entre jueus i cristians, en primer lloc demanem als nostres germans i germans catòlics de renovar la consciència de les arrels jueves de llur fe. Els demanem de recordar que Jesús era un descendent de David; que del poble jueu nasqueren la Verge Maria i els Apòstols; que l'Església s'alimenta de les arrels d'aquella bona olivera en què foren empeltades les branques de l'ullastre dels pagans (cf. Rm 11, 17-24); que els jueus són els nostres volguts i estimats germans i, que, en un cert sentit, són de debò “els nostres germans grans”.²¹

Al terme d'aquest mil·lenni l'Església catòlica desitja expressar el seu profund pesar per les mancances dels seus fills i de les seves en cada època. Es tracta d'un acte de penediment (teshuva): com a membres de l'Església, compartim, en efecte, tant els pecats com els mèrits de tots els seus fills. L'Església s'acosta amb profund respecte i gran compassió a l'experiència de l'extermini, la Xoà, soferta pel poble jueu durant la segona Guerra Mundial. No es tracta de simples paraules, sinó d'un compromís vinculant. “Ens arriscaríem a fer morir novament les víctimes de morts atroces, si no sentíem passió per la justícia i no ens comprometéssim, cadascú segons les seves pròpies possibilitats, a obtenir que el mal no prevalgui sobre el bé, com passà a milions de fills del poble jueu... La humanitat no pot permetre que això torni a passar”.²²

Preguem que el nostre dolor per les tragèdies que el poble jueu ha sofert en el nostre segle porti a noves relacions amb el poble jueu. Desitgem transformar la consciència dels pecats del passat en ferm compromís per un nou futur en el qual ja no hi hagin sentiments antijueus entre cristians ni sentiments anticristians entre els jueus, sinó més aviat un respecte recíproc compartit, tal com convé als qui adoren l'únic Creador i Senyor i tenen un pare comú en la fe, Abraham.

Finalment, invitem els homes i les dones de bona voluntat a reflexionar profundament sobre el significat de la Xoà. Les víctimes, des de les tombes, i els supervivents a través de l'emotiu testimoniatge del que sofriren, han esdevingut un fort crit que reclama l'atenció de tota la humanitat. Recordar aquest terrible drama significa prendre plena consciència de la saludable advertència que implica: a les llavors podrides de l'antijudaisme i de l'antisemitisme no se'ls ha de permetre mai més que arrelin en cap cor humà.

16 març 1998. Cardenal Edard Idris Cassidy,

President

Pierre Duprey,

Bisbe tit. de Thibaris, Vicepresident

Remi Hoeckmann, O.P.,

Secretari

- ¹ Joan Pau II, Carta ap. Tertio millennio adveniente (10 novembre 1994), 33: AAS 87 (1995), 25 [D. d'E. 1995, 77].
- ² Cf. Joan Pau II, Discurs en ocasió de l'encontre amb la comunitat jueva de la ciutat de Roma (13 abril 1986), 4: AAS 78 (1986), 1120 [D. d'E. 1986, 646].
- ³ Joan Pau II, Àngelus de l'11 juny 1995: Insegnamenti 18/1, 1995, 1712.
- ⁴ Cf. Joan Pau II, Discurs a la comunitat jueva de Budapest (18 agost 1991), 4: Insegnamenti 14/2, 1991, 349.
- ⁵ Joan Pau II, Carta enc. Centesimus annus (1maig 1991), 17: AAS 83 (1991), 814-815 [D. d'E. 1991, 387].
- ⁶ Cf. Joan Pau II, Discurs als delegats de les Conferències episcopals per a les relacions amb el judaisme (6 març 1982): Insegnamenti 5/1, 1982, 743-747.
- ⁷ Cf. Comissió de la Santa Seu per a les relacions religioses amb els jueus, Notes sobre la manera correcta de presentar els jueus i el judaisme en la predicació i en la catequesi en l'Església catòlica romana (24 juny 1985) VI, 1: Ench. Vat. 9, 1656 [D. d'E. 1985, 1129].
- ⁸ Joan Pau II, Discurs als participants a l'encontre d'estudi sobre les "Arrels de l'antijudaisme en ambient cristià" (31 octubre 1997), 1: L'Osservatore Romano, 1 novembre 1997, p. 6 [D. d'E. 1998, 98].
- ⁹ Cf. Nostra aetate, 4.
- ¹⁰ Cf. B. Statieski (Ed.), Akten deutscher Bischöfe über die Lage der Kirche, 1933-1945, vol. I 1933-1934 (Mainz 1968), Appendix.
- ¹¹ Cf. L. Volk, Der Bayerische Episkopat und der Nationalsozialismus 1930-1934 (Mainz 1966), pp. 170-174.
- ¹² Del 14 de març de 1937: AAS 29 (1937) 145-167.
- ¹³ La documentation catholique, 29 (1938), col. 1460.
- ¹⁴ AAS 31 (1939), 413-453.
- ¹⁵ Ibid, 449.
- ¹⁶ Organitzacions i personalitats jueves representatives han reconegut diverses vegades oficialment la saviesa de la diplomàcia del papa Pius XII. Per exemple, el dijous 7 de setembre de 1945, Giuseppe Nathan, Comissari de la Unió de les comunitats israelites italianes, declarà: "Primer adrecem un reverent homenatge d'agraïment al Summe Pontífex, als religiosos i a les religioses que, posant en pràctica les directrius del sant pare, no han vist en els perseguits altra cosa que germans i amb impuls i abnegació han prestat llur activitat intel·ligent i eficient per socorre'ns, sense pensar en els gravíssims perills en què s'exposaven". (L'Osservatore Romano, 8 setembre 1945, p. 2). El 21 de setembre del mateix any, Pius XII rebé el dr. A Leo Kubowitzki, secretari general del World Jewish Congress, que anà a presentar "al sant pare, en nom de la Unió de les comunitats israelites, el més sentit agraïment per l'obra feta per l'Església catòlica a favor de la població jueva a tota l'Europa durant la guerra" (L'Osservatore Romano, 23 setembre 1945, p. 1). El dijous 29 de novembre de 1945 el papa rebé prop de 80 delegats de pròfugs jueus, provinents dels camps de concentració a Alemanya,

que anaren a manifestar-li “el summe honor de poder agrair personalment al sant pare la seva generositat demostrada envers ells, perseguits durant el terrible període del nazifeixisme”. (L'Osservatore Romano, 30 novembre 1945, p. 1). El 1958, a la mort del papa Pius XII, Golda Meir envià un eloqüent missatge: “Compartim el dolor de la humanitat... Quan el terrible martiri s'abaté sobre el nostre poble, la veu del papa s'aixecà per les seves víctimes. La vida del nostre temps fou enriquida per una veu que clarament parlà del tumult del conflicte diari. Plorem un gran servidor de la pau”.

¹⁷ Cf. Joan Pau I, Discurs al nou ambaixador de la República Federal d'Alemanya (8 novembre 1990), 2: AAS 83 (1991), 587-588.

¹⁸ N. 4.

¹⁹ N. 8: Insegnamenti 11/3, 1988, 1134.

²⁰ Joan Pau II, Discurs als membres del cos diplomàtic (15 gener 1994), 9: AAS 86 (1994), 816 [D. d'E. 1994, 169].

²¹ Joan Pau II, Discurs en ocasió de l'encontre amb la comunitat jueva de la ciutat de Roma (13 abril 1986), 4: AAS 78 (1986), 1120 [D. d'E. 1986, 646].

²² Joan Pau II, Discurs en ocasió de la commemoració de l'holocaust (7 abril 1994), 3: Insegnamenti 17/1, 1994, 897 i 893.

CONGREGACIÓ PER A L'EDUCACIÓ CATÒLICA

L'ESCOLA CATÒLICA EN EL LLINDAR DEL TERCER MIL·LENNI

INTRODUCCIÓ

1. En el llindar del tercer mil·lenni l'educació i l'escola catòlica es troben davant nous reptes moguts pel context sociopolític i cultural. Es tracta en particular de la crisi dels valors, que sobretot en les societats riques i desenvolupades, pren les formes, sovint exalçades pels mitjans de comunicació social, de difús subjectivisme, de relativisme moral i de nihilisme. El profund pluralisme, que amara la consciència social, donà vida a diversos comportaments, en alguns casos antitètics, fins al punt de minar qualsevol identitat comunitària. Els ràpids canvis estructurals, les profundes innovacions tècniques i la globalització de l'economia cada vegada més incideixen en la vida de l'home en cada part de la terra. Després, contràriament a les perspectives de desenvolupament per a tothom, s'assisteix al creixement del desnivell entre pobles rics i pobles pobres i a massives onades migratòries dels països subdesenvolupats als desenvolupats. El fenomen de la multiculturalitat i d'una societat que esdevé cada cop més multiracial, multiètnica i multireligiosa, comporta enriquiment, però també nous problemes. S'hi afegeix, en els països d'antiga evangelització, una creixent marginació de la fe cristiana com a referència i llum en la interpretació efectiva i convençuda de l'existència.

2. En el camp més propi de l'educació, les funcions educatives s'han eixamplat, esdevingudes més complexes i especialitzades. Les ciències de l'educació, abans centrades en l'estudi de l'infant i en la preparació del mestre, han estat empeses a obrir-se a les diverses edats de la vida, als diferents àmbits i situacions, a més de l'escola. Noves exigències han donat força a la petició de nous continguts, de noves competències i de noves figures educatives a més de les tradicionals. Educar així, fer escola en el context actual resulta particularment difícil.

3. Davant aquest horitzó, l'escola catòlica és cridada a una coratjosa renovació. L'herència preciosa d'una experiència de segles manifesta, en efecte, la pròpia vitalitat sobretot en la capacitat d'innovació assenyada. Així és necessari que també en el temps present l'escola catòlica sàpiga parlar d'ella mateixa d'una manera eficaç, convincent i actual. No es tracta de simple adaptació, sinó d'impuls missioner: és el deure fonamental de l'evangelització, d'anar on és l'home per tal que aculli el do de la salvació.

4. Per això, la Congregació per a l'educació catòlica, aquests anys d'immediata preparació al gran jubileu del 2000, en la feliç escaïença dels trenta anys de la institució de l'Oficina per a les escoles¹ i dels vint anys de l'aparició del document l'escola catòlica, publicat, el 19 de març de 1977, amb l'objectiu de "fixar l'atenció en la natura i en les notes distintives d'una escola que es vulgui definir i presentar-se com a catòlica",² vol adreçar-se, amb la present carta circular, als qui estan implicats en l'educació escolar, amb el desig de fer arribar una paraula d'encoratjament i d'esperança. En particular aquesta carta es proposa de compartir la joia pels fruits positius de l'escola catòlica i les preocupacions per les dificultats que aquesta troba. A més, sostinguts per l'ensenyament del Concili Vaticà II, per les innombrables intervencions del Sant Pare, per les Assemblees ordinàries i especials del Sínode dels bisbes, per les Conferències episcopals i per la sol·licitud pastoral dels Ordinaris diocesans, i també per les Organitzacions internacionals catòliques que tenen objectius educatius i escolars, ens sembla oportú fixar l'atenció en algunes característiques fonamentals de l'escola catòlica, que considerem importants per a l'eficàcia de la seva obra educativa en l'Església i en la societat: l'escola catòlica com a lloc d'educació integral de la persona humana a través d'un clar projecte educatiu que té el seu fonament en Crist,³ la seva identitat eclesial i cultural; la seva missió de caritat educativa, el seu servei social; l'estil educatiu que ha de caracteritzar la seva comunitat educativa.

JOIES I FATIGUES

5. Amb satisfacció recorrem el camí positiu que l'escola catòlica ha acomplert aquests últims decennis. Primer de tot és considerada la contribució que aquesta dóna a la missió evangelitzadora de l'Església a tot el món, incloses les àrees en què no és possible en cap altra acció pastoral. A més, l'escola catòlica, malgrat les dificultats, ha continuat volent ser corresponsable del desenvolupament social i cultural de les diverses comunitats i pobles, de què forma part, tot compartint-ne

les joies i les esperances, les sofrances, les dificultats i el compromís per un autèntic progrés humà i comunitat. En aquesta perspectiva convé mencionar la valuosa contribució que aquesta, posant-se al servei dels pobles menys afortunats, ofereix a llur desenvolupament espiritual i material. Sentim el deure de valorar l'aportació donada per l'escola catòlica a la innovació pedagògica i didàctica i el gran compromís que hi tenen els fidels, i sobretot els consagrats i els laics que viuen llur funció docent com una vocació i un autèntic apostolat.⁴ Finalment, no podem oblidar la contribució de l'escola catòlica a la pastoral de conjunt i a la familiar en particular, tot subratllant, a propòsit d'això, l'obra discreta d'inserció en les dinàmiques educatives entre pares i fills, d'una manera totalment especial, el suport simple i profund, ric de sensibilitat i delicadesa, ofert a les famílies "febles" o "disgregades", cada vegada més nombroses sobretot en els països desenvolupats.

6. L'escola és indubtablement cruïlla sensible de les problemàtiques que mouen aquest inquiet final de mil·lenni. L'escola catòlica arriba així a confrontar-se amb joves i noies que viuen les dificultats del temps present. Ens trobem davant d'alumnes que defugen la fatiga, són incapaços de sacrifici i de constància i no tenen, sovint començant pels familiars, models vàlids als quals referir-se. En casos cada vegada més freqüents no són sols indiferents o no practicants, sinó que resulten estar privats de qualsevol formació religiosa o moral. A això s'afegeix en molts alumnes i en les famílies un sentit de profunda apatia envers la formació ètica i religiosa, per la qual cosa, a fi de comptes, el que interessa i és demanat a l'escola catòlica és només un diploma, o a tot estirar una qualificada instrucció i habilitació professional. El clima descrit produeix un cert cansament pedagògic, que s'afegeix a la creixent dificultat, en el context actual, de conjugar ser mestres amb ser educadors.

7. Entre les dificultats hi ha també situacions d'ordre polític, social i cultural que impedeixen o fan difícil la freqüentació de l'escola catòlica. El drama de la difosa misèria i de la fam en el món, conflictes i guerres civils, degradació urbana, difusió de la criminalitat a les grans àrees metropolitanes de tantes ciutats, no permeten la plena realització de projectes formatius i educatius. En altres parts del món són els governs qui posen obstacles, si no per impedir de fet l'acció de l'escola catòlica, malgrat el progrés de mentalitats, praxis democràtiques i la creixent sensibilitat envers els drets humans. Ulteriors dificultats són creades pels problemes econòmics. Aquesta situació es fa sentir encara més sobre l'escola catòlica en els estats en què no és prevista cap contribució del govern per a les escoles no estatals. Això produeix per a les famílies que no trien l'escola estatal una càrrega econòmica gairebé sobre la supervivència mateixa de les escoles. Les dificultats econòmiques, a més d'incidir sobre el reclutament i sobre la continuïtat de la presència dels docents, poden produir l'efecte d'excloure de les escoles catòliques el qui no té mitjans suficients, tot provocant així una selecció dels alumnes, que fa perdre a l'escola catòlica una seva característica fonamental, la de ser escola per a tothom.

AMB LA MIRADA CAP ENDAVANT

8. La mirada adreçada a les joies i a les fatigues de l'escola catòlica, sense pretendre exhaurir-ne l'amplària i la profunditat, ens demana que pensem en la contribució que aquesta pot donar a la formació de les noves generacions al llindar del tercer mil·lenni, conscients, com escriu Joan Pau II, que "el futur del món i de l'Església pertany a les joves generacions que, nascudes aquest segle, seran madures al vinent, el primer del nou mil·lenni".⁵ L'escola catòlica, així, ha d'estar preparada per a proporcionar als joves els instruments cognoscitius per trobar lloc en una societat fortament caracteritzada per coneixements tècnics i científics, però al mateix temps, direm en primer lloc, ha de poder donar-los una sòlida formació orientada cristianament. Per això estem convençuts que per fer de l'escola catòlica un instrument educatiu en el món d'avui convé reforçar algunes seves característiques fonamentals.

La persona i la seva educació

9. L'escola catòlica es configura com una escola per a la persona i de les persones. "La persona de cadascú, en les seves necessitats materials i espirituals, és al centre del magisteri de Jesús: per això la promoció de la persona humana és el fi de l'escola catòlica".⁶ Aquesta afirmació, posant a llum la relació vital de l'home amb Crist, recorda que en la seva persona es troba la plenitud de la veritat sobre l'home. Per això, l'escola catòlica, comproment-se a promoure l'home en la seva integralitat, ho fa, obeint la sol·licitud de l'Església, sabent que tots els valors humans troben llur realització plena, i doncs, llur unitat en Crist.⁷ Aquesta consciència expressa la centralitat de la persona en el projecte educatiu de l'escola catòlica, en reforça el compromís educatiu i la fa idònia per a educar personalitats fortes.

10. El context sociocultural d'avui corre el risc de posar en ombra "el valor educatiu de l'escola catòlica, en el qual, fonamentalment, resideix la seva principal raó de ser i pel qual és autèntic apostolat".⁸ En efecte, tot i que els últims anys hi hagi hagut una forta atenció i una crescuda sensibilitat per part de l'opinió pública, de les organitzacions internacionals i dels governs a les qüestions de l'escola i de l'educació, també s'ha notat una difusa reducció de l'educació en aspectes purament tècnics i funcionals. Les mateixes ciències pedagògiques i educatives han aparegut més fermes en el vessant del reconeixement fenomenològic i de la pràctica didàctica que no pas en el de valor pròpiament educatiu, centrat en valors i horitzons forts de significat. La fragmentació de l'educació, el caràcter genèric dels valors, als quals sovint recorrem per obtenir-ne un ampli i fàcil consens, al preu, però, d'un perillós ofuscament dels continguts, tendeixen a fer replegar l'escola en un pressumpte neutralisme, que extenua el potencial educatiu i es reflecteix negativament en la formació dels alumnes. Es vol oblidar que l'educació pressuposa i implica sempre una determinada concepció de l'home i de la vida. A la pretesa neutralitat escolar correspon, la majoria de vegades, la pràctica

eliminació, del camp de la cultura i de l'educació, de la referència religiosa. Un correcte enfocament pedagògic, en canvi, és cridat a espaiar en el territori més decisiu uns fins, a ocupar-se no sols del "com", sinó també del "perquè", a superar l'educació ascètica sobreentesa, a restituir el procés educatiu de caràcter unitari que impedeix la dispersió en els corrents dels diversos coneixements i adquisicions i manté al centre de la persona en la seva identitat global, transcendental i històrica. L'escola catòlica, amb el seu projecte educatiu inspirat en l'Evangelí, és cridada a assumir aquest repte i a respondre-hi amb la convicció que "solament en el misteri del Verb encarnat troba veritable llum el misteri de l'home".⁹

L'escola catòlica al cor de l'església.

11. La complexitat del món d'avui ens convenç que és necessari potenciar la consciència de la identitat eclesial de l'escola catòlica. De la identitat catòlica, en efecte, emergeixen els trets d'originalitat de l'escola, que s'"estructura" com a subjecte eclesial, lloc d'autèntica i específica acció pastoral. Aquesta comparteix la missió evangelitzadora de l'Església i és lloc privilegiat en què es realitza l'educació cristiana. En aquesta direcció "les escoles catòliques són ahora llocs d'evangelització, d'educació integral, d'inculturació i d'aprenentatge del diàleg entre joves de religions i d'ambients socials diferents".¹⁰ L'eclesialitat de l'escola catòlica és, doncs, escrita al cor mateix de la seva identitat d'institució escolar, "en què es fonamenten en harmonia la fe, la cultura i la vida".¹¹ Convé així reafirmar amb força que la dimensió eclesial pròpia i específica, caràcter distintiu que penetra i plasma cada moment de la seva acció educativa, part fonamental de la seva mateixa identitat i punt focal de la seva missió.¹² La promoció d'aquesta dimensió és l'objectiu de cada component de la comunitat educativa.

12. En virtut, doncs, de la seva identitat l'escola catòlica és lloc d'experiència eclesial, de la qual la comunitat cristiana és la matriu. En aquest context recordem que aquesta realitza la pròpia vocació de ser experiència veritable d'Església només si es col·loca a l'interior d'una pastoral orgànica de la comunitat cristiana. D'una manera del tot particular l'escola catòlica permet de trobar els joves en un ambient favorable a la formació cristiana. Desgraciadament convé constatar que en alguns casos l'escola catòlica no és sentida com una part integrant de la realitat pastoral, i a vegades és considerada estranya, o gairebé, a la comunitat. És urgent, doncs, promoure una nova sensibilitat de les comunitats parroquials i diocesanes, perquè se sentin cridades en primera persona a tenir cura de l'educació i de l'escola.

13. Els qui viuen en l'Església coneixen l'escola catòlica sobretot com a expressió d'Instituts religiosos, els quals, per carisma religiós o per atenció específica, li estan generosament dedicats. En el temps present no manquen les dificultats degudes a la preocupant contracció numèrica, però també a la sinuositat d'equívocs greus, que corren el risc d'induir a abandonar la missió educativa. És a dir, per una part és separat el compromís escolar de l'acció pastoral, mentre que per

l'altra part l'activitat concreta troba dificultats a conjugar-se amb les exigències específiques de la vida religiosa. Les intuïcions fecundes dels sants fundadors mostren primer i més radicalment que qualsevol altra argumentació, la manca de fonament i la precarietat d'aquestes assercions. Després, ens sembla oportú de recordar que la presència dels consagrats a l'interior de la comunitat educativa és indispensable en tant que "les persones consagrades estan preparades per a desenvolupar una acció educativa particularment eficaç",¹³ són exemple de com "donar-se" sense reserves i gratuïtament al servei dels altres en l'esperit de la consagració religiosa. La presència de les religioses i dels religiosos, junt amb els sacerdots i els laics, ofereix als alumnes "una imatge viva de l'Església i facilita el coneixement de les seves riqueses".¹⁴

Identitat cultural de l'escola catòlica

14. De la naturalesa de l'escola catòlica deriva també un dels elements més expressius de l'originalitat del seu projecte educatiu: la síntesi entre cultura i fe. En efecte, el saber, posat a l'horitzó de la fe, esdevé saviesa i visió de vida. La tensió a conjugar raó i fe, esdevenint l'ànima de cada disciplina, els dona unitat, articulació i coordinació, tot fent emergir a l'interior mateix del saber escolar la visió cristiana sobre el món, sobre la vida, sobre la cultura i sobre la història. En el projecte educatiu de l'escola catòlica no es dona, per això, separació entre moments d'adquisició de coneixements i moments d'educació, entre moments de la noció i moments de la saviesa. Les disciplines particulars no presenten només coneixements a adquirir sinó valors a assimilar i veritats a descobrir.¹⁵ Tot això exigeix un ambient caracteritzat per la recerca de la veritat, en la qual els educadors, competents, convençuts i coherents, mestres de saber i de vida, siguin icones, imperfectes, cert, però no descolorides de l'únic Mestre. En aquesta perspectiva en el projecte educatiu cristià totes les disciplines col·laboren, amb llur saber específic i propi, a la construcció de personalitats madures.

"La cura de la instrucció és amor"

(Sa 6, 17)

15. En la dimensió eclesial té les arrels també el distintiu de l'escola catòlica com a escola per a tothom, amb particular atenció als més febles. La història ha vist néixer la majoria de les institucions educatives escolars catòliques com a resposta a les exigències de les categories menys afavorides des del punt de vista social i econòmic. No és una novetat afirmar que les escoles catòliques han estat originades per una profunda caritat educativa envers joves i infants abandonats a si mateixos i privats de qualsevol forma d'educació. En moltes àrees del món encara avui és la pobresa material la que impedeix a molts joves i infants d'accedir a la instrucció i a una adequada formació humana i cristiana. En altres hi ha noves pobreses que interpel·len l'escola catòlica, que, com en el passat, pot trobar-se que visqui situacions d'incomprensió, de desconfiança i de manca de mitjans. Les noies obres

que el segle XV eren instruïdes per les ursulines, els infants que Calassanç veia córrer i cridar pels carrers de Roma, que De la Salle trobava en els pobres llogarets de França, o els acollits per Don Bosco, podem trobar-los entre aquells que han esgarriat el sentit autèntic de la vida i estan privats de qualsevol impuls ideal, als quals no han estat proposats valors i ja no coneixen la bellesa de la fe, vénen de famílies disgregades i incapaces d'amor, viuen sovint situacions de desencís material i espiritual, són esclaus dels nous ídols d'una societat, que sovint els preveu un futur de desocupació i marginalitat. A aquests nous pobres s'adreça amb esperit d'amor l'escola catòlica. En aquest sentit aquesta, nascuda del desig d'oferir a tothom, sobretot als més pobres i marginats la possibilitat d'instrucció, de començar a treballar i de formació humana i cristiana, pot i ha de trobar en el context de les velles i noves pobreses aquella original síntesi de passió i d'amor educatiu, expressió de l'amor de Crist envers els pobres, els petits, envers les multituds a la recerca de la veritat.

L'escola catòlica al servei de la societat

16. L'escola no pot ser pensada separadament de les altres institucions educatives i portada com un cos a part, sinó que ha de relacionar-se amb el món de la política, de l'economia, de la cultura i amb la societat en el seu complex. Pertoca així a l'escola catòlica afrontar amb determinació la nova situació cultural, fer-se instància crítica de projectes educatius parcials, exemple i estímul per a les altres institucions educatives, fer-se frontera avançada de la preocupació educatiu de la comunitat eclesial.

D'aquesta manera esdevé clar el paper públic de l'escola catòlica, que no neix com una iniciativa privada, sinó com una expressió de la realitat eclesial, revestida per naturalesa de caràcter públic. Exerceix un servei d'utilitat pública i, tot i essent clarament i declaradament configurada segons la perspectiva de la fe catòlica, no és reservada només als catòlics, sinó que s'obre a tots aquells que mostren que aprecien i comparteixen una proposta educativa qualificada. Aquesta dimensió d'obertura resulta particularment evident en els països de majoria no cristiana i en via de desenvolupament, on des de sempre les escoles catòliques són, sense cap discriminació, fautores de progrés civil i de promoció de la persona.¹⁶ Les institucions escolars catòliques, a més, com les escoles estatals, despleguen una funció pública, tot garantint amb llur presència el pluralisme cultural i educatiu i sobretot la llibertat i el dret de la família de veure plasmat l'enfocament educatiu que vol donar a la formació dels propis fills.¹⁷

17. En aquesta perspectiva l'escola catòlica teixeix un diàleg serè i constructiu amb els estats i les comunitats civils. El diàleg i la col·laboració han de basar-se en el respecte mutu, en el reconeixement recíproc de la pròpia funció i en el servei comú a l'home. Per posar-ho en pràctica a l'escola catòlica s'insereix de bon grat en els plans escolars de les diverses nacions i en la legislació de cadascun dels estats, quan aquests són respectuosos dels drets fonamentals de la persona,

començant pel respecte per la vida i per la llibertat religiosa. La relació correcta entre estat i escola, no sols catòlica, es planteja a partir no tant de les relacions institucionals com del dret de la persona a rebre una educació adequada, segons lliure opció. Dret al qual es respon segons el principi de la subsidiarietat.¹⁸ En efecte, “els poders públics, als quals pertoca protegir i defensar les llibertats dels ciutadans, han de procurar, respectant la justícia distributiva, que les subvencions públiques siguin repartides de tal manera que els pares puguin escollir, amb tota llibertat i en consciència, l’escola per als propis fills”.¹⁹ En el marc no sols de la proclamació formal, sinó de l’exercici efectiu d’aquest dret fonamental de l’home es planteja, en alguns països, el problema crucial del reconeixement jurídic i financer de l’escola no estatal. Fem nostre el desig expressat recentment una vegada més per Joan Pau II perquè en tots els països democràtics “es posi en pràctica realment una veritable igualtat per a les escoles no estatals, que al mateix temps en respecti el projecte educatiu”.²⁰

Estil educatiu de la comunitat educativa

18. Abans d’acabar voldríem breument entretenir-nos sobre l’estil i la funció de la comunitat educativa constituïda pel trobament i per la col·laboració de les diverses presències: alumnes, pares, mestres, ens gestor i personal no docent.²¹ A propòsit d’això és amb raó recordada la importància del clima de relació i de l’estil dels contactes. Al llarg de l’edat evolutiva calen relacions personals amb educadors significatius i els mateixos coneixements tenen més incidència en la formació de l’estudiant si estan col·locades en un context d’implicació personal, de reciprocitat autèntica, de coherència d’actituds, d’estils i de comportaments quotidians. En aquest horitzó és promoguda, en la d’altra banda necessària salvaguarda de les respectives funcions, la figura de l’escola com a comunitat, que és un dels enriquiments de la institució escolar d’avui.²² Convé, després, recordar, amb sintonia amb el Concili Vaticà II,²³ que la dimensió comunitària en l’escola catòlica no és una simple categoria sociològica, sinó que té també un fonament teològic. La comunitat educativa, presa globalment, es així cridada a promoure l’objectiu d’una escola com a lloc de formació integral a través de la relació interpersonal.

19. En l’escola catòlica “la primera responsabilitat en la creació de l’original estil cristià pertoca als educadors, com a persones i com a comunitat”.²⁴ L’ensenyament és una activitat d’un extraordinari gruix moral, una de les més elevades i creatives de l’home: el mestre, en efecte, no escriu sobre matèria inerta, sinó en l’esperit mateix dels homes. Per això assumeix un valor d’extrema importància la relació personal entre mestre i alumne, que no es limiti a un simple donar i tenir. A més, hem de ser cada vegada més conscients que els mestres educadors viuen una específica vocació cristiana i una igualment específica participació a la missió de l’Església, i “que depèn essencialment d’ells que l’escola catòlica aarribi a realitzar els seus objectius i les seves iniciatives”.²⁵

20. En la comunitat educativa tenen un paper d’especial importància els pares,

responsables primers i naturals de l'educació dels fills. Desgraciadament avui assistim a la difosa tendència de delegar aquesta tasca originària. Així esdevé necessari no sols donar impuls a les iniciatives que exhortin al compromís, sinó que ofereixen un suport concret i correcte i impliquin les famílies en el projecte educatiu²⁶ de l'escola catòlica. Un objectiu constant de l'educació escolar és, doncs, el trobament i el diàleg amb els pares i les famílies, que és afavorit també a través de la promoció de les associacions de pares, per definir amb llur insubstituïble aportació aquella personalització que fa eficaç el projecte educatiu.

CONCLUSIÓ

21. El Sant Pare, amb una suggestiva expressió, indicà que el camí de l'home és camí de Crist i de l'Església.²⁷ Aquest camí no pot ser estrany als passos dels evangelitzadors, que recurrent-lo troben la urgència del repte educatiu. El compromís a l'escola resulta així una tasca insubstituïble; més encara, esdevé opció profètica invertir en l'escola catòlica persones i mitjans. També al llindar del tercer mil·lenni sentim forta la recomanació que l'Església, en aquella "Pentecosta" que fou el Concili Vaticà II, féu a l'escola catòlica, la qual, "com que pot contribuir tant al desplegament de la missió del poble de Déu i servir el diàleg entre l'Església i la comunitat dels homes en benefici d'ambdues, conserva tota la seva incalculable importància també en les actuals circumstàncies".²⁸

Prot. N. 290/96. Roma, 28 desembre, 1997, festa de la Sagrada Família.

Pio Card. Laghi

Prefecte

†**José Saraiva Martins**

Arquebisbe tit. de Tuburnica

Secretari

¹ La Sagrada Congregació per a l'educació catòlica, nova denominació de la Sagrada Congregació dels seminaris i de les universitats, amb la Constitució apostòlica Regimini Ecclesiae universae, publicada amb la data del 15 d'agost de 1967 i entrada en vigor l'1 de març de 1968 (AAS, LIX 1967, 885-928 [D. d'E., 1966-67, 1501-1534], era estructurada en tres oficines. Amb aquesta reestructuració fou instituïda l'Oficina per a les escoles catòliques, amb la finalitat de "desenvolupar ulteriorment" els principis fonamentals de l'educació, sobretot a les escoles (Cf. Conc. Ecum. Vatic. II, Declaració sobre l'educació cristiana Gravissimum educationis, Introducció).

² S. Congregació per a l'educació catòlica, L'escola catòlica, n. 2.

³ Cf. S. Congregació per a l'educació catòlica, L'escola catòlica, n. 34.

⁴ Cf. Conc. Ecum. Vatic. II, Declaració sobre l'educació cristiana Gravissimum educationis, n. 8.

⁵ Joan Pau II, Carta apostòlica Tertio millennio adveniente, n. 58.

⁶ Cf. Joan Pau II, Discurs al I Congrés Nacional de l'escola catòlica a Itàlia, a "L'Osservatore Romano", 24 novembre 1991, p. 4.

⁷ Cf. S. Congregació per a l'educació catòlica, L'escola catòlica, n. 35.

⁸ S. Congregació per a l'educació catòlica, L'escola catòlica, n. 3.

- ⁹ Conc. Ecum. Vat. II, Const. pastoral sobre l'Església en el món d'avui *Gaudium et spes*, n. 22.
- ¹⁰ Joan Pau II, Exhort. apostòlica *Ecclesia in Africa*, n. 102.
- ¹¹ S. Congregació per a l'educació catòlica, Dimensió religiosa de l'educació a l'escola catòlica, n. 34.
- ¹² Cf. Congregació per a l'educació catòlica, Dimensió religiosa de l'educació a l'escola catòlica, n. 33.
- ¹³ Joan Pau II, Exhort. apostòlica *Vita Consecrata*, n. 46.
- ¹⁴ Joan Pau II, Exhort. apostòlica *Christifideles laici*, n. 62.
- ¹⁵ Cf. S. Congregació per a l'educació catòlica, *L'escola catòlica*, n. 39.
- ¹⁶ Cf. Conc. Ecum. Vatic. II, Declaració sobre l'educació cristiana *Gravissimum educationis*, n. 9.
- ¹⁷ Cf. Santa Seu, Carta dels drets de la família, art. 5.
- ¹⁸ Cf. Joan Pau II, Exhort. apostòlica *Familiaris consortio*, n. 40; Cf. Congregació per a la doctrin de la fe, Instruc. *Libertatis conscientia*, n. 94.
- ¹⁹ Cf. Conc. Ecum. Vatic. II, Declaració sobre l'educació cristiana *Gravissimum educationis*, n. 6.
- ²⁰ Joan Pau II, Carta al preposit general dels escolapis, a "*L'Osservatore Romano*", 28 juny 1997, p. 5 [D. d'E. 1997, 550].
- ²¹ Cf. S. Congregació per a l'educació catòlica, *El laic catòlic testimoni de fe a l'escola*, n. 22.
- ²² Cf. *ibid.*
- ²³ Cf. Conc. Ecum. Vatic. II, Declaració sobre l'educació cristiana *Gravissimum educationis*, n. 8.
- ²⁴ Cf. Congregació per l'educació catòlica, Dimensió religiosa de l'educació a l'escola catòlica, n. 26.
- ²⁵ Cf. Conc. Ecum. Vatic. II, Declaració sobre l'educació cristiana *Gravissimum educationis*, n. 8.
- ²⁶ Exhort. apostòlica *Familiaris consortio*, n. 40.
- ²⁷ Cf. Joan Pau II, Carta enc. *Redemptor hominis*, n. 14.
- ²⁸ Conc. Ecum. Vatic. II, Declaració sobre l'educació cristiana *Gravissimum educationis*, n. 8.

CONSELL PONTIFICI PER LA FAMÍLIA LA DISMINUCIÓ DE LA FECUNDITAT EN EL MÓN

La veritat sobre l'evolució demogràfica dels països del món ja és indiscutible. Cada vegada és més evident i notori que el món està compromès en un decreixement demogràfic molt important, el començament del qual pot situar-se al voltant de 1968. A 51 països, la fecunditat ja és inferior al llindar del reemplaçament de les generacions, fins i tot quinze d'aquests països registren cada any més morts que naixements. És urgent donar a conèixer aquesta veritat a tothom. Cal posar en pràctica, sense esperar, una veritable solidaritat, orientada

decididament vers el futur i respectuosa de la Declaració dels drets de l'home, el cinquantenari de la qual se celebra enguany.

L'atenció a l'evolució demogràfica

D'acord amb el mandat que ha rebut, el Consell pontifici per a la família segueix de prop l'evolució demogràfica dels diferents països del món.¹ Amb aquesta finalitat, el Consell ja ha convocat moltes vegades experts de renom internacional. Diverses reunions han permès examinar més en particular la situació pròpia de cada continent. Així, la situació d'Amèrica fou objecte d'un congrés a Mèxic, celebrat del 21 al 23 d'abril de 1993.² La d'Àsia i d'Oceania s'estudià durant un col·loqui a Taipei, que tingué lloc de 18 al 20 de setembre de 1995.³ La diversitat de l'evolució demogràfica dels països d'Europa s'examina a Roma, del 17 al 19 d'octubre de 1996.⁴ El Consell pontifici per a la família prepara actualment una reunió dedicada a la situació dels països d'Àfrica.

Al mateix temps, el Consell pontifici per a la família segueix amb atenció i interès els treballs dels centres d'investigació, que es dediquen a les qüestions demogràfiques. Entre aquests centres figura la Divisió de la població, dintre del Consell econòmic i social de les Nacions Unides. Del 4 al 6 de novembre de 1997, aquest prestigiós organisme reuní catorze experts de renom internacional amb vista a estudiar la disminució de la fecunditat a escala mundial, en la seva importància actual, les seves causes i les seves conseqüències. Aquests experts no pogueren deixar de confirmar allò que totes les dades demogràfiques indicaven ja feia molts anys, és a dir, que la disminució de la fecunditat, que de fa vint anys afectava la majoria dels països desenvolupats industrialment –Europa del nord i de l'oest, Canadà, Estats Units, Japó, Austràlia, Nova Zelanda–, s'estén ara a un nombre creixent de països en via de desenvolupament, a l'Europa del sud i de l'est, a Àsia i al Carib, i ha causat una disminució de la taxa de fecunditat (total fertility rate o TFR) per sota del “llidar de reemplaçament” de les generacions en 51 països, que representen el 44% de la població mundial. Com notava un d'aquests experts a propòsit del caràcter continu del decreixement des de 1975, en alguns països que ja aleshores presentaven una escassa fecunditat: “Un cop la transició de la fecunditat ha començat, el seu decreixement continua de manera invariable”.⁵

Una versió global i errònia

Des de fa massa temps, la majoria dels estudis sobre la població difonen una versió global i errònia, segons la qual el món seria presoner d'un creixement demogràfic “exponencial”, o sigui “galopant”, que portaria a una “explosió demogràfica”. El Consell pontifici per a la família, que en una de les seves publicacions⁶ havia mostrat la inconsistència d'aquesta versió, s'alegra de constatar que, àdhuc en certs organismes de les Nacions Unides, comença a reconèixer-se la veritat de les dades demogràfiques. En efecte, al cap d'una trentena d'anys, les conferències patrocinades per aquesta Organització han tingut per efecte desvetllar

inquietuds infundades sobre les qüestions demogràfiques, particularment en els països del sud. Basant-se en aquestes dades alarmistes, diversos organismes de les Nacions Unides han invertit, i continuen invertint, considerables mitjans financers, amb la finalitat d'obligar nombrosos països a adoptar polítiques maltusianes. És un fet provat que aquests programes, supervisats sempre des de l'estranger, contenen habitualment mesures coercitives de control de la natalitat. Igualment, l'ajut al desenvolupament està regularment condicionat a l'aplicació de programes de control de la població, que inclouen l'esterilització forçada o realitzada sense que les víctimes ho sàpiguen. Per altra part, aquestes accions maltusianes són assumides i ampliades pels governs nacionals, amb la col·laboració d'organitzacions no governamentals (ONG), entre els quals la més coneguda és la Federació internacional de la planificació de la família (IPPF).

Als països pobres, les primeres víctimes d'aquests programes són les poblacions innocents i indefenses. Se les enganya deliberadament, tot impulsant-les a acceptar la mutilació sota el pretext fals que es tracta de la condició prèvia per a llur desenvolupament.

Envelliment de les poblacions i decreixement demogràfic

Aquestes polítiques desastroses estan en total contradicció amb l'evolució demogràfica real, tal com mostren les estadístiques i es dedueix de l'anàlisi de les dades. Des de fa trenta anys, la taxa de creixement de la població mundial no deixa de disminuir a un ritme regular i significatiu. Ara, després d'haver registrat una disminució impressionant de la seva fecunditat, 51 països del món (entre 185) ja no assoleixen substituir llurs generacions. Precisem que aquests 51 països representen el 44% de la població del planeta. Dit d'una altra manera, l'índex sintètic de fecunditat d'aquests països, és a dir, el nombre d'infants per dona, és inferior a 2,1. És sabut que a aquesta alçada se situa el nivell mínim indispensable per a la renovació de les generacions en els països que compten amb les millors condicions sanitàries.

Aquesta situació és igual a gairebé totes els continents. Així, tenen una fecunditat inferior al llindar del reemplaçament, a Amèrica, els Estats Units, Canadà, Cuba i la majoria de les illes del Carib; a Àsia, Georgia, Tailàndia, Xina, Japó i Corea del Sud; a Oceania, Austràlia, i gairebé la totalitat dels quaranta països d'Europa. En aquest últim continent, la gravetat dels efectes de l'envelliment duu ara a la despoblació, amb un nombre de morts superior als dels naixements. Aquest saldo negatiu ja és un fet en tretze països com Estònia, Letònia, Alemanya, Bielorússia, Bulgària, Hongria, Rússia, Espanya i Itàlia.

Més enllà de l'envelliment de les poblacions que implica, aquesta disminució de la fecunditat planteja, en nombrosos territoris, una qüestió particularment angoixosa: el decreixement demogràfic, amb tots els efectes negatius que comporta inevitablement. La perspectiva que es perfila és l'augment del nombre de països que tenen una fecunditat inferior al reemplaçament de les generacions. Igualment,

està comprovat que augmentarà el nombre de països en els quals la mortalitat és superior a la natalitat.

La percepció d'aquestes realitats, familiar des de fa molt temps als demògrafs atents, és gairebé desconeguda per als mitjans de comunicació social, l'opinió pública i els qui tenen el poder de prendre decisions. Ha estat pràcticament silenciada en les conferències internacionals com es pogué constatar, per exemple, en ocasió de la Conferència del Caire, el 1994, o la de Pequín, el 1995.

Causes complexes

Les causes d'aquesta situació totalment inèdita són, certament, complexes. J. Cl. Chesnais, de l'Institut nacional d'estudis demogràfics (París), les ha analitzades detalladament durant la reunió d'experts en demografia en la qual s'abordà la qüestió.⁷

En tot cas, alguns són fàcilment identificables. La nupcialitat, en un ambient que li resulta francament desfavorable, ha disminuït molt; això vol dir que les persones es casen menys que abans. L'edat mitjana de la maternitat ha augmentat clarament, i continua augmentant. Les lleis del treball no faciliten el desig de les dones de conciliar harmoniosament vida familiar i activitat professional. L'absència d'una veritable política familiar, en els països més fortament afectats pel decreixement demogràfic, fa que les famílies pràcticament no poden tenir el nombre de fills que desitjarien: es valora en 0,6 fills per dona la diferència entre el nombre de fills que les dones europees desitgen i el nombre que tenen efectivament.⁸

J. Cl. Chesnais conclou el seu informe sobre les causes de la disminució de la fertilitat introduïnt en demografia un factor que fins aleshores havia estat completament oblidat pels experts: la relació viscuda per les poblacions entre pessimisme i esperança. Segons aquest autor, no podria esperar-se un augment de la fertilitat en els països on es dona el decreixement demogràfic sense un canvi previ en l'"humor" d'aquests països, tot fent-los passara del pessimisme actual a un estat comparable amb el de l'era del baby-boom, durant la reconstrucció de després de la segona guerra mundial.⁹

Junt amb les causes relacionades amb les condicions de vida i amb determinats reajustaments socioculturals en els països desenvolupats industrialment, influeixen directament en el decreixement demogràfic altres factors relacionats amb la voluntat de l'home i, per tant, amb la seva responsabilitat. Es tracta dels mitjans i les polítiques de limitació voluntària dels naixements. La difusió de les tècniques químiques de l'anticoncepció, i sovint la legalització de l'avortament, han estat decidides mentre que, al mateix temps, s'afeblen les polítiques favorables a l'acolliment de la vida.

D'uns anys ençà, a aquestes causes s'hi ha sumat l'esterilització de masses, ja senyalada. Convé recordar les campanyes massives d'esterilització masculina i femenina, fetes a l'Índia el 1954 i el 1976, amb tots els escàndols que es van produir i que dugueren a la caiguda del Govern de la senyora Gandhi.¹⁰ Al Brasil,

entre les dones que han utilitzat algun mètode de control de la natalitat, al voltant del 40% han estat esterilitzades.

Precisament durant aquestes dies, els mitjans de comunicació ens han informat sobre la campanya d'esterilització duta a terme l'any passat, amb gran publicitat, al Perú, sota la direcció del ministeri de Sanitat, i que acaba de suscitar un moviment general i mundial de reprovació.¹¹ No sols es parla de "pressions" exercides pels empleats de la sanitat¹² per convèncer les dones, en la seva majoria analfabetes i poc o gens informades sobre l'abast real de l'"operació",¹³ a fer-se esterilitzar; s'admet també que l'operació comportà la pèrdua de vides humanes. L'Església catòlica, a través dels seus bisbes, ha exigint, un esclariment.¹⁴ Però no és l'única: un nombrós grup de parlamentaris ha exigint que el Congrés peruà examini les esterilitzacions fetes (més de cent mil), per verificar en quines condicions sanitàries i morals es realitzaren. Aquests parlamentaris exigeixen que es digui tota la veritat sobre les violacions dels drets de l'home que es perpetraren durant aquesta campanya governamental.¹⁵

Vers greus desequilibris

D'aquestes causes principals, esmentades ràpidament, deriven algunes conseqüències molt preocupants. La proporció dels joves a les poblacions disminueix fortament. Això produeix una inversió de la piràmide de les edats, amb una escassa població d'adults joves, que han d'assegurar la producció del país i sostenir el pes mort d'una àmplia població de persones ancianes, inactives i que requereixen cada vegada més atencions i material mèdic. Al si mateix de la població activa es produeixen profunds desequilibris entre els joves actius i els actius menys joves, que intenten assegurar-se l'ocupació en detriment de les joves generacions que arriben a un mercat de treball reduït.

No s'hauria d'oblidar tampoc l'influx d'una població anciana en el sistema educatiu. En efecte, per afrontar el pes de les persones ancianes, és gran la temptació de retallar els pressupostos dedicats normalment a la formació de les noves generacions. Aquest afebliment del sistema educatiu enclou, al mateix temps, un perill notable: la pèrdua de la memòria col·lectiva. La transmissió de les conquestes culturals, científiques, tècniques, artístiques, morals i religioses queda hipotecada greument. Notem també que, contràriament al que es divulga, àdhuc l'atur s'agreuja a causa del decreixement demogràfic.

Els experts senyalen també alguns altres aspectes d'aquesta evolució: així, l'augment de l'edat mitjana de les poblacions influeix, lògicament, en el perill psicològic d'aquesta població: el caràcter melangiós, la falta de dinamisme intel·lectual, econòmic, científic i social i la manca de creativitat, que semblen afectar certes nacions "velles", no farien sinó expressar l'estructura de llur piràmide demogràfica.

Al mateix temps, augmenta la proporció de les persones ancianes que estan directament a càrrec de la societat, mentre que la base productiva d'aquesta

societat, font d'ingressos per a les finances públiques, es redueix. Llavors, per garantir el funcionament dels sistemes de seguretat social (mutualitats, pensions, reemborsament per prestacions, etc.), és gran la temptació de recórrer a l'eutanàsia. És conegut que ja es practica en diversos països d'Europa.

Entre les conseqüències més evidents de la disminució de la fecunditat, cal esmentar també els desequilibris violents, previsibles des d'ara, entre països les poblacions dels quals presenten estructures molt diferents per edat. Si, per exemple, es compara la piràmide de les edats, per una part, en països com França, Espanya i Itàlia, i per altra, en països com Algèria, Marroc i Turquia, impressiona el seu caràcter invertit i les dificultats que aquesta situació comporta, els problemes actuals de la qual, units a la impossibilitat dels països rics de limitar de manera efectiva la immigració clandestina des dels països més pobres, són només una prefiguració.

És urgent que l'opinió pública i els qui tenen el poder de prendre decisions estiguin perfectament informats sobre aquesta evolució. És igualment urgent rebutjar les dades falses, adduïdes sovint en les presentacions que oculten sofismes purament ideològics, per no parlar de les estadístiques falsificades. En el camp de la demografia, com en els diferents camps del saber, els fets són evidents i la veritat no pot ocultar-se indefinidament. Alegra constatar que aquesta veritat es manifesta cada vegada amb major claredat, ja que la Divisió de la població de les Nacions Unides no ha dubtat a reunir a aquest grup d'experts per a interrogar-se sobre la "fecunditat inferior al nivell de reemplaçament" (Below replacement fertility). Res no impedeix de superar les inexactituds i les mentides que molt sovint són adduïdes amb el fi de "justificar" programes, polítiques i altres coses, totalment incompatibles amb el respecte als drets fonamentals de l'home.

Celebrar l'home i els seus drets

A propòsit d'això, tant de bo que el cinquantè aniversari de la Declaració universal de drets de l'home revifi la memòria de la comunitat humana. Celebrar aquests drets és celebrar l'home. Es tracta d'una ocasió privilegiada per tal que aquesta comunitat posi en pràctica el respecte als valors essencials que ha firmat i sobre els quals s'ha compromès a construir el seu futur. Aquests valors no han de ser negats per part dels Estats, dels organismes internacionals, dels grups privats o dels particulars. Són els següents: dret a la vida, dret a la integritat física i psicològica, igual dignitat de tots els éssers humans (cf. article 1).

Així doncs, l'any 1998 proporciona a tots els homes i a totes les nacions l'ocasió de reafirmar amb entusiasme llur adhesió sense reserves a la lletra i a l'esperit de la Declaració universal de drets de l'home, firmada el 1948.

Aquí cal una gran vigilància. La fidelitat a la Declaració implica que exclou tota maniobra que, sota la cobertura dels anomenats "nous drets", pretengui incorporar l'avortament (cf. article 3), atemptar contra la integritat física (cf. ib.) i destruir a la família heterosexual i monogàmica (cf. article 16). S'estan fent

actualment algunes operacions encobertes en aquest sentit. Tenen un fi nefast: privar l'ésser humà d'alguns dels seus drets fonamentals i sotmetre els més febles a noves formes d'opressió (cf. articles 4 i 5). Les mentides de les quals s'alimenten aquests intents desemboquen fatalment en la violència i la barbàrie i introdueixen la cultura de la mort.¹⁶

Com ha declarat el papa Joan Pau II, “els drets de l'home transcendeixen tot ordre constitucional”. Aquests drets són inherents a cada home. No neixen de cap manera de decisions consensuals, que es puguin negociar de nou contínuament, a mercè de les relacions de força o dels interessos presents. L'existència mateixa d'aquests drets, reconeguts i declarats solemnement el 1948, de cap manera no depèn de les formulacions més o menys felices que es troben en les constitucions i en les lleis (cf. article 2, 2). Qualsevol constitució, qualsevol llei que pretengui limitar l'abast d'aquests drets declarats o falsejar-ne el significat, hauria de ser denunciada tot seguit per discriminatòria i, segons suggereix el Preàmbul de la Declaració, per sospitosa de ferments totalitaris.

Damunt la base d'aquesta referència comuna als valors, defensats al preu de tantes llàgrimes, pot regenerar-se el teixit de les nacions i construir-se una ciutat mundial oberta a la “cultura de la vida”. Aquest ambiciós projecte no és irrealitzable, però la solidaritat entre els pobles, que n'és ahora aliment i fruit, suposa com a condició prèvia la reafirmació de la solidaritat de les generacions.

En conseqüència, el Consell pontifici per a la família invita tots els homes de bona voluntat, i en particular les associacions cristianes, a donar a conèixer les realitats objectives de l'evolució demogràfica. Els invita a condemnar amb valentia els programes maltusians completament injustificats i, a més, totalment contraris als drets de l'home.

25 de febrer de 1998.

¹ CONSELL PONTIFICI PER A LA FAMÍLIA, Evoluciones demogràfiques: dimensions ètiques i pastorals, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 1994 [D. d'E. 1994, 581-597].

² Cuestiones demográficas en América Latina en perspectiva del año internacional de la familia 1994. México, abril 1993, Edicions PROVIVE.

³ INTERNATIONAL CONFERENCE ON DEMOGRAPHY AND THE FAMILY IN ASIA AND OCEANIA, Taipei, Taiwan, R.O.C., 18-20 setembre 1995, The Franciscan Gabriel Printing Co, Ltd., desembre 1996.

⁴ Família et Vita, II, n. 1, 1997, 3-137.

⁵ “Once the Fertility Transition begins, further declines follow invariably”, Aminur KHAN, Fertility Trends among Low Fertility Countries, Expert Group Meeting on Below-Replacement Fertility, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, UN/POP/BRF/1997/1, p. 11.

⁶ Cf. nota 1.

⁷ J. Cl. CHESNAIS, Determinants of Below-Fertility, Expert Group Meeting on Below-Replacement Fertility, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, UN/POP/BRF/1997/2, pp. 3-17.

⁸ Ib., p. 12.

⁹ “La segona meitat d’aquest segle experimentà el declivi del puritanisme i la victòria del materialisme (hedonisme, culte del consumisme, estil de vida nord-americà). El segle vinent podria accentuar els límits d’aquest model (...). La interpretació trivial del “baby-boom” com una resposta al creixement econòmic no té valor. El canvi real i crucial fou el canvi de mentalitat, del dol a l’esperança. ¿Com és possible imaginar una semblant inversió de la tendència històrica sense un gran impacte?”. J. Cl. CHESNAIS, op. cit., pp. 13-14.

¹⁰ El consentiment de les persones a una intervenció quirúrgica feta en condicions mancades d’higiene s’havia obtingut oferint-los productes alimentaris. El nombre d’aquestes esterilitzacions “voluntàries” disminuï en un 90% l’any següent de la caiguda del govern de la senyora Gandhi. J.H. LEAVESLEY, Update on sterilization, Family Planning Information Service, vol. 1, n. 5, 1980.

¹¹ Com indica el diari Le Monde (2.01.98) les acusacions contra la política dels naixements en aquest país no eren noves, “sinó que, com que fins ara provenien de l’Església catòlica, a l’opinió pública ja gairebé no li cridava l’atenció, perquè les atribuïa a la tradicional oposició de l’Església a l’anticoncepció. Avui tanmateix, precisament al si del tercer congrés nacional de les dones camperoles i indígenes esclaten les protestes, continuades pel sindicat camperol, les organitzacions populars de dones, les feministes i els parlamentaris de l’oposició”, N. BONNET, La campagne de sterilisation au Perú soulève des nombreuses critiques. L’existència de pressions exercides sobre les dones ha estat denunciada per un diari i moltes organitzacions, i reconeguda per la viceministra de sanitat.

¹² Com deia l’expert nord-americà Richard Clinton: “Els dispensaris tenen quotes mensuals que respectar...”. Per això, quan arriba el final de mes, sota pena de perdre el lloc, els funcionaris del ministeri de sanitat es mostren interessats a “animar” les dones quítxues a passar “pel dispensari”, per “vacunar els bebès i realitzar una petita intervenció indolora i gratis”, N. BONNET, La campagne de sterilisation au Perú...

¹³ El diari El Comercio, decidit a conèixer la veritat, féu una vasta enquesta sobre aquestes esterilitzacions, a les regions més pobres del país, i ha proporcionat testimonis que confirmen que, a canvi de queviures i d’atenció per als fills, les dones se sotmeteren a la lligada de trompes. El diari explica que l’Estat s’ocupa de la intervenció quirúrgica, però, quan aquesta fracassa, es nega a assumir la responsabilitat de les complicacions i de les defuncions. N. BONNET, La campagne de sterilisation au Perú...

¹⁴ Joaquín Díez Esteban, La campaña familiar de control de la natalidad se cobra cinco víctimas, Palabra, 1.2.1998, p. 22.

¹⁵ Ib.

¹⁶ JOAN PAU II, Centessimus annus, 1991, n. 39.

COMISIÓN PERMANENTE DE LA CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA EL ABORTO CON PÍLDORA TAMBIÉN ES UN CRIMEN

Madrid, 18 de junio de 1998

La práctica del aborto voluntario es, como dice el Concilio Vaticano II, un “crimen abominable”¹. Algunos, en cambio, han llegado hoy a pensar que abortar

es un derecho. Es muy preocupante esta confusión del bien y el mal. Todos somos pecadores y hemos de acogernos a la misericordia de Dios. Pero es particularmente grave que no sepamos distinguir entre lo que nos hace virtuosos y lo que nos hace injustos.

La Iglesia no quiere dejar de alzar su voz para desenmascarar el mal y para defender los verdaderos derechos del hombre, en particular el derecho a la vida. No decimos hoy nada sustancialmente nuevo sobre el aborto. Recordamos la doctrina de siempre aplicándola a ciertos fármacos abortivos que podrían camuflar todavía más la tragedia moral del aborto.

I. Una proposición contra la vida

1. La Comisión de Sanidad del Congreso de los Diputados aprobó por unanimidad el 26 de noviembre de 1997 una Proposición no de Ley que insta al Gobierno a facilitar en determinadas condiciones la utilización del fármaco RU-486. Con el debido respeto a nuestros representantes políticos, tenemos la obligación de denunciar esta decisión. Resulta incomprensible que una Comisión de Sanidad haga propuestas gravemente lesivas de la vida humana. La píldora RU-486 no se utiliza para curar ninguna enfermedad. Su finalidad es eliminar vidas humanas inocentes en las primeras semanas de su existencia. Es un fármaco abortivo.

2. Esperamos, pues, que el Gobierno no tome ninguna medida que contribuya todavía más al deterioro del aprecio y respeto a la vida humana que ya padece nuestra sociedad. Regular el uso de la RU-486 sería dar otro paso en la abdicación de la gravísima obligación que incumbe al Estado de proteger el derecho fundamental a la vida frente a quienes violan la ley natural y divina que prohíbe matar. Hay que recordar que “los gobernantes tienen como deber principal (...) mantener eficazmente la integridad de los derechos de todos y restablecerla en caso de haber sido violada”².

II. El aborto químico es tan inmoral como el quirúrgico

3. En todo caso, queremos recordar que el recurso a un fármaco abortivo, como la píldora RU-486, es tan inmoral como el recurso al aborto por medios quirúrgicos. Cambia el modo en el que se ejecuta la acción, pero el objeto moral de la misma es, en ambos casos, idéntico: la eliminación de una vida humana inocente. El crimen no se perpetra con arma blanca, pero sí por medio de una química letal.

III. Problemas éticos propios de la píldora abortiva

4. La píldora abortiva, aunque no esté exenta de riesgos, incluso graves, para la salud de la madre, permite que el aborto sea ejecutado de un modo menos traumático y más discreto. Es verdad que la RU-486 podría ahorrar ciertas incomodidades, pero en modo alguno evitaría el mal moral del aborto. Al

contrario, las circunstancias más favorables, que parecen facilitar las cosas, traen consigo nuevos problemas éticos que es necesario tener en cuenta.

5. Al resultar más sencillo el procedimiento, podría acentuarse la falsa impresión, por desgracia ya bastante difundida, de que el aborto es un “asunto privado” que concierne en exclusiva a la madre y, sólo muy secundariamente, a las personas y facultativos que la asistan. Pero no se debe olvidar que también el padre, la sociedad entera y, sobre todo, el ser humano víctima del aborto están implicados en éste. La píldora abortiva podrá camuflar el aborto, pero no despojarlo de su carácter de crimen ni de las graves implicaciones sociales y públicas que todo crimen comporta.

6. Otro efecto negativo de este procedimiento abortivo más sencillo sería que los médicos y el personal sanitario se sintieran menos seguros de su obligación moral de no cooperar a la realización de ningún aborto. Hay que recordar que la objeción de conciencia seguiría siendo aquí tan necesaria como en el caso del aborto quirúrgico. Aunque la intervención facultativa sea mucho menos visible e incluso llegue a reducirse a firmar una receta, seguirá tratándose de una cooperación directa a este crimen, que podría hacer incurrir a quien la prestara en la pena de excomunión.³

7. Por lo que toca a las implicaciones legales, la regulación del uso de fármacos abortivos iría, sin duda, acompañada de un fraude de ley aún mayor del que ya se viene produciendo en la aplicación de la legislación sobre el aborto. La ejecución más discreta y sencilla del aborto eliminaría muchos de los controles objetivos que la práctica quirúrgica del mismo lleva consigo. De este modo, no sólo resultará aún más fácil recurrir injustificadamente al tercer supuesto de despenalización sin llamar la atención, sino que se tenderá también a hacer caso omiso de todo supuesto legal.

IV. Llamados de nuevo a acoger y respetar a los hijos

8. La utilización legal de píldoras abortivas supondría un grave paso adelante en la difusión de esa mentalidad aberrante que considera un logro higiénico y político el llamado “derecho al aborto”, es decir, a disponer de un modo “seguro” y voluntario de la vida de los hijos que todavía no han nacido. Abre, por tanto, el paso a nuevos crímenes y a una contaminación mayor de nuestro modo de vida por la “cultura abortista”⁴. Llamamos de nuevo a los católicos y a todos los amantes del ser humano y de la vida a oponerse sin vacilar a esta cultura mortífera.

9. La actual legislación sobre el aborto es injusta porque deja sin la tutela necesaria la vida de los no nacidos. Si, como algunos grupos políticos pretenden, se llegara a incluir entre los supuestos de despenalización el llamado cuarto supuesto, el Estado renunciaría prácticamente por completo a su obligación de tutelar la vida de los niños no nacidos. La inmoralidad aún más radical de esa legislación sería evidente. Cuando en 1994 se intentaba también introducir ese cuarto supuesto, advertíamos además de la posible inconstitucionalidad de esa

legislación. Recomendamos la lectura de aquella Declaración que ha vuelto de nuevo a ser de triste actualidad.⁵

10. “Nuestro rechazo público no va contra las mujeres tentadas de abortar ante las dificultades reales de su vida o movidas por un ambiente cada vez más insensible a lo que el aborto es en realidad”⁶. Sin restar nada a la gravísima injusticia del aborto, la Iglesia comprende a las que ya han recurrido a él, pues “no duda de que en muchos casos se ha tratado de una decisión dolorosa e incluso dramática”⁷. Pero tenemos que denunciar el crimen y, en particular, a quienes lo favorecen por medio de medidas legislativas o administrativas que dejan desprotegida la vida de los inocentes e inducen a los ciudadanos a pensar que el aborto no está tan mal o incluso que es un derecho. La injusta legislación actual debe ser modificada, pero no para hacerla aún más injusta, sino protectora de derechos fundamentales que hoy se están violando impunemente.

11. Hay que proporcionar a las madres tentadas de abortar los apoyos necesarios para que eviten una acción tan grave contra sus hijos que, además, no va a dejar de causarles a ellas graves problemas y traumas. El uso de píldoras abortivas sería un camino equivocado. Las hundiría más en la miseria moral del aborto. Hay que ayudarlas a acoger a sus hijos, no a eliminarlos. Hay que ayudarlas a criarlos y educarlos cuando tengan dificultades económicas o de otro tipo. Y hay que facilitarles dar a sus hijos en adopción cuando lo deseen. Son miles las familias españolas dispuestas a acogerlos con cariño y dedicación, deseo entorpecido no pocas veces por procedimientos legales demasiado complejos que hay que agilizar.

12. Estamos convencidos de que la aceptación social del aborto es uno de los mayores signos de inhumanidad y de decadencia moral de nuestra sociedad. Por eso hemos hablado en diversas ocasiones en contra de este fenómeno tan preocupante⁸. No porque tengamos algo contra la verdadera libertad, sino porque estamos contra la injusticia, contra la “ley del más fuerte”, y a favor de la vida de los hombres, que es la gloria de Dios. Quebrantar el mandato divino: “no matarás” (Ex 20, 13) y contravenir la ley natural que nos pide respetar la vida humana no es en realidad actuar con libertad, sino con un gravísimo despotismo sobre los hermanos que esclaviza a quienes así actúan.

¹ Const. *Gaudium et spes*, 51.

² JUAN XXIII, Enc. *Pacem in terris*, 62. Cf. LXV ASAMBLEA PLENARIA DE LA CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA, Instr. past. *Moral y sociedad democrática*, BOCEE 50 (19-IV-1996). Allí se dice que “el que una ley haya sido establecida por mayoría o incluso por consenso, no basta para legitimarla. La Iglesia ha defendido siempre que la autoridad necesaria para legislar y gobernar procede más bien de su ejercicio según la recta razón” (27).

³ “Quien procura el aborto, si éste se produce, incurre en excomunión *latae sententiae*” (CIC 1398).

⁴ JUAN PABLO II, Enc. *Evangelium Vitae*, 13.

⁵ COMISIÓN PERMANENTE DE LA CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA, Declaración Sobre la proyectada nueva “Ley del aborto” (22-IX-1994), en BOCEE 44 (21-

XI-1994) 159-161; en Editorial EDICE, nº 20 y en Ecclesia 2704 (1-X-1994) 1458-1459.

⁶ Declaración citada en la nota anterior, nº 3.

⁷ JUAN PABLO II, Enc. Evangelium Vitae, 99.

⁸ Además de la Declaración ya citada de la Comisión Permanente, veáse XLII ASAMBLEA PLENARIA DE LA CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA, Actitudes morales cristianas ante la despenalización del aborto (28-VI-1985), en BOCEE (1985) 137-142 o Ecclesia 2229 (13-VII-1985); COMISIÓN EPISCOPAL PARA LA DOCTRINA DE LA FE, Fe y moral. Documentos publicados de 1974 a 1993, EDICE, Madrid 1993, 7-13 y COMITÉ EPISCOPAL PARA LA DEFENSA DE LA VIDA, El aborto. 100 cuestiones y respuestas sobre la defensa de la vida humana y la actitud de los católicos (25-III-1991), en BOCEE 8 (1991) 99-118 o Ecclesia 2524 (20-IV-1991) 604-662 y, como folleto, en diversas editoriales.

